

ទស្សនាវដ្តីនៃបង្រៀនសិក្សាសាសនាសាសនាសាសនា

ស្នេហា ការពារ

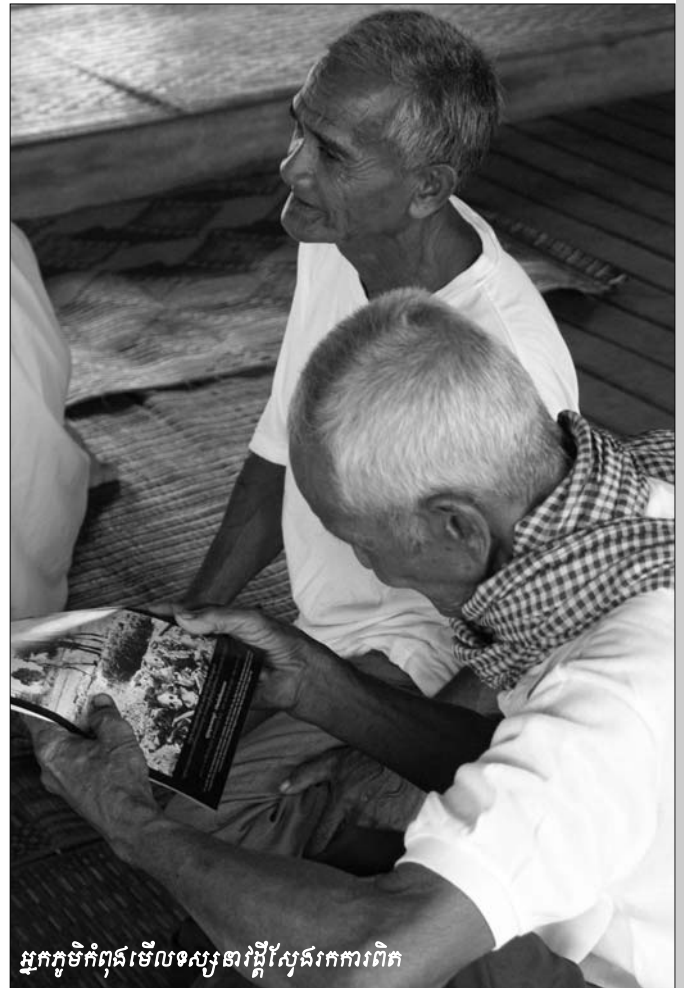
- ◆ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់បង្រៀនសិក្សាសាសនាសាសនាសាសនា ឆ្នាំ២០០៩-២០១១
- ◆ សាលាភ្នំខ្ពស់ក្រហម : យុត្តិធម៌សម្រាប់អំពើប្រល័យសាសនាសាសនាសាសនា

សៀវភៅការពិភាក្សា

លេខ ១១ ៧ ខែមករា ឆ្នាំ ២០០៧

ឧស្សាហកម្មនៃប្រជាជនកសិកម្មជាតិ

- ◆ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ១
- ផ្នែកឯកសារ**
- ◆ ប្តី លួន អតីតប្រធានវេសនាភូមិ ២៥ ៤
- ផ្នែកប្រតិបត្តិការស្រាវជ្រាវ**
- ◆ ទំនាក់ទំនងភាគីទាក់ទង ៨
- ◆ របាយការណ៍ពីឃុំព្រៃធំ ខេត្តស្វាយរៀង ១៣
- ◆ របាយការណ៍របស់ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ ១៦
- ◆ ដំណើរការជ្រើសរើសអ្នកផ្តល់ចម្លើយដោយចៃដន្យ ២០
- ◆ ការបង្កើនតួនាទីរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម ២២
- ផ្នែកច្បាប់**
- ◆ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ២៧
- ◆ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ២៨
- ◆ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អង្គភាពជនរងគ្រោះ ៣០
- ◆ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ៣២
- ◆ សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ៣៤
- វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ**
- ◆ ការសិក្សាអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ៤១
- ទំព័រស្រាវជ្រាវក្រសួង**
- ◆ ជីវិតខ្ញុំនៅក្នុងរបបប៉ុល ពត ៤៩

អ្នកក្នុងរូបមើលទស្សនាវដ្តីស្បែកក្រហម

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសទោសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន

លេខ ០២៩១ ពម/៩៩

ចុះថ្ងៃទី ២ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៩៩

រូបថតឯកសារ : មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងសារមន្ទីរទម្រង់កម្មប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរ

ស្នេហា : ស៊ី សារីណា, ផេង ពន្យារ៉ាស៊ី, អេង កុកថាយ, វ៉េនឌី ខ្មែរមីន, ឌី ឌី ឌី, ឈន ឡា អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ : តាត លក្ខណា, សោម ប៊ុនថន អ្នកបកប្រែ : ជា ផល្លា, ទេស ម៉ារ៉ែម និពន្ធនាយករងគ្រោះ : ឆាន់ យុ ជំនួយការនិពន្ធនាយក : ទេព ម៉េងយាន ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ : ស៊ីម សុភ័ក្ត្រ គ្រប់គ្រងការចែកចាយ : ឆេង វ៉េង Email: dccam@online.com.kh, Homepage: www.dccam.org

សំបុត្រ :

**ការឆ្លើយតបទៅនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងលក្ខណៈសាកលៈ
ដែលការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៩-២០១១**

សាមសិបឆ្នាំបន្ទាប់ពីការដួលរលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រទេសកម្ពុជានៅតែប្រឈមមុខជាមួយនឹងកេរដំណែលដ៏ឈឺចាប់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើឃោរឃៅ ។ នៅសប្តាហ៍នេះ ព្រឹត្តិការណ៍ជាតិមួយនឹងរំលឹកឡើងវិញនូវការដួលរលំរបបខ្មែរក្រហម ក៏ប៉ុន្តែស្ថាប័នរដ្ឋបាលបង្កឡើងកាលពីសម័យនោះនៅមិនទាន់បានជាសះស្បើយនៅឡើយទេ ។ ដូច្នេះខាងនយោបាយយ៉ាងដូចគ្នានឹងលេចឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀតស្តីពីសារជាតិរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលគ្រប់គ្រងបន្តពីរបបខ្មែរក្រហម ដោយបង្ហាញឲ្យឃើញពីសេចក្តីត្រូវការសុំឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិ ។ សេចក្តីត្រូវការរកយុត្តិធម៌ក៏ត្រូវមានដែរ ។ ឥឡូវនេះ ដំណើរការដំបូងប្រែប្រួលដែលកំពុងដំណើរការនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាជាដំបូងមួយដ៏មានសារសំខាន់ ក៏ប៉ុន្តែការកាត់សេចក្តីអតីតមន្ត្រីរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យយ៉ាងហោចប្រាំនាក់រួមមាន នួន ជា, អៀង សារី, ខៀវ សំផន, អៀង ធីរិទ្ធ និង ខុប មិនអាចដោះស្រាយបាននូវភាពអយុត្តិធម៌ទាំងឡាយដែលទាក់ទងទៅនឹងការគ្រប់គ្រងរបស់របបខ្មែរក្រហមនិងកេរដំណែលរបស់របបនេះឡើយ ។

នៅក្នុងរវាងឆ្នាំ២០០៩និង២០១១ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងបន្តអនុវត្តបេសកកម្មយូរអង្វែងរបស់ខ្លួនក្នុងការជំរុញឲ្យមានការចងចាំ យុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សា ។ យើងនឹងប្រមូលភស្តុតាងបន្ថែមទៀតស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងទុក្ខកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ព្រមទាំងអប់រំប្រជាជនកម្ពុជាអំពីហេតុការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រដែលទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម ។ កិច្ចការរបស់យើងនឹងផ្តោតទៅលើសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា រួមមានជនរងគ្រោះនិងកូនចៅរបស់អ្នកទាំងនោះ ដែលជាគន្លឹះដ៏សំខាន់សម្រាប់អតីតកាល បច្ចុប្បន្នកាល និងអនាគតកាលរបស់ប្រទេស ។ ក្រៅពីការផ្តល់ការគោរពដល់វិញ្ញាណក្តីដល់អ្នកដែលបានស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម សារសំខាន់មួយទៀតគឺត្រូវ

ផ្សព្វផ្សាយឲ្យទៅដល់សាធារណជននិងផ្តល់ការគាំទ្រចំពោះប្រជាជនកម្ពុជានៅក្នុងប្រទេស ព្រមទាំងនៅជុំវិញពិភពលោក ។ ដែនការយុទ្ធសាស្ត្រសង្ខេបនេះគូសបញ្ជាក់ពីដែនការរបស់យើងក្នុងការបង្កើតយន្តកម្មយូរអង្វែងដែលនឹងជួយដោះស្រាយបាននូវស្រមោលអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម និងការកសាងអនាគតដ៏ភ្លឺស្វាងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

១) កេរដំណែលជាក់ស្តែង

ការកសាងមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍អចិន្ត្រៃយ៍ : មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមកសាងមជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍ដើម្បីពង្រីកកិច្ចការនិងធានាឲ្យបាននូវការប្តេជ្ញាចិត្តយូរអង្វែងទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្សនិងការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្រសួងអប់រំរបស់ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់ឲ្យយើងនូវដើម្បីយកន្ទ្រង់យ៉ាងធំនៅក្នុងពេញដើម្បីធ្វើកិច្ចការនេះ ។ ដីដែលមានទំហំសរុបជិត ៤៨០០ ម៉ែត្រការ៉េនេះ ស្ថិតនៅក្នុងបរិវេណវិទ្យាល័យបឹងត្របែកដែលជាទីតាំងអតីតមន្ទីរសន្តិសុខខ្មែរក្រហម ។ យើងបានអនុញ្ញាតឲ្យក្រុមស្ថាបត្យករជំនាញមួយក្រុមនៅទីក្រុងញូវយ៉កដើម្បីគូសប្លង់អគារដែលនឹងក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍ ។ ក្រុមអ្នកជំនាញបានទទួលជំនួយពីនិស្សិតស្ថាបត្យករនៃសាកលវិទ្យាល័យខ្សៀវបៀ និងសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទរ៉ូចីគ្រូស៊ីល្យា ។ យើងមានគម្រោងបញ្ចុះបថមសិលាសម្រាប់អគារថ្មីនេះនៅក្នុងឆ្នាំ២០១០ ។

មជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍នឹងត្រូវដាក់ឈ្មោះថា «វិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត» ។ ឈ្មោះនេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីកម្មវត្ថុសំខាន់របស់យើង ព្រមទាំងជាភ្នំរឹតរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ ស្លឹករឹតជាស្លឹកឈើស្លឹកដែលមេដឹកនាំសាសនាកម្ពុជានិងអ្នកប្រាជ្ញនានាបានប្រើប្រាស់អស់រយៈពេលជាច្រើនសតវត្សរ៍មកហើយ ដើម្បីបង្កើតឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ ផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង និងថែរក្សារប្បវេណីក្នុងអំឡុងសម័យកាលគ្រប់គ្រងប្រកបដោយភាពឃោរឃៅ ។ ស្លឹកនេះ

តំណាងឲ្យសោភ័ណភាពនៃចំណេះដឹងនិងភាពមោះមុតរបស់មនុស្សនាយុក្ខណ៍នេះ មជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍នេះនឹងអនុវត្តតាមទិសដៅចំនួនបីយ៉ាង ។ ទីមួយ) មជ្ឈមណ្ឌលអចិន្ត្រៃយ៍នឹងក្លាយទៅជាបូជនីយដ្ឋានជាក់ស្តែងមួយ ដោយលើកទឹកចិត្តឲ្យអ្នកមកទស្សនាទាំងឡាយធ្វើការគោរពនិងចងចាំជនរងគ្រោះដែលលាចាកលោកនេះ ព្រមទាំងអ្នកទាំងឡាយណាដែលរងទុក្ខលំបាកកាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហម ។ ទីពីរ) មជ្ឈមណ្ឌលនេះនឹងក្លាយជាទីកន្លែងអប់រំដោយបង្កលទ្ធភាពឲ្យមនុស្សជំនាន់នេះនិងជំនាន់ក្រោយបានរៀនអំពីអតីតកាលដែលពេញពេញទៅដោយភាពសោកសង្រេងរបស់កម្ពុជា ។ ការអប់រំនឹងធានាឲ្យបានថា ប្រជាជនកម្ពុជានឹងមិនដែលភ្លេចនូវអ្នកដែលបានស្លាប់និងរងទុក្ខវេទនាយ៉ាងអយុត្តិធម៌ ហើយការអប់រំនេះនឹងផ្តល់ឲ្យអ្នកទាំងអស់នូវការទប់ស្កាត់អំពើរំលោភស្រដៀងគ្នានេះនាពេលអនាគត ។ ចុងក្រោយ មជ្ឈមណ្ឌលនេះនឹងក្លាយទៅជាទីកន្លែងស្រាវជ្រាវ ដោយស្វែងរកប្រែក្លាយទៅជាស្ថាប័នអាស៊ីនាំមុខគេ ដែលនឹងផ្ដោតទៅលើការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយការសិក្សានេះនឹងភ្ជាប់ជាមួយបញ្ញវន្តព្រមទាំងស្ថាប័នផ្សេងៗទៀតនៅទូទាំងអាស៊ីនិងពិភពលោក ។

២) កេរដំណែលនៃការចងចាំ

ការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដោយសហការជាមួយក្រសួងអប់រំ : ការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មានសារសំខាន់ណាស់ ប្រសិនបើប្រជាជនកម្ពុជាចង់ថែរក្សានូវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ព្រមទាំងចងចាំអ្នកដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ការអប់រំក៏មានសារសំខាន់ដែរ ប្រសិនបើប្រជាជនកម្ពុជាចង់យល់ថាតើហេតុអ្វីនិងហេតុដូចម្តេចបានជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើង ដោយលើកឡើងអំពីផលប៉ះពាល់របស់អំពើសោកនាដកម្ម ព្រមទាំងដោះស្រាយភាពប្រឈមមុខបន្តបន្ទាប់ជាច្រើនដែលបន្សល់មកពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលសហការជាមួយក្រសួងអប់រំនិងអ្នកឯកទេសដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីសិក្សាសំខាន់ៗ ស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងទម្រង់កម្មវិធីសិក្សាសំខាន់ៗដែលបញ្ចូលនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សារដ្ឋនៅចុងឆ្នាំ២០០៩ ។ ដោយមានការចូលរួមជាមួយអ្នកឯកទេស

នៅក្នុងស្រុកនិងអន្តរជាតិ យើងនឹងធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលឲ្យស៊ីជម្រៅដល់មន្ត្រីកម្ពុជាចំនួន២៤រូប ដែលនឹងក្លាយទៅជាអ្នកនាំមុខក្នុងការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ បន្ទាប់ពីនេះមន្ត្រីទាំងអស់នេះនឹងបណ្តុះបណ្តាលក្រុមចំនួន១៨៥ នាក់ផ្សេងទៀតដើម្បីដឹកនាំឲ្យមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនៅតាមស្រុកនានាទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ យើងក៏នឹងរៀបចំឲ្យមានកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលជាមូលដ្ឋានរយៈពេលខ្លីទៅឲ្យក្រុមធម្មាភិបាលកិច្ចទូទាំងប្រទេសប្រហែល ៣០០០ នាក់ដែរ ។

កម្មវិធីសិក្សានិងការបណ្តុះបណ្តាលរបស់យើងដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលមានចំណងជើងថា “ប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ។ សៀវភៅនេះទទួលបានការពេញចិត្តជាច្រើនទូទាំងប្រទេសនិងពិភពលោក ។ នេះជាសៀវភៅដំបូងបង្អស់ហើយដែលអប់រំយុវជនកម្ពុជាអំពីសោកនាដកម្មរបស់ខ្មែរក្រហមបន្ទាប់ពីរយៈពេលបីទសវត្សរ៍នៃភាពស្ងប់ស្ងាត់សម្រាប់ប្រធានបទនេះនៅតាមសាលារៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

សៀវភៅនេះក៏នឹងអាចរកបាននៅតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតដែលអាចឲ្យអ្នកអានទូទាំងសាកលលោករកមើលបាន ។ ការអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាកន្លឹះដើម្បីរំដោះជនរងគ្រោះនៃអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហមនិងប្រែក្លាយអ្នកទាំងនោះឲ្យទៅអ្នកដឹកនាំនៅក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាសកលចំពោះបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សនិងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ។ កិច្ចសហការរបស់យើងជាមួយនាយកដ្ឋានអប់រំបានទទួលការអបអរសាទរនិងការគាំទ្រជាអន្តរជាតិ ដោយរួមមានទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ រដ្ឋាភិបាលស៊ុយអែដ ណ័រវេ ដេនម៉ាក អាល្លឺម៉ង់ ញ៉ូហ្សេឡីន និងបែលហ្ស៊ិក វិទ្យាស្ថានសង្គមប៊េកឯកនិងទាជ្ជទានថ្នាក់ជាតិសម្រាប់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដែលមានទីតាំងនៅសហរដ្ឋអាមេរិក ។

ការចងចាំជនរងគ្រោះនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យៈ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក៏មានគម្រោងចងក្រងនិងបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅរាយនាមអ្នកទាំងឡាយណាដែលបានស្លាប់ក្រោមរបបខ្មែរក្រហមដែរ ។ សៀវភៅនេះនឹងផ្អែកទៅលើការស្រាវជ្រាវរបស់យើងនិងទទួលស្គាល់ជាក់ស្តែង ព្រមទាំងចងចាំ

ដល់អ្នកដែលបានស្លាប់ ។ មកដល់ឥឡូវនេះមានឈ្មោះជាងមួយ
លាននាក់ស្ថិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យរបស់យើង ។ ឈ្មោះថ្មីៗ
ព្រមទាំងព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនានាត្រូវបានបន្ថែមជាបន្តបន្ទាប់ ។ សៀវភៅ
នេះនឹងត្រូវបែងចែកទៅតាមឃុំនីមួយៗ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
ហើយនឹងតម្កល់ទុកក្នុងការិយាល័យឃុំដែលអាចផ្តល់ឲ្យមនុស្ស
ជំនាន់ឥឡូវនិងជំនាន់ក្រោយនូវប្លង់នីមួយៗដាក់ស្តែង ដែលធ្វើ
ឡើងដើម្បីទទួលបានដំណើរការទាំងឡាយដែលបានស្លាប់ ។
សៀវភៅនោះក៏នឹងអនុញ្ញាតឲ្យក្រុមគ្រួសារនិងមនុស្សជំនាន់
ក្រោយមានលទ្ធភាពស្រាវជ្រាវរកប្រវត្តិគ្រួសាររបស់ខ្លួន ដែល
ជាការស្រាវជ្រាវមិនចេះចប់សម្រាប់មនុស្សលោកទាំងឡាយ ។
ដើម្បីឈានទៅដល់សហគមន៍សាកលដ៏ទូលំទូលាយជាងនេះ យើង
នឹងចេញផ្សាយនៅតាមបណ្តាញអេឡិចត្រូនិចដែរ ។

៣) កេរដំណែលយុត្តិធម៌

ការបង្កើតមានឯកសារជុំវិញពិភពលោក : មធ្យោបាយ
មួយទៀតដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងជំរុញឲ្យមានការ
ចងចាំនិងយុត្តិធម៌នៅក្នុងប្រទេសនិងនៅក្រៅប្រទេស គឺការដាក់
ចូលក្នុងប្រព័ន្ធឌីជីថលចំនួននូវឯកសារដែលបានធ្វើមីក្រូហ្វីល រួច
ជាង៩០០ ដុំពីបណ្តាសារដ្ឋានរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។
យើងកំពុងធ្វើការជាមួយសកលវិទ្យាល័យវ៉ាត់តើស៍នៅក្នុងទីក្រុង
ញូវយ៉ក រដ្ឋញូវជើស៊ី និងមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ស្រាវជ្រាវបណ្តាល
ដើម្បីសម្រេចគោលបំណងដ៏សំខាន់នេះ និងធ្វើឲ្យការចងក្រង
ឯកសាររបស់យើងដែលទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍អាចរកបាន
តាមនៅលើអ៊ិនធឺណេត ។ ការអនុវត្តបែបនេះនឹងអាចឲ្យអ្នក
ស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ អ្នកសារព័ត៌មាន ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរដ្ឋាភិបាល
និងមន្ត្រីអន្តរជាតិ ពលរដ្ឋកម្ពុជានិងជនជាតិខ្មែរដែលរស់នៅក្រៅ
ប្រទេសទាំងអស់អាចស្រាវជ្រាវយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពទៅលើ
អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ដើម្បីសម្រេចគោលបំណង យើងក៏
នឹងរក្សាការសហការរឹងមាំជាមួយសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍
ទួលស្វែងដែរ ។

ការពិនិត្យទៅលើទិន្នន័យដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីខ្មែរ
ក្រហមថ្នាក់ក្រោម : គោលដៅបន្ថែមទៀតរបស់ការងារយើង
គឺពង្រីកកេរដំណែលយុត្តិធម៌ដែលកំពុងតែកើតឡើងនៅអង្គជំនុំ

ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
គ្រោងរៀបចំការសិក្សាមួយទាក់ទងទៅនឹងទិន្នន័យដែលប្រព្រឹត្ត
ដោយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមថ្នាក់ទាប ។ ការសិក្សានេះនឹងតាម
ដានការរំលោភបំពានផ្សេងៗ ដែលបានកើតឡើងនៅក្រោមរបប
ខ្មែរក្រហម ដោយពិនិត្យទៅលើទិន្នន័យទិន្នន័យដែលប្រព្រឹត្ត
ដោយសមាជិកខ្មែរក្រហមថ្នាក់ក្រោមក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែល
មានការស្រាវជ្រាវតិចតួចនៅឡើយ ។ ជាក់ស្តែង មជ្ឈមណ្ឌល
ឯកសារកម្ពុជាបានធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយមន្ត្រីនិងកម្មាភិបាលខ្មែរ
ក្រហមរាប់ពាន់នាក់កាន់ពីឆ្នាំ២០០១មក ដោយមានការគាំទ្រពី
ក្រសួងមហាផ្ទៃ ។ ការសិក្សានេះនឹងផ្តល់ឲ្យជនរងគ្រោះ ដែល
មួយចំនួនប្រហែលជាចម្លាយពីដំណើរការសាលាក្តីដែលកំពុងកើត
មានឡើងនូវឱកាសដើម្បីផ្តល់សក្ខីភាពអំពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន
ហើយដែលនាំទៅរកការចុះសម្រង់ជាមួយនឹងអតីតកាល ។
ស្រដៀងទៅនឹងគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនិងការផ្សះផ្សាររបស់
អាហ្វ្រិកខាងត្បូងដែរ ការសិក្សានេះសង្ឃឹមថានឹងមិនផ្តាច់ការ
ទម្លាក់កំហុសទៅលើបុគ្គលណាមួយជាក់លាក់ឡើយ ប៉ុន្តែការនឹង
ផ្តល់ឲ្យជនរងគ្រោះដើម្បីនិយាយ ហើយរឿងរ៉ាវរបស់គាត់ត្រូវ
បានកេរដំណែល ដែលជាជំហានសំខាន់ឆ្ពោះទៅរកយុត្តិធម៌និងការ
ផ្សះផ្សារថ្នាក់ជាតិ ។

ការរំពឹងដល់ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សជានិច្ច : ទីបញ្ចប់ មជ្ឈមណ្ឌល
ឯកសារកម្ពុជានឹងស្វែងរកការយល់ព្រមពីរាជរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជាដើម្បីរៀបចំវេទិការំពឹងដល់ការអនុម័តច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សជា
តិ ។ ជាពិសេស យើងមានបំណងផ្តោតលើអនុសញ្ញាប្រល័យ
ពូជសាសន៍ សន្ធិសញ្ញាជម្រាលទឹកធ្លាក់ដែលបានច្បាប់ទោសនិង
ហាមឃាត់មិនឲ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កាលពី២០ឆ្នាំកន្លង
ទៅ ។ យើងក៏មានបំណងទាញការចាប់អារម្មណ៍ចំពោះសន្ធិសញ្ញា
សិទ្ធិមនុស្សថ្មីៗរបស់សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន)
ផងដែរ ។ យើងសង្ឃឹមថានឹងដឹកនាំវេទិកានេះដោយមានការ
សហការពីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលបានអនុម័តសន្ធិសញ្ញាប្រល័យ
ពូជសាសន៍កាលពីឆ្នាំ១៩៥០ និងបានចុះហត្ថលេខាលើអនុសញ្ញា
សិទ្ធិមនុស្សរបស់អាស៊ានកាលពីថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ។

(កទេតពីរទី៣៣)

ប្តី លួន អតីតប្រធានវេសនាក្រុង២៥

ស្រុកជុំគីរីមានចម្ងាយប្រមាណ៥០ គីឡូម៉ែត្រពីទីរួមខេត្ត ហើយដែលដីមួយភាគធំក្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើនិងភ្នំ មាន ប្រជាជនជាច្រើនលើសលប់ប្រកបមុខរបរកសិកម្ម ។ ដោយសារ មូលហេតុនេះ ទើបនៅមុនថ្ងៃរំដោះ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ព ខ្មែរក្រហមយកតំបន់នេះធ្វើជាកន្លែងឈោសឆាយយោធានិង ទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ដើម្បីវាយរំលំរបប លន់ នល់ ។ ដូច្នេះ អ្នកភូមិត្រូវស្ថិតនៅចំណោលនៃការវាយប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងទ័ព ទាំងពីរ ដែលបណ្តាលឲ្យស្រូវស្រែខ្លះចាកចេញពីដុះនិងបែកបាក់បង បួន ឪពុកម្តាយ ហើយជារៀងរាល់ថ្ងៃត្រូវរស់នៅក្នុងសភាពភ័យ ខ្លាច ។

ប្តី លួន រៀនបានត្រឹមតែថ្នាក់ទី៦ នៅសាលាបឋមសិក្សា អង្គចកប៉ុណ្ណោះ ព្រោះតែឪពុកម្តាយរបស់គាត់មិនមានលទ្ធភាព បង់ប្រាក់៥០០ រៀល (ស្មើនឹងមាស២ដី) ដែលសាលាតម្រូវឲ្យ បង់ដើម្បីចុះឈ្មោះប្រលងចូលរៀននៅអនុវិទ្យាល័យ ។ ម្យ៉ាង ទៀត ដោយសារតែខ្មែរក្រហមបានមកបោះទីតាំងនៅជើងភ្នំជុំគីរី ដែលស្ថិតនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីយុទ្ធព័ន្ធរាំង ទើបធ្វើឲ្យ លួន ភ័យ ខ្លាចនិងសម្រេចចិត្តឈប់រៀនមកជួយម្តាយធ្វើស្រែវិញ ។

ចលាចលក្នុងភូមិ

នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ស្រាប់តែមានដុះអារុធ្វរវាងកងទ័ពខ្មែរ ក្រហមនិងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ នៅឯខាងជើងវត្តចក ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ៥០០ ម៉ែត្រពីភូមិ ដោយកងទ័ព លន់ នល់ ចាប់បានឈ្មួយសឹកខ្មែរក្រហម៤-៥ នាក់យកទៅដាក់កុក ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះបានធ្វើឲ្យកងទ័ពរបស់លន់ នល់ ចាប់ផ្តើមដាក់ ពង្រាយកម្លាំងមួយវិសេសនៅក្នុងតំបន់៤០០ នៅវត្ត ចក ដើម្បីការពារភូមិនិងកាត់ក្បាលមេដឹកនាំកងទ័ពខ្មែរក្រហម ចំនួន២២នាក់ឈ្មោះ ហម និង សិន ដែលគ្រប់គ្រងនៅភូមិស្រែចង ដើម្បីកុំឲ្យប្រជាជនក្នុងភូមិប្រឆាំង ។

បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្បហារទម្លាក់សម្តេច សីហនុ នៅឆ្នាំ១៩៧០ ខ្មែរក្រហមបានចូលមកបោះទីតាំងក្នុងភូមិត្រពាំងវែង ដែលជា

ហេតុបណ្តាលឲ្យប្រជាជនមួយចំនួននាំគ្នាភៀសខ្លួនពីដុះ សិស្ស មិនហ៊ានទៅសាលារៀន និងសិស្សមួយចំនួនទៀតសម្រេចចិត្ត ឈប់ទៅរៀនតែម្តង ។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមបានធ្វើបុណ្យទុទ្ទិស ដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធរីជន ហម និង សិន នៅសមរភូមិដែលវាយរំដោះ បានក្នុងស្រុកជុំគីរី និងដើរឈោសឆាយប្រជាជន សិស្ស និង និស្សិតតូចៗបម្រើកងទ័ព ដើម្បីរំដោះជាតិពីរបបជនជាតិ លន់ នល់ និងចក្រពត្តិអាមេរិក ។ ក្រោយពីបញ្ចប់ការឈោសឆាយ កិច្ច ប្រជុំជ្រើសរើសសមាជិកប្រធានភូមិ និងគណៈប៉ុច្ឆីក៏បានចាប់ ផ្តើមឡើង ដោយមានការចូលរួមពីប្រជាជនប្រមាណ៧០ នាក់ ក្រោមអធិបតីភាពរបស់ គារិន ជាអនុប្រធានតំបន់ និង ជា អាចារ្យសាលាបឋមសិក្សានៅភូមិដំណាក់ស្នួល ឃុំស្រែក្នុង ស្រុកឈូក និង ឡើង ហៅ ដោក ជាគណៈស្រុកជុំគីរី ។ អ្នកទាំងពីរបានឡើង ប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីផ្តល់លំបន់ក្បត់ លន់ នល់ និងចក្រពត្តិនិយម អាមេរិក រួចចាត់តាំងកងទ័ពចំនួនប្រមាណ២០ នាក់ ឲ្យមកយាម ការពារភូមិបន្ថែម ព្រោះខ្លាចទាហាន លន់ នល់ ដែលមាន បន្ទាយនៅក្នុងស្រុកឈូកចូលមកវាយឆ្លុក ។

ស្ម័គ្រចិត្តចូលបម្រើបង្កំក្នុង

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧២ ការវាយប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងទ័ព រៀតណមខាងត្បូង (ធីរតី) និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមមកពីភ្នំពេញ ដែលគាំទ្រដោយរៀតណមខាងជើង (កងទ័ពរៀតកុង) ក៏ដុះ ឡើង ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ខ្មែរក្រហមក៏ចាប់ផ្តើមមានជម្លោះជាមួយ កងទ័ពរៀតកុងទៀត ដោយចោទថា «រៀតកុងបានប្រមូលយក អារុធ្វរដែលចិនបានផ្តល់មកឲ្យខ្លួន និងជួយភ័ណទាំងអស់របស់ខ្មែរ នៅត្រង់ទីតាំងណាដែលវាយយកបាន» ។ ដូច្នេះហើយ ខ្មែរក្រហម បានបំផុសឲ្យប្រជាជនខ្មែរស្អប់យួន និងឈោសឆាយថា «យួនចង់ លេបយកទឹកដីខ្មែរ បងប្អូនត្រូវដេញយួន ឈប់គាំទ្រយួន ព្រោះ កងទ័ពយួនរៀតកុងឈប់វាយយួនខាងត្បូង (កងទ័ពធីរតី) និង អាមេរិកាំងទៀតហើយ និងបានកំណត់ឲ្យយុវជនក្នុងភូមិជាច្រើន នាក់រួមទាំង លួន ផងដែរ ចូលរួមសម្រួចចម្រើនបុរសឲ្យបានពី

២០ ទៅ៣០ ចម្រើនឬស្មើក្នុង១ ថ្ងៃ ដើម្បីទប់ស្កាត់កុំឲ្យកងទ័ព វៀតកុងចូលក្នុងភូមិ ។ ប៉ុន្តែថ្ងៃក្រោយមក ស្រាប់តែមានការ វាយប្រយុទ្ធគ្នាអស់រយៈពេល២-៣ថ្ងៃ ពេលដែលកងទ័ពខ្មែរ ក្រហមកំពុងដើរល្បាតក្នុងភូមិប្រទះឃើញកងទ័ពវៀតកុងចំនួន ៦នាក់ ដែលមានបន្ទាយនៅភូមិអូរមកទិញបន្លែ ត្រី សាច់ និង សម្ភារៈប្រើប្រាស់នៅជួរជិតសាលាស្រុកជុំគីរី ។ ប៉ុន្តែការ ប្រយុទ្ធនេះមិនបណ្តាលឲ្យមានមនុស្សស្លាប់ទេ ។ ដោយសារមាន ការឆ្លើយតបជាមួយនឹងការផ្លាស់ប្តូរច្រើនឬស្មើ និងភាព ចលាចលក្នុងភូមិ លួន ក៏បានសម្រេចចិត្តចូលធ្វើទីពឹងវិញ ។

រងរបួស

ដំបូង លួន និងមិត្តភក្តិក្រុងទៀតត្រូវខ្មែរក្រហមបញ្ជូនឲ្យ ស្នាក់នៅជិតជួរក្នុងភូមិត្រពាំងវែង ដែលមានកងទ័ពសរុបចំនួន ១០០ នាក់ រួចទើបបញ្ជូនកងទ័ពទាំងអស់ទៅប្រមូលផ្តុំនៅស្រុក ឈូក ដោយដាក់ពង្រាយឲ្យស្នាក់នៅតាមផ្ទះប្រជាជន ពីព្រោះ ពេលនោះពុំទាន់មានបន្ទាយច្បាស់លាស់ ដែលមាន គាចេង ជាប្រធានកងអនុសេនាធំ ។ ៣ថ្ងៃក្រោយមក ទើបខ្មែរក្រហម បញ្ជូន លួន ឲ្យទៅចាំស្នាក់បាញ់កងទ័ពទាំងនោះនៅខាងជើងភូមិ ពាច (បុស្ស) ព្រោះកងទ័ពវៀតកុងចូលមកបោះទីតាំងក្នុងស្រុក ឈូក ។ ឃើញស្ថានភាពនេះ គាម៉ុក បានហៅកណៈកងពលយួន ឈ្មោះ បៃ សៀន និង ទឹក កាម មកចរចានៅអង្គល្អ (រូប៊ីក) ដើម្បីស្នើឲ្យដកកងទ័ពចេញទៅវិញ ហើយបញ្ជូន លួន ឲ្យទៅហ៊ុក ហាត់ក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រនៅសាលាស្រុកឈូក ដោយស្ថិតក្នុងកងវរ- សេនាតូច៦៣ វរសេនាធំ៤០១ កងពល៣៥ ក្រោមការគ្រប់គ្រង របស់ ចៀម ជាប្រធានវរសេនាតូចអតីតក្រុបគ្រឿងសម័យ សង្គមរាស្ត្រនិយមនៅខេត្តកំពង់ចាម គាចេង ជាអនុបញ្ជាការ អតីតជាងកាត់សក់នៅភ្នំពេញ និង ភាសារឿន ជាប្រធានកងពល ។

នៅថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលមុំ កងវរសេនាតូចចំនួន៧ ដើម្បីវាយចូលបន្ទាយចក្រីទី៧របស់កង ទាហាន លន់ នល់ ។ ដោយសារចង់ឲ្យការប្រយុទ្ធនេះបានទទួល ជោគជ័យកាន់តែឆាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូន កងទ័ពជំនួយជាច្រើនមកខេត្តកំពង់ ចំណែកខាង លន់ នល់ ក៏បន្ថែមកងកម្លាំងគ្រយោងមកទប់ទល់ផងដែរ ប៉ុន្តែលទ្ធផល

បណ្តាលឲ្យកងទ័ពទាំងសងខាងស្លាប់ជាច្រើន ។ ដោយសារ លួន រស់នៅក្នុងខ្សែត្រៀមរយៈពេលយូរ និងហួបអាហារខ្វះអនាម័យ មួយរយៈក្រោយមកកាត់ក៏មានជំងឺរាត ។ ឆ្លៀតឱកាសនេះ លួន ក៏ខ្វែងពីកងអង្គភាពសេដ្ឋកិច្ចដើម្បីជិះមកសម្រាកព្យាបាលនៅផ្ទះ និងបានមកសួរសុខទុក្ខឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនដែរ ។ នៅក្នុងភូមិ លួន ឃើញប្រជាជនគ្រប់គ្រួសារខំស្វែងរក ចំណែកការហូបចុក វិញគឺតាមរបៀបឯកជន ។

នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៥ លួន ឡើងវ៉ាន់ជាមេ បញ្ជាការអនុសេនាតូចកាន់កងទ័ព៣០ នាក់ ។ ក្រោយមក ព្រោះ តែមានការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់កងពលលោក អ៊ុត ស្ទង់ ខាង រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ ក៏បណ្តាលឲ្យកាត់ទទួលរងគ្រោះថ្នាក់រហូត ដល់កម្រើកខ្លួនមិនបាន ។ ដោយសារជំងឺនេះមានលក្ខណៈ ធ្ងន់ធ្ងរទៅៗ លួន ត្រូវបញ្ជូនឲ្យទៅព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យស្ទឹងកែវ តំបន់៣៥ ដែលមាន សេង ជាប្រធានពេទ្យ និង កង ចាប ជាអតីត ចាងហ្វានកាសែតប្រជាជននៅភ្នំពេញនិងកណៈតំបន់ ។ នៅទីនោះ មានអ្នកជំងឺប្រហែលជា១០០០ នាក់ ដែលសុទ្ធសឹងជាកងទ័ពរង របួសដោយសារសង្គ្រាម ។

បន្ទាប់ពីសម្រាកព្យាបាលបាន២៤ថ្ងៃ ប្រធានពេទ្យក៏បាន អនុញ្ញាតឲ្យ លួន ចាកចេញពីមន្ទីរពេទ្យ ។ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពខ្មែរក្រហមដែលមានគម្រោងវាយរំដោះយក ទីរួមខេត្តកំពង់ចាមមុនទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានស្លាប់ជាច្រើននាក់ នៅបន្ទាយសិប ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅខាងលិចវត្តសាវ៉ាន់សាករ ព្រោះតែកងទ័ពលន់ នល់ ដឹងដែនការមុន ។ ប៉ុន្តែទោះជាមាន រឿងនេះក៏ដោយ ក៏កងខ្មែរក្រហមវាយរំដោះបានខេត្តកំពង់នៅ រវាងម៉ោង៤កន្លះល្ងាចនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសាដែរ ។

កូនាទីថ្មី

៣ថ្ងៃបន្ទាប់ពីទទួលជ័យជម្នះ ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលកងទ័ព ទាំងអស់ដើម្បីប្រារព្ធពិធីបុណ្យយ៉ាងធំ ដោយបានអនុញ្ញាតឲ្យ បងប្អូន សាច់ញាតិ និងឪពុកម្តាយរបស់កងទ័ពទាំងអស់ចូលរួម ផងដែរ ។ បន្ទាប់មក កណៈអធិបតីបានបើកអង្គមិទ្ធិមួយដោយ ប្រកាសពីចំនួនកងទ័ពរំដោះដែលពលីតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ ដែល សរុបទាំងអស់មានចំនួន៣០០០ នាក់ ព្រមទាំងលើកយកទិសដៅ

ធំៗពីរបស់អង្គការថ្នាក់លើ គឺការពារព្រំដែននិងសម្រុកធ្វើការងារស្រែចម្ការ។ បន្ទាប់ពីពិធីបុណ្យចប់ លួន ត្រូវអង្គការបញ្ជូនទៅជួសជុលផ្លូវជាតិលេខ៣ប្រវែងប្រមាណ៥០គីឡូម៉ែត្រ ពីព្រះនរាយណ៍ទៅទីរួមខេត្តកំពតដែលបានកាត់ផ្តាច់ពេលធ្វើសង្គ្រាម។ ការងារនេះ អង្គការបានប្រគល់ជូនដឹកជញ្ជូន១០គ្រឿងនិងកម្លាំងទ័ពជាង៣០០នាក់ឲ្យកាត់ដើម្បីធ្វើឲ្យទាន់ដែនការ។ រយៈពេលជាង១ខែក្រោយមក លួន ត្រូវផ្លាស់មកនៅកងវរសេនាតូច៦១វិញ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ ឡាន ហើយមិនយូរប៉ុន្មាន ឡាន ត្រូវអង្គការដកទៅគ្រប់គ្រងនៅសហរណ៍រួចក៏ស្លាប់នៅទីនោះ។ នៅខែឧសភា លួន ត្រូវអង្គការបញ្ជូនទៅការពារនៅកោះទន្សាយដែលមានផ្ទៃក្រឡាប្រមាណ៥គីឡូម៉ែត្រការេ។ ដំបូង នៅលើកោះនេះមានកងទ័ពជាច្រើនបានស្នាក់នៅក្រោយមកនៅសល់តែ៣០នាក់ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះមួយចំនួនបានស្លាប់ដោយសារជំងឺស្ទឹង។

បានមួយរយៈ អង្គការក៏បានដក លួន ទៅដង្កែងនៅលើកោះពស់ដែលជាកន្លែងលក់ដំឡូត។ នៅទីនោះ លួន ជួបការលំបាកជាច្រើនដូចជាមិនមានទឹកសាបសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ហើយតម្រូវឲ្យកាត់ថ្មធ្វើអាងទឹកសម្រាប់ដុកទឹកផឹកឡើងវិញ។ លើសពីនេះទៀតចាប់ផ្តើមខ្វះខាតរបបអាហារហូប តែសម្លដើមចេក និងដំឡូងមីប៉ុណ្ណោះ។

នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការស្រាប់តែចោទប្រកាន់

លួន ថាមិនធ្វើតាមការចាត់តាំងរបស់បក្ស ពីព្រោះពេលនិរសារម្នាក់ឈ្មោះ ប៉ូម ប្រាប់គាត់ឲ្យផ្លាស់ទៅនៅកងពលធំ នៅខេត្តកោះកុងស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ មាស មុត គាត់មិនបានធ្វើតាមបញ្ជានេះទេ។ ប៉ុន្តែដោយសារ លួន មិនបានទទួលដំណឹងនេះ ដូច្នេះ អង្គការក៏មិនបានដាក់ទោសគាត់ដែរ។ ក្រោយមក អង្គការបានយកកាណូតមកដឹក លួន មកប្រជុំនៅត្រង់មុំតោពីរ (កំពង់សោម) ដើម្បីស្តាប់ការប្រជុំណែនាំរបស់សមមិត្ត ស សាត ឬ ឈូក សាត ជាប្រធានវរសេនាធំ៤០១ និងឈ្មោះ ចេន ប្រធានវរសេនាធំ វិញ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយសារកងទ័ពវៀតណាមចាប់ផ្តើមវាយសម្រុកចូលមក មេបញ្ជាការវរសេនាធំក៏បានផ្លាស់ លួន ឲ្យមកឈរជើងនៅកោះអន្លាយវិញ។ រហូតដល់ថ្ងៃទី១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ អង្គការបានដក លួន ឲ្យមកឈរជើងនៅកោះសេះដើម្បីត្រៀមប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពយួន ចំណែកមេបញ្ជាការនៅទីនោះត្រូវដកមកការពារនៅខាងភូមិភាគបូព៌ានិងភូមិភាគនិរតីវិញ។ ដោយសារការតស៊ូប្រយុទ្ធជាមួយខ្មាំងនៅថ្ងៃ១២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ លួន បានឡើងឋានៈជាប្រធានវរសេនាតូចលេខ២៥ គ្រប់គ្រងទ័ពប្រមាណ៥០០នាក់ និងត្រៀមឲ្យវាយតាមជើងគោកវិញ។ នៅពាក់កណ្តាលខែ៥ ឆ្នាំ១៩៧៩ ពីព្រោះតែមិនមានស្បៀងគ្រប់គ្រាន់ លួន បានរំសាយកងទ័ពមួយចំនួនឲ្យវិលត្រឡប់មកភូមិវិញ រួចដឹកនាំកម្លាំងដែលនៅសេសសល់ឲ្យទៅរស់នៅ

យោធាខ្មែរក្រហមក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ភ្នំវ៉ាលី។ ប៉ុន្តែ នៅទីនោះខ្វះខាតស្បៀង និងមានជំងឺគ្រុនចាញ់ លួន ក៏បានសម្រេចចិត្តឈប់ធ្វើទ័ពរួចត្រឡប់ទៅរស់នៅជាមួយបងប្អូនជីដូនមួយ។ មួយខែក្រោយមក លួន ក៏ត្រឡប់មកឃុំត្រពាំងរាំងស្រុកជុំគីរីវិញ។ មកដល់ដូច្នេះ លួន បានឃើញម្តាយដែលមានរូបរាងស្គមស្គាំង ចំណែកអ្នកភូមិចាប់ផ្តើមស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងមួយថ្ងៃៗ ចាប់ពី៤-៥នាក់ដោយសារមិនមានអាហារបរិភោគ។

ក្រោយមក លួន ចាប់ផ្តើមប្រកបមុខរបរថ្មីគឺដឹកអគ្គិសនីមកលក់ទៅស្រុកផ្សេង ហើយនៅឆ្នាំ១៩៨១ ក៏បានរៀបការជាមួយ

នារីម្នាក់ក្នុងភូមិឈ្មោះ ប្រាក់ ស៊ីម ។ ទោះបីជា លួន លែងធ្វើជា កងទ័ពខ្មែរក្រហមក៏ដោយ ក៏នៅចុងឆ្នាំ១៩៨១ លួន ត្រូវកងទ័ព រណសិរ្សចាប់ខ្លួនយកទៅឃុំទុករយៈពេល២០ ថ្ងៃដែរ ក្រោយពី មានគេរាយការណ៍ថាគាត់ធ្លាប់ធ្វើជាមេបញ្ជាការនៅសម័យខ្មែរ ក្រហម ។ ប៉ុន្តែដោយឃើញថា លួន រស់នៅជាប្រជាជនសាមញ្ញ និងឈប់មានទំនាក់ទំនងជាមួយខ្មែរក្រហម ទើបកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាព្រមដោះលែងគាត់ ។ ក្រោយ ពីមានការជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តពីប្រជាជនទើប លួន សម្រេចចិត្ត

ឈរឈ្មោះជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ សព្វថ្ងៃ លួន មានកូន៧នាក់ (ប្រុស៤ និង ស្រី៣) ។ ព្រោះតែមិនមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ កូនច្បងរបស់ លួន ត្រូវឈប់រៀនដើម្បីជួយធ្វើការងារផ្ទះ ។ ចុងក្រោយ លួន សំណូមពរឲ្យ រដ្ឋាភិបាលលើកកម្ពស់ការអនុវត្តន៍ ច្បាប់នៅប្រទេសកម្ពុជាបានតឹងរ៉ឹង និងឲ្យតុលាការកាត់ទោស មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឲ្យបានឆាប់ដើម្បីដឹងពីមូលហេតុដែលនាំមាន ការសម្លាប់បងប្អូនគាត់ ព្រមទាំងប្រជាជនស្មុគត្រង់ជាច្រើននាក់ ទៀតផង ។ **សាម ប៊ុនថង**

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

“ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ” នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឥឡូវនេះបានចាប់ផ្តើមបើកបម្រើជូននិស្សិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់យល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់របប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងព្រឹត្តិការណ៍វិវត្តន៍អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែលនឹងត្រូវបង្កើតឡើងនៅពេលខាងមុខឆាប់ៗ នេះ ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំនិងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត ។ តាមរយៈ ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចអាននិងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន ។ ឯកសារទាំងនេះរួមមាន : ប្រវត្តិរូប កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់បក្ស ទូរលេខឆ្លើយឆ្លង ព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសជាមួយ អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លងទិសបង្ហាញពីរណ្តៅសាកសព ទីតាំងកុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ ។

“ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ” មានផ្តល់ជូននូវសេវាព័ត៌មាន ៖

១) បណ្តាល័យ : នៅក្នុងបណ្តាល័យរបស់យើង សាធារណជនអាចអានឯកសារ សៀវភៅ និងទស្សនាវដ្តី ស្តាប់កាសែត សំឡេង ទស្សនាវិទ្យុភាពយន្តឯកសារ និងមើលរូបថតដែលបានមកពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ ទួលស្មែង បណ្តាសារដ្ឋានជាតិកម្ពុជា និងពីប្រភពផ្សេងៗទៀត ។

២) មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំ : មជ្ឈមណ្ឌលមានបញ្ជូនជូននូវវិទ្យុភាពយន្តឯកសារ និងបង្រៀនអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជា- ធិបតេយ្យ ប្រធានបទទាក់ទងនឹងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងប្រធានបទដទៃទៀត ។ ភាពយន្តឯកសារអំពីខ្មែរក្រហមមានបញ្ជូន ជូនទស្សនារៀងរាល់ថ្ងៃអគ្គិយន៍ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ នៅវេលាម៉ោង៩ព្រឹកនិង៣សៀល ។

៣) ក្រុមការងារផ្នែកតុលាការ : ទីប្រឹក្សាផ្នែកឯកសារនិងផ្នែកច្បាប់របស់យើងនឹងផ្តល់ជំនួយផ្នែកស្រាវជ្រាវដល់អ្នកជំនាញ ផ្នែកច្បាប់កម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិដែលធ្វើការងារផ្នែកតុលាការ ក៏ដូចជាដល់សាធារណជនទូទៅដែរ ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ ។ ការិយាល័យ របស់យើងបើកជូនសាធារណជនពីថ្ងៃច័ន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង៨ដល់ម៉ោង១២ និងពេលរសៀលពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៥ ។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង ស៊ីរី សារីណា តាមរយៈ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ។ សូមអរគុណ ។

ទំនាក់ទំនងភាគខាងកើត

វិធីសាស្ត្រនៃការការពាររបស់ប្រទេសកម្ពុជាប្រឆាំងនឹងប្រទេសចៀវ

ដកស្រង់ចេញពីការផ្សព្វផ្សាយលើទំព័រការពារជាតិពីខែ
មេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ។

តើស្ថានភាពការពារជាតិរបស់យើងអំឡុងឆ្នាំកន្លងទៅនេះ
យ៉ាងម៉េចដែរ? អំឡុងពេលនេះ យើងបានប្រយុទ្ធយ៉ាងស្វាហាប់
នឹងយ៉ាងខ្លាំងក្លាប្រឆាំងនឹងសត្រូវទាំងនៅក្នុងស្រុកនិងខាងក្រៅ
ហើយបានទទួលជ័យជម្នះបានទាំងស្រុង ។

១) ការការពារព្រំប្រទល់ខាងលិច : ឆ្នាំនេះមានការ
ប៉ះទង្គិចមួយចំនួន ប៉ុន្តែយើងគ្រប់គ្រងស្ថានភាពនេះបានទាំងស្រុង
និងមិនមានអ្វីធ្វើឲ្យយើងព្រួយបារម្ភទេ ។ ឥឡូវយើងអាចមាន
សមត្ថភាពការពារព្រំដែននេះ ហើយនៅពេលអនាគតយើងនឹង
ធ្វើវាបន្តទៀត ។

២) ការការពារព្រំប្រទល់ខាងកើត : ការការពារព្រំប្រទល់
ខាងកើតមានបញ្ហាទាក់ទងនឹងការប្រយុទ្ធយ៉ាងស្វាហាប់និងខ្លាំងក្លា
ពីព្រោះភាគខាងកើតប្រទេសកម្ពុជាបានបែកចែកព្រំប្រទល់
ជាមួយវៀតណាម ។ ជនជាតិវៀតណាមចង់ដណ្តើមយកទឹកដី
របស់យើង និងចង់បង្កើនប្រទេសកម្ពុជាឲ្យចូលជាប្រទេសមួយ
ដែលចំណុះគេ ដោយធ្វើឲ្យវាក្លាយជាដែនកម្មនៃប្រទេសវៀត
ណាម ។ វាជាហេតុផលមួយដែលថា អំឡុងឆ្នាំកន្លងទៅ ការប្រយុទ្ធ
មួយយ៉ាងស្វាហាប់យោធន៍និងធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួនត្រូវបានវាយ
ប្រហារប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម ។

នៅអំឡុងពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ថ្ងៃទី១៧
ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ការប្រយុទ្ធគ្នាបានកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់
ក្នុងទ្រង់ទ្រាយជាការប្រយុទ្ធតូច មធ្យម និងធំៗ កម្រិតនៃការ
ប្រយុទ្ធបានកើនឡើងនៅក្នុងឆ្នាំនេះ ។ ទ្រង់ទ្រាយពិសេសនៃការ
ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម គឺថាវាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាង
ឆ្នាំមុនៗ ។ នេះពីព្រោះតែមិនមានកម្លាំងទ័ពនៅក្នុងប្រទេស
របស់យើង ជនជាតិវៀតណាមវាយប្រហារយើងពីខាងក្រៅ
ហើយការវាយប្រហារចាប់ផ្តើមពីខាងក្រៅដែលទាមទារឲ្យមាន

ចំនួនទ័ពច្រើន ។ (ការប្រយុទ្ធចុងក្រោយនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា និងខែធ្នូ)
យើងបានប្រយុទ្ធគ្នាយ៉ាងស្វាហាប់ជាមួយវៀតណាម ដោយបង្ខំ
ឲ្យវាចេញពីទឹកដីរបស់យើងនៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨
សម្រាប់និងធ្វើឲ្យរបួសទ័ពវៀតណាមចំនួន២៩.០០០ នាក់
និងប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយ៥កងពលទៀត ។ នេះជាការទទួលបានជ័យ
ជម្នះរបស់យើងជាលើកដំបូង ។ នៅពេលយើងវាយប្រហារទ័ព
សត្រូវ និងទទួលបានជ័យជម្នះជាលើកដំបូង យើងមិនទាន់បាន
រៀបចំទ័ពរបស់យើងនៅឡើយទេ ។ ដូចជាកម្លាំងរបស់កងទ័ព
របស់មជ្ឈិមកម្ម ទ័ពរបស់យើងនៅតាមតំបន់នីមួយៗមិនទាន់
បានរៀបចំហើយទាំងស្រុងនៅឡើយទេ និងប្រុងប្រៀបសម្រាប់
ការប្រយុទ្ធទ្រង់ទ្រាយធំ ហើយទ័ពនិងអាវុធមិនទាន់រៀបចំទាំង
ស្រុងនៅឡើយទេ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងបាន
ទទួលជោគជ័យក្នុងការប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ។

ក្រោយមក កងទ័ពវៀតណាមបានវាយប្រហារមកលើ
យើងជាលើកទី២ ។ ការប្រយុទ្ធលើកនេះបានចាប់ផ្តើមរហូត
ដល់ចុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៨ និងរៀបចំឡើងដើម្បីប្រុងប្រៀប
ប្រយុទ្ធជាមួយយើងនៅក្នុងខែមីនា និងបន្ទាប់មកគ្រងគ្រងទឹកដី
កម្ពុជាយើងនៅក្នុងខែមេសា ហេតុនេះហើយបានជាវៀតណាម
បានត្រៀម១១កងពលនៅក្នុងប្រយុទ្ធនេះ ដែលមានចំនួន២៨
ច្រើនជាងលើកមុន ។ តើមានអ្វីកើតឡើងបន្ទាប់ទៀត?

នៅពេលយើងបានទទួលជ័យជម្នះភ្លាមនៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា
ឆ្នាំ១៩៧៨ យើងមិនបានអនុញ្ញាតឲ្យវៀតណាមចាប់ផ្តើមវាយ
ប្រហារប្រឆាំងនឹងយើងបន្ថែមទៀតទេ ប៉ុន្តែយើងនៅតែចាប់ផ្តើម
វាយប្រហារប្រឆាំងនឹងវាបន្តទៀត ។ យើងបានចាប់ផ្តើមវាយ
ប្រហាររហូតដល់ចុងខែមករា ។ យើងក៏បានវាយប្រហារទៅលើ
វានៅក្នុងខែកុម្ភៈផងដែរ ។ កងទ័ពវៀតណាមកាន់តែខ្សោយទៅៗ
ហើយបាត់បង់កម្លាំងទ័ពមួយចំនួន ។ ក្រោយមក វៀតណាមបាន
បញ្ជាឲ្យបញ្ជូនទ័ពថ្មីបន្ថែមទៀត ដើម្បីចាប់ផ្តើមវាយប្រហារ

ប្រឆាំងនឹងយើង ។ នៅក្នុងខែមីនា ទោះបីជារៀនណាមមិនមាន កម្លាំងរឹងមាំដើម្បីវាយប្រហារយើងយ៉ាងណាក៏ដោយ ជំនួសមក វិញ យើងបានបន្តវាយប្រហារទៅលើវាវិញ ។ នៅក្នុងខែមីនា ការប្រយុទ្ធមានសភាពគ្រោះថ្នាក់និងសាហាវ ពីព្រោះកងពល ដែលនៅជួរមុខមួយចំនួនបានដាក់ឲ្យប្រយុទ្ធ ។ ខណៈពេលដែល នៅជួរមុខមានការចូលរួមពីកងពលមួយចំនួន ដូច្នេះនេះមិនមែន មានន័យថាវាជាសង្គ្រាមតូចនោះទេ ។ អំឡុងពេលដែលរៀនណាម ទទួលរងការបរាជ័យក្នុងខែមករានិងខែកុម្ភៈ ការបរាជ័យរបស់គេ នៅក្នុងខែមីនា គឺកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត ។ ដោយសារតែការ បរាជ័យធ្ងន់ធ្ងររបស់គេនៅខែមីនា ក្នុងខែមេសា រៀនណាមមិន មានកម្លាំងរឹងមាំក្នុងការប្រហារមកលើយើងម្តងទៀតទេ ។ ហេតុ នេះហើយបានជារៀនណាមបែរជាការទៅរកល្បិចធ្វើជាទ័ព ឈ្នួប ហើយចូលរួមនៅក្នុងការវាយប្រហារតូចជាងមុន ។ ពីព្រោះ គម្រោងវាយប្រហារទ្រង់ទ្រាយធំរបស់រៀនណាមបានទទួលការ បរាជ័យ ដូច្នេះគេនឹងកាន់តែទទួលការបរាជ័យធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត នៅក្នុងការវាយប្រហារជាទ្រង់ទ្រាយតូចរបស់គេ ។

យើងត្រូវតែប្រយុទ្ធដើម្បីការពារឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពទឹកដីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ យើងត្រូវតែរស់នៅ ដោយឯករាជ្យ ហើយដោយខ្លួនឯង ។ យើងមិនចង់រស់នៅក្រោម អំណាចរបស់មនុស្សម្នាក់ទេ ។ នេះជាគោលដៅនៃការទទួលបាន ជ័យជម្នះរបស់យើង ។ នេះមិនមែនជាគោលដៅនៃការចុះចូល ទេ ប៉ុន្តែជាគោលដៅនៃការទទួលបានជ័យជម្នះរបស់យើង ។ នេះគឺជាចំណុចទីមួយ ។ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃគោលដៅនេះ យើងបានរៀបចំខ្សែបន្ទាត់នៃការប្រយុទ្ធ យើងធ្វើសង្គ្រាម ហើយបានអនុវត្តខ្សែបន្ទាត់នៃការប្រយុទ្ធយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីធ្វើឲ្យសត្រូវបរាជ័យ ។ បក្សបានបង្រៀនថា យើងត្រូវតែ កម្ចាត់សត្រូវឲ្យបានច្រើនតាមតែយើងអាចធ្វើទៅបាននិងព្យាយាម ការពារទ័ពរបស់យើងឲ្យមានកាន់តែច្រើន ។ យើងមានមនុស្សតែ ពីរ-បីនាក់ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែយើងត្រូវតែប្រយុទ្ធជាមួយទ័ពយ៉ាង ច្រើន ដូច្នេះយើងត្រូវតែការពារទ័ពរបស់យើងឲ្យមានចំនួនច្រើន និងព្យាយាមសម្លាប់សត្រូវឲ្យបានកាន់តែច្រើនតាមតែយើងអាច ធ្វើទៅបាន ។ នេះជាពាក្យស្លោករបស់យើង ។ ទាក់ទិនទៅនឹង

ចំនួនម្នាក់ក្នុងចំណោមយើងគឺត្រូវតែសម្លាប់ទាហានរៀនណាម ឲ្យបាន៣០ នាក់ ។ បើសិនជាយើងអនុវត្តទៅតាមពាក្យស្លោកនេះ យើងនឹងអាចយកឈ្នះបានយ៉ាងប្រាកដណាស់ ។ យើងត្រូវតែ ធ្វើឲ្យកងទ័ពរៀនណាមបរាជ័យ ដោយមិនចាំបាច់គិតពីចំនួនទេ ។ ប្រទេសណាក៏ដោយដែលបរិច្ចាគបានប្រទេសកម្ពុជានឹងទទួល បរាជ័យបើសិនជាយើងអនុវត្តទៅតាមពាក្យស្លោកនេះ ។ កន្លង មក យើងបានទទួលជោគជ័យក្នុងការអនុវត្តពាក្យស្លោកម្នាក់ ទល់នឹង៣០ នាក់ នេះគឺអាចនិយាយថា យើងបានបំបាត់មនុស្សម្នាក់ ប្រឆាំងនឹងកងទ័ពរៀនណាម៣០ នាក់ ។ ដូច្នេះ ការចាញ់របស់ យើងគឺម្នាក់ក្នុងចំណោម៣០ នាក់នៃកងទ័ពរៀនណាមដែលចាញ់ ។

ដោយប្រើការបង្ហាញទាំងនេះ ទាហានកម្ពុជាម្នាក់ស្មើនឹង ទាហានរៀនណាម៣០ នាក់ ។ អ៊ីចឹង តើទាហានរៀនណាមប៉ុន្មាន នាក់ទើបស្មើនឹងទាហានកម្ពុជា១០ នាក់? ចម្លើយប្រាកដជា ៣០០ នាក់ ។ ហើយ១០០ នាក់នៃទាហានកម្ពុជាគឺស្មើនឹង៣០០០ នាក់នៃទាហានរៀនណាម ។ យើងគួរតែមានទាហាន២លាននាក់ សម្រាប់ទ័ព៦០ លាននាក់នៃទាហានរៀនណាម ។ ទោះបីយ៉ាង ណាក៏ដោយ ក៏ទាហាន២លាននាក់គួរតែច្រើនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី ប្រយុទ្ធជាមួយទាហានរៀនណាម ពីព្រោះរៀនណាមមានអ្នក ស្រុកតែ៥០ លាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ យើងមិនចាំបាច់ឲ្យប្រជាជន ៨លាននាក់ចូលរួមទេ ។ យើងត្រូវការតែទាហាន២លាននាក់ ប៉ុណ្ណោះដើម្បីកម្ទេចជនជាតិរៀនណាម៥លាននាក់ ហើយយើង នៅមានទាហានសល់ចំនួន៦លាននាក់ទៀត ។ យើងត្រូវតែប្រើ រូបមន្តខ្សែបន្ទាត់នៃការប្រយុទ្ធរបស់យើងនៅក្នុងលក្ខណៈបែប នេះដើម្បីទទួលបានជ័យជម្នះ ។ នេះជាបន្ទាត់នៃការប្រយុទ្ធដើម្បី អនុវត្តនៅក្នុងសមរភូមិ ។ យើងត្រូវតែអនុវត្តពាក្យស្លោកមនុស្ស ម្នាក់ទល់នឹង៣០ នាក់ ។ បើសិនជាយើងមិនអាចអនុវត្តទៅតាម ពាក្យស្លោកនេះទេ យើងមិនអាចយកឈ្នះសត្រូវបានទេ ។ បញ្ហា នេះមិនមែនព្រួយបារម្ភតែរឿងកម្លាំងទ័ពមួយនោះទេ ។ បក្សទាំង មូល ទាហាននិងប្រជាជនត្រូវតែអនុវត្តទៅតាមខ្សែបន្ទាត់ទស្សនៈ និងគោលដៅនៃទាំងនេះដោយស្មារតីខ្ពស់ ។ ឥឡូវតើអ្នកអាច អនុវត្តបន្ទាត់នៃការប្រយុទ្ធនេះក្នុងការយកឈ្នះសត្រូវបានឬ ប៉ុណ្ណា? ជាសង្ខេប ការកំណត់មនុស្សម្នាក់ទល់នឹង៣០ នាក់

ត្រូវតែសម្រេចឲ្យបាន។

តើរឿងណាមួយនឹងវាយប្រហារមកលើយើងនៅពេលអនាគតដោយរបៀបណា? ហើយតើយើងនឹងដោះស្រាយបញ្ហានេះដោយរបៀបណា? យើងត្រូវតែដឹងមុននូវអ្វីដែលយើងអាចធ្វើទៅបាន។ ដើម្បីធ្វើដូច្នេះបាន យើងត្រូវតែរំលឹកពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងកាលពីអតីតកាល ហើយសម្លឹងមើលទៅពេលអនាគត។ តើរឿងណាមួយមានទទួលជោគជ័យក្នុងការវាយមកលើយើងទេ? រឿងណាមួយចង់ឲ្យប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងចំណុះរបស់វាតាំងពីឆ្នាំ១៩៣០ មកម្ល៉េះ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៥ យើងបានចូលរួមនៅក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងបារាំង។ ក្រោយមក រឿងណាមួយចង់គ្រប់គ្រងនិងកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជាដោយប្រើមធ្យោបាយដែលឆ្ងាយស្រួល។ បន្ទាប់មក តើរឿងណាមួយទទួលជោគជ័យដែរឬទេ? ទេ រឿងណាមួយមិនទទួលជោគជ័យនោះទេ។ តើរឿងណាមួយទទួលជោគជ័យក្នុងការចៀវដំណើរយកប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥០, ១៩៦០, ១៩៧០ និង១៩៧៥ ដែរឬទេ? ទេ រឿងណាមួយមិនទទួលជោគជ័យទេ។ ហេតុនេះហើយយើងមិនចាំបាច់ប្រកាន់ទុកនូវទស្សនៈរបស់អ្នកចាញ់ទេ។ យើងត្រូវតែរំលឹកឡើងវិញនូវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់យើង។ តើរឿងណាមួយមានឆ្លាប់បានទទួលជោគជ័យក្នុងការលេបគ្រឿងកំប្លោងកម្ពុជាដែរឬទេ? មិនឆ្លាប់ទេ រឿងណាមួយមានបំណងចង់លេបយកទឹកដីរបស់យើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ប៉ុន្តែត្រូវបរាជ័យ។ រឿងណាមួយបានចូលមកចរចានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីលេបយកទឹកដីរបស់យើង ប៉ុន្តែមិនបានសម្រេចទេ។ រឿងណាមួយបានព្យាយាមម្តងទៀតនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ គោលបំណងរបស់រឿងណាមួយគឺគ្រប់គ្រងក្រុងព្រៃនគរ (សែហ្គន និងក្រុងហ្សឺមីញ៉ា) លើកដំបូងនិងក្រោយមកវាយចូលមកទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីដាក់ការគ្រប់គ្រងរបស់វាមកលើយើង។ លើកនេះម្តងទៀត រឿងណាមួយបានដើរក្រោយកម្ពុជាមួយជំហាន កម្ពុជាបានយកឈ្នះមុនរឿងណាមួយ។ ក្រោយការយកឈ្នះរបស់យើង រឿងណាមួយចង់ធ្វើរដ្ឋប្រហារនិងវាយប្រហារមកលើយើងជាថ្មីម្តងទៀត រឿងណាមួយទទួលរងការបរាជ័យ។ រឿងណាមួយទទួលរងការបរាជ័យនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឆ្នាំ១៩៧៦ និងជាថ្មី

ម្តងទៀតនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧។ ការវាយប្រហាររបស់រឿងណាមួយនៅក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ក៏ត្រូវទទួលការបរាជ័យផងដែរ។

ដូច្នេះ យើងត្រូវតែអានពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងមានការទុកចិត្តលើខ្លួនឯងទាំងស្រុង ហើយយើងមិនត្រូវជឿលើការកុហកនិងការយល់ច្រឡំរបស់អ្នកដទៃដែលឆ្ងល់ថា តើយើងជាមួយប្រជាជនតែ៨លាននាក់អាចធ្វើឲ្យរឿងណាមួយដែលមានប្រជាជន៥០លាននាក់ចាញ់នោះទេ។ យើងមិនត្រូវជឿថាយើងមិនអាចយកឈ្នះរឿងណាមួយទេ ពីព្រោះតែយើងមានកងទ័ពប្រហែល១សែននាក់ទល់នឹងកងទ័ពរឿងណាមួយ១លាននាក់។

តើអ្វីទៅដែលជាដំណោះស្រាយដូច្នេះទៅនឹងការប្រើប្រាស់កម្លាំងតូចដើម្បីយកឈ្នះកម្លាំងធំ? វាជាការចាំបាច់ណាស់សម្រាប់កម្លាំងដែលតូចជាងដើម្បីឲ្យដឹងពីរបៀបនៃការប្រើប្រាស់ថា តើកម្លាំងអ្វីដែលមានដើម្បីយកឈ្នះលើកម្លាំងដែលធំជាងដូចដែលយើងបានរៀបរាប់ពីមុនមក គឺមនុស្សម្នាក់ទល់នឹងមនុស្ស៣០នាក់។ បើសិនជាយើងអាចប្រើមនុស្សម្នាក់ទល់នឹងមនុស្ស៣០នាក់ យើងប្រាកដជាអាចយកឈ្នះបាន ទោះបីជាការប្រយុទ្ធនេះប្រើរយៈពេលអស់៧០០ឆ្នាំឬក៏ច្រើនឆ្នាំជាងនេះក៏ដោយ ប៉ុន្តែបើសិនជាយើងមិនរក្សាទុកនូវគោលជំហរនេះទេ យើងប្រាកដជាមិនអាចយកឈ្នះបានទេ។ ដូច្នេះហើយយើងត្រូវតែ១) តាំងចិត្តឲ្យអង្គអាចក្លាហានដើម្បីការពារទឹកដីរបស់យើង។ ការការពារទឹកដីកម្ពុជាមានន័យថាការពារជាតិសាសន៍ខ្មែរ។ បើសិនជារឿងណាមួយទទួលបានជោគជ័យក្នុងការចៀវដំណើរយកប្រទេសនេះ ជាតិសាសន៍កម្ពុជានឹងត្រូវលុបបំបាត់ចោលទាំងស្រុងនៅក្នុងរយៈពេល៣០ឆ្នាំ ដូច្នេះវាជាការបង្កប់បញ្ហាមួយដែលយើងត្រូវតែការពារប្រទេសកម្ពុជា។ ២) យើងត្រូវតែជឿជាក់ថា យើងអាចយកឈ្នះលើរឿងណាមួយបាន។ ៣) តើយើងអាចយកឈ្នះរឿងណាមួយដោយរបៀបណា? យើងត្រូវតែយល់និងដឹងពីរបៀបក្នុងការប្រើប្រាស់កម្លាំងតូចដើម្បីយកឈ្នះកម្លាំងធំ។ យើងត្រូវតែប្រើមនុស្សម្នាក់ទល់នឹងមនុស្ស៣០នាក់។ នេះគឺគ្រាន់តែជាចំនួនមួយកំណត់ដោយអង្គការ ប៉ុន្តែក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង សមមិត្តរបស់យើងមួយចំនួនប្រយុទ្ធម្នាក់ទល់នឹង១០នាក់ យើងប្រាកដជាអាចយកឈ្នះរវាងម្នាក់ទល់

នឹង១០ នាក់ឬម្នាក់ទៀតនឹង៥ នាក់ ។ ប្រជាជនរបស់យើងមួយ
ចំនួនប្រយុទ្ធនាក់ទៀតនឹង២០ នាក់ ហើយមួយចំនួនទៀតព្យាយាម
ប្រយុទ្ធនាក់ទៀតនឹង៥០ នាក់ ឬក៏ម្នាក់ទៀតនឹង១០០ នាក់ ។ មិន
មានបញ្ហាអ្វីទេ គេនៅតែទទួលបានជ័យជម្នះ ។ នេះគឺជាខ្សែនៃ
ការប្រយុទ្ធតស៊ូ ។ ការអនុវត្តខ្សែនៃការប្រយុទ្ធគឺដើម្បីដាក់វិទ្យា-
សាស្ត្រនៃសង្គ្រាមរបស់មនុស្ស ដើម្បីដោះស្រាយការប្រឆាំង
តបត ពីព្រោះយើងត្រូវប្រើប្រាស់កម្លាំងតូចមួយដើម្បីយកឈ្នះ
ទៅលើកម្លាំងធំ ។ យើងទទួលបានជ័យជម្នះ ពីព្រោះយើងដោះ
ស្រាយការប្រឆាំងតបតបានត្រឹមត្រូវ ។ នេះជាអ្វីដែលបានកើត
ឡើងនៅក្នុងអតីតកាល និងនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។

តើយើងត្រូវធ្វើអ្វីទៀតនាពេលអនាគត? យើងត្រូវ
១) ជឿជាក់ថាយើងអាចបន្តការប្រយុទ្ធតទៅទៀតដើម្បីទទួលបាន
ទទួលជោគជ័យដូចដែលយើងមាននៅក្នុងពេលអតីតកាល ។
២) មានការជឿជាក់ក្នុងការអនុវត្តខ្សែនៃការប្រយុទ្ធដូចពីមុន
គឺម្នាក់ទៀតនឹង៣០ នាក់ ។ កងកម្លាំងរបស់យើងមួយចំនួនត្រូវតែ
ប្រយុទ្ធនាក់ទៀតនឹង៤០ នាក់ ហើយអ្នកដទៃទៀតត្រូវតែព្យាយាម
ប្រយុទ្ធនាក់ទៀតនឹង៥០ នាក់ ។

នៅអំឡុងពេលឆ្លងកាត់ការប្រយុទ្ធជាមួយរៀងរាល់ឆ្នាំ
ពាន់៣៧៤ ខែកន្លងមក កម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើងបានធ្វើឲ្យ
វាកាន់តែប្រសើរឡើងជាងមុន ដោយបង្កើនកម្លាំង១ ជាបួន នេះ
គឺជាការប្រែប្រួលលើកដំបូង ។ ការប្រែប្រួលទីពីរគឺជាការពិត
ដែលថាចំនួននៃកម្មាភិបាលរបស់យើងក៏កើនឡើងដែរ ។ ដើម្បី
ពង្រីកកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើង វាចាំបាច់ត្រូវមានកម្មាភិ-
បាល ។ បន្ទាប់ពីរយៈពេល១២ ខែនៃការប្រយុទ្ធ កម្មាភិបាល
របស់យើងអាចកាន់កងវសេនាតូចបាន ។ ក្រោយរយៈពេល
ដដែលនេះ អ្នកដែលនៅក្នុងកងវសេនាតូចអាចកាន់កងវសេនាធំ
បាន ហើយអ្នកដែលនៅក្នុងកងវសេនាធំអាចកាន់កងពលបាន ។
យើងអាចប្រើកម្មាភិបាលទ័ពរបស់យើងដើម្បីធ្វើឲ្យកម្លាំងអាវុធ
របស់យើងកាន់តែប្រសើរឡើងពាន់ពេញផ្ទៃប្រទេស ។ ហេតុ
នេះបានជាកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើងស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់
គ្រងស្ថានភាពពិតប្រាកដកន្ទុយនាគ ចាប់តាំងពីដើមខេត្តរតនគិរីចុះ
ទៅដល់ចុងខេត្តរតនគិរី មណ្ឌលកិរី ក្រចឹង ស្ទួល មេមុត ព្រៃវែង

រមាសហែក ព្រៃវែងម្តងទៀត កណ្តាល តាកែវ និងកំពត ។ យើង
អាចកម្ទេចសត្រូវកងវសេនាធំដែលវាយប្រហារមកលើយើង
នៅសមរភូមិមុខក្នុងរយៈពេលមួយថ្ងៃទៅពីរថ្ងៃ ។

ហេតុអ្វីបានជាកម្លាំងអាវុធរបស់យើងខ្លាំងពូកែម្ល៉េះ?
ពីព្រោះយើងមានកម្មាភិបាលទ័ពដែលខ្លាំងពូកែ ។ កម្មាភិបាលទ័ព
ដែលខ្លាំងពូកែធ្វើឲ្យវសេនាតូចខ្លាំងពូកែដែរ ពីព្រោះអ្នកប្រយុទ្ធ
ស្ថិតនៅក្រោមការណែនាំរបស់កម្មាភិបាល ។ ហេតុអ្វីបានជា
កម្មាភិបាលទាំងនេះខ្លាំងពូកែ? ពីព្រោះគេជាកម្មាភិបាលទ័ពដែល
ត្រូវបានជ្រើសរើសយ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយយោងទៅលើខ្សែបន្ទាត់
ដែលបានចាត់តាំងដោយបក្ស និងអ្នកដែលអនុវត្តខ្សែបន្ទាត់នៃ
កម្មាភិបាលទ័ពបានត្រឹមត្រូវ ។ កម្មាភិបាលទាំងនេះខ្លាំងពូកែ
ណាស់ ។ គេខ្លាំងពូកែមែន តែគេមិនដែលចូលរួមនៅក្នុងសមរភូមិ
ដោយគ្មានការគិតឲ្យបានម៉ត់ចត់នោះទេ ។ គេខ្លាំងពូកែនិងអាច
ប្រយុទ្ធបានយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព ។ គេបានទទួលជោគជ័យក្នុង
ការរក្សាកម្លាំងទ័ពរបស់គេឲ្យមានចំនួនច្រើនបំផុត និងបានទទួល
ជោគជ័យក្នុងការកម្ទេចទ័ពសត្រូវដ៏ច្រើន ។ កម្លាំងទ័ពរបស់យើង
ប្រយុទ្ធដូចជាផ្ការន្ទះ ។ សមមិត្តរបស់យើងមិនដែលញញើតនឹង
សត្រូវទេ ។ ដើម្បីវាយប្រហារសត្រូវដូចជាផ្ការន្ទះ គេប្រកាន់ខ្ជាប់
ដំហែមួយដ៏រឹងមាំនិងមុតមាំជ័យ និងទីពីរមានខ្សែប្រយុទ្ធមួយ
យ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងទីបី ជានិច្ចកាលមានកំនិតជាមេបញ្ជាការមួយ
ដ៏វៃឆ្លាតនៅក្នុងកងរបស់ខ្លួននិងលើសមរភូមិប្រយុទ្ធ ដូចជានៅ
លើសមរភូមិមុខនៅក្នុងខេត្តកំពត តាកែវ និងនៅភាគខាងកើត ។
មេបញ្ជាការតែងតែមានវត្តមាន អ៊ីចឹងហើយបានជានៅពេល
ដែលសត្រូវវាយប្រហារ យើងអាចដឹងបានភ្លាមៗនិងបញ្ជាឲ្យកង
កម្លាំងវាយតបតទៅលើសត្រូវវិញ អ៊ីចឹងហើយក្រោយពីទ័ព
សត្រូវបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ យើងអាចឲ្យកងកម្លាំងរបស់យើងដេញតាម
សត្រូវភ្លាមៗ ។ នៅពេលដែលទ័ពសត្រូវបន្តរត់ យើងអាចបញ្ជា
ឲ្យក្រុមនិងកងកម្លាំងរបស់យើងដេញតាមសត្រូវ ។ យើងដេញ
តាមនិងវាយប្រហារទៅលើកម្លាំងទ័ពសត្រូវរហូតដល់ទ័ពសត្រូវ
បែកខ្ចាត់ខ្ចាយនិងរត់ឆ្លងកាត់ព្រំដែន ។ នេះហើយជាអ្វីដែលយើង
ហៅថាការប្រយុទ្ធដូចផ្ការន្ទះ ។

កម្លាំងទ័ពទាំងអស់ជានិច្ចការមានការប្រុងប្រយ័ត្នណាស់ ។

សត្រូវមិនអាចទប់ទល់ជាមួយបានទេ ពីព្រោះការបង្កប់បញ្ហា របស់យើងអនុវត្តទៅតាមលក្ខណៈនេះ ។ នៅពេលដែលប្រព័ន្ធនៃ ការបង្កប់បញ្ហាស្ថិតនៅក្នុងការអនុវត្តបទបញ្ជាពីកងពលទៅកង វរសេនាធំ កងវរសេនាក្នុង និងកងអនុសេនាធំ គឺមិនចាំបាច់ទេ ។ បើសិនជាយើងរំលឹកវិធានការណ៍ពីកងអនុសេនាក្នុងទៅកងអនុ សេនាធំ ពីកងអនុសេនាធំទៅកងវរសេនាក្នុង ពីកងវរសេនាក្នុង ទៅកងវរសេនាធំ និងពីកងវរសេនាធំទៅបញ្ជាការកងពល ហើយ ក្រោយមកបើសិនជាមានបទបញ្ជាពីកងពលដែលយើងត្រូវតែឆ្លង កាត់ចំនួននៃកម្រិតដែល យើងអាចឲ្យពេលដល់កម្លាំងទ័ពសត្រូវ ដើម្បីរៀបចំការវាយប្រហារមកលើយើង ។ នៅអំឡុងពេលដែល យើងកំពុងព្រៀងកម្រោង កម្លាំងទ័ពរបស់សត្រូវអាចត្រៀមខ្លួន រួចរាល់ដើម្បីវាយប្រហារមកលើយើងជាថ្មីម្តងទៀត ។

យើងត្រូវតែមានការជឿជាក់យ៉ាងមុតមាំនៅក្នុងចំនួន មនុស្សដ៏ច្រើនរបស់យើង កម្លាំងទ័ពរបស់យើង បក្សរបស់យើង ជំហរនៃសង្គ្រាមរបស់ប្រជាជនយើង និងនៅក្នុងខ្សែប្រយុទ្ធរបស់ យើង ។ នៅពេលដែលសត្រូវនៅឆ្ងាយឬក៏ជិត វាតែងតែនាំការ ឈោសនាដើម្បីបញ្ឆោតយើង បំភ័យ យើងនិងធ្វើឲ្យយើងខ្លាច សត្រូវ យើងត្រូវតែរារាំងវា ។ យើងមិនត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យមេរោគ ទាំងនេះវាយប្រហារមកលើប្រជាជនយើង បក្សរបស់យើង ឬក៏ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើងទេ ។

យើងត្រូវតែសម្អាតកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើង បក្សរបស់យើង និងប្រជាជនរបស់យើង ដើម្បីបន្តការប្រយុទ្ធ ជាមួយសត្រូវក្នុងការការពារទឹកដីកម្ពុជា និងជាតិសាសន៍កម្ពុជា ព្រោះបើសិនជាយើងមិនធ្វើអីចឹងទេ ជាតិសាសន៍របស់យើង នឹងផុតរលត់ ។ តើយើងចង់ឃើញការបញ្ចប់នៃជាតិសាសន៍ កម្ពុជាដែរឬទេ? បើសិនជាយើងមិនព្យាយាមការពារទឹកដីរបស់ យើងទេ យើងនឹងបាត់បង់វា ហើយបន្ទាប់មកទៀតជាតិសាសន៍ របស់យើងនឹងបាត់បង់ ។ ជនជាតិវៀតណាមនឹងនាំយកប្រជាជន របស់គេមួយលានទៅពីរលាននាក់ចូលមកនៅក្នុងប្រទេសរបស់ យើងជារៀងរាល់ឆ្នាំ ហើយក្រោយមកទៀតយើងនឹងបាត់បង់ ទឹកដីរបស់យើង ហើយជាតិសាសន៍របស់យើងនឹងត្រូវលេប ត្របាក់ទាំងស្រុង ។

ជនជាតិវៀតណាមគិតថា គេនឹងទទួលបាននូវអ្វីដែលគេ បានធ្វើ ប៉ុន្តែការពិតទៅសកម្មភាពរបស់គេគឺធ្វើឲ្យអណ្តាតភ្លើងនៃ ការរើសអើងតែខ្ពស់ប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងចំណោមប្រជាជនរបស់យើង និងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់យើង ដូច្នេះយើងត្រូវតែពង្រឹង បដិវត្តន៍របស់យើង ។ គេមិនអាចធ្វើឲ្យបដិវត្តន៍របស់យើងអន់ ថយបានទេ ។ គេអាចធ្វើឲ្យបដិវត្តន៍របស់យើងទន់ខ្សោយ បើសិន ជាយើងលើកទង់ជ័យស ។ ប៉ុន្តែជំនួសមកវិញនូវការលើកទង់ ជ័យស យើងកាន់តែរឹងមាំខ្លាំងឡើង ។ យើងអាចការពារប្រទេស របស់យើងនិងអាចធ្វើអ្វីៗ បានទាំងអស់ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា ក៏ដោយ យើងអាចធ្វើបានត្រឹមតែអនុវត្តការងារកម្រោងដែល បានផ្តល់ឲ្យថាកម្ពុជាត្រូវបានការពារប៉ុណ្ណោះ ។ បើសិនជាយើង បាត់បង់កម្ពុជា តើការងារកម្រោងថ្នាក់ជាតិរបស់យើងនឹងក្លាយ ទៅជាអ្វី? ដូច្នេះ អំឡុងពេលដែលយើងបានទទួលជោគជ័យនៅ ក្នុងការការពារប្រទេសកម្ពុជា យើងប្រាកដជាអាចធ្វើអ្វីៗ បាន ទាំងអស់ ។

ឯកសារ D30218

សេចក្តីប្រកាសរកប្អូនប្រុស

នាងខ្ញុំឈ្មោះ នាក់ ហេង សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិភ្នំក្នុង ឃុំស្តេច គង់ខាងត្បូង ស្រុកបន្ទាយមាន ខេត្តកំពត ខ្ញុំពុកខ្ញុំឈ្មោះ សោម យេន (ស្លាប់) និងម្តាយឈ្មោះ អ៊ុន សឹម (ស្លាប់) ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនពីរនាក់ គឺខ្ញុំនិងប្អូនប្រុសម្នាក់ទៀតឈ្មោះ នាក់ ធី (បាត់ខ្លួន) ។ ខ្ញុំសូមស្វែងរកប្អូនប្រុសឈ្មោះ នាក់ ធី ដែលបាត់ ខ្លួនពេលធ្វើជានិសារនៅព្រំដែនវៀតណាមនៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ។ នៅពេលនោះ ធី ទើបតែមានអាយុប្រហែលជា១៤ឬ១៥ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ រួចបានចេញពីផ្ទះទៅធ្វើជានិសារជាមួយម៉ឺនឈ្មោះ ពៅ ជាអ្នកនាំចូល ។ ក្រោយមកខ្ញុំក៏បាត់ដំណឹង ធី រហូត ។

ប្រសិនបើប្អូនបានឃើញសេចក្តីប្រកាសនេះ ឬបងប្អូន ណាស្គាល់ ឬព្រំដំណឹងអំពីឈ្មោះខាងលើនេះ សូមមេត្តាផ្តល់ ព័ត៌មានមកនាងខ្ញុំតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០១៧ ៩២២ ៩៦១ ឬមេត្តាមកភ្នំក្នុងឈ្មោះ មិន ឈុំ ឬទំនាក់ទំនងមកមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា ។ **សូមអរគុណ**

របាយការណ៍ពីឃុំព្រៃធំ ខេត្តស្វាយរៀង

ចាប់ពីថ្ងៃទី៩ ដល់ថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ក្រុមគម្រោង ឯកសាររស់រវើកសម្រាប់បង្កើនការងារកម្ពុជាបានទៅដល់ឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោង ខេត្តស្វាយរៀង ដើម្បីបើកវេទិកាពិភាក្សានៅក្នុង ភូមិស្តីពីបណ្តឹងទទួលបានរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងការសម្រេច ចិត្តរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលទាមទារសុំមិនឲ្យមានការ បកប្រែឯកសារលើគ្រប់ករណីទាំងអស់របស់គាត់ជាភាសាបារាំង នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដែលបើកសវនាការ នៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ។ ដោយមានជំនួយពីក្រុមគម្រោង ឯកសាររស់ ក្រុមអ្នកភូមិមកពីឃុំព្រៃធំដែលធ្លាប់បានចូលរួមនៅ ក្នុងសវនាការរបស់ ខៀវ សំផន ក៏បានរៀបចំកិច្ចប្រជុំកម្រិតភូមិ ដើម្បីផ្តល់ដំណឹងដល់សមាជិកនៅក្នុងសហគមន៍របស់គាត់អំពី ដំណើរទស្សនកិច្ចនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងអ្វីដែលគាត់បាន សង្កេតឃើញ ។ ក្រុមគម្រោងឯកសាររស់បានយកឱកាសនេះ ដើម្បីសិក្សាពីការយល់ដឹងរបស់អ្នកភូមិនិងការរំពឹងទុកចំពោះ តុលាការខ្មែរក្រហម ដោយចែកសំណួរស្ទង់មតិនិងសម្ភាសដែល មានលក្ខណៈមិនផ្លូវការជាមួយអ្នកចូលរួមមួយចំនួន ។

នៅអំឡុងពេលប្រជុំរយៈពេល២ម៉ោងនៅវត្តបុស្សីសាញ់ នៅថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ អ្នកដែលបានចូលរួមនៅក្នុងសវនាការចំនួន៣នាក់

បានស្ម័គ្រចិត្តនិយាយទៅកាន់អ្នកភូមិអំពីដំណើរទស្សនកិច្ចនៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ការសង្ឃឹមទុក របស់ពួកគាត់មុនពេលចូលរួមនៅក្នុងសវនាការ ការសង្កេតមើល ក្នុងអំឡុងពេលបើកសវនាការ និងការយល់ឃើញស្តីពីតុលាការ ខ្មែរក្រហម ។ មនុស្សម្នាក់បានពិពណ៌នាយ៉ាងលម្អិតអំពីដំណើរ ទស្សនកិច្ចនិងអង្គសវនាការប្រាប់ដល់អ្នកដែលបានចូលរួមវេទិកា ពិភាក្សាអំពីទស្សនវិយភាពនៅខាងក្នុងសាលសវនាការ និងសម្តី របស់ ខៀវ សំផន នៅចុងបញ្ចប់ ។ គាត់បានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ថា សវនាការនេះបានផ្តោតទៅលើបញ្ហាបកប្រែភាសាដែលគាត់រំ ដោយមេធាវីការពារក្តី ហើយគាត់បានបង្ហាញនូវការរំពឹងទុក របស់អ្នកភូមិអំពីដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុង តុលាការកម្ពុជា ។ គាត់បានសង្កត់ធ្ងន់ថា តុលាការនេះស្ថិតនៅក្នុង ដំណាក់កាលនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅឡើយ និងត្រូវការពេល វេលាបន្ថែមទៀត ហើយទាមទារឲ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែងផ្នែក ច្បាប់មុនពេលតុលាការអាចបើកសវនាការគាត់ទោសលើឯកសារ នៃការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងការឃុំឃាំងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចំនួន ប្រាំរូប ។

អ្នកចូលរួមសវនាការមួយរូបទៀតបានបង្ហាញនូវគំនិត របស់គាត់ថា “ខ្ញុំជឿជាក់លើតុលាការនេះ ពីព្រោះ ខ្ញុំបានឃើញពីចរិតលក្ខណៈពិសេសរបស់តុលាការ នេះ” ។ គាត់បាននិយាយយ៉ាងលម្អិតថា “មុនពេល ឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទ តុលាការត្រូវស្វែងរកភស្តុតាង ឲ្យបានច្បាស់លាស់ដើម្បីបន្ថែមការចោទប្រកាន់ ដូច្នេះជនជាប់សង្ស័យនឹងមិនអាចប្រកែកតវ៉ាប្រឆាំង នឹងដីកាបានទេ” ។ គាត់បានពន្យល់ទៀតថា ការ បកប្រែគឺជាបញ្ហា ពីព្រោះមានទាំងមេធាវីជនជាតិ ខ្មែរនិងជនជាតិបរទេសកំពុងធ្វើការជាមួយគ្នា ។ ប៉ុន្តែ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ គាត់មានអារម្មណ៍ថា ការការពារគឺគ្រាន់តែជាការព្យាយាមរកលេស

អ្នកភូមិកំពុងពិភាក្សាគ្នាអំពីការយល់ឃើញនៅសវនាការខ្មែរក្រហម

ដោះសារមួយនិងពន្យារការកាត់ទោសប៉ុណ្ណោះ ។ ដូចអ្នកដែលបាននិយាយមុនៗដែរ គាត់សម្គាល់ឃើញថា ខៀវ សំផន បានបដិសេធទំនួលខុសត្រូវនៅចុងបញ្ចប់នៃសវនាការ ហើយគាត់បានបន្តថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលអង្គុយនៅក្បែរគាត់មានការខឹងសម្បាយយ៉ាងខ្លាំងពីពាក្យសម្តីរបស់ ខៀវ សំផន ។ អ្នកសង្កេតនៅសវនាការចុងក្រោយបានរៀបរាប់អំពីជំងឺ ភាពចាស់ជរានិងប្រវត្តិរបស់ ខៀវ សំផន ។ គាត់បានលើកឡើងអំពីការភ័ន្តច្រឡំស្រុកកំណើតរបស់ ខៀវ សំផន ដែលបាននិយាយនៅក្នុងប្រវត្តិរូបរបស់គាត់ ។ គាត់បាននិយាយថា គាត់មិនដែលធ្លាប់ឮឬក៏ស្គាល់ឈ្មោះឃុំចេក នៅក្នុងស្រុកដែលនោះទេ ។ គាត់ឆ្ងល់ថា តើវាជាការយល់ច្រឡំរបស់ ខៀវ សំផន ឬក៏គាត់ចង់លាក់កំបាំងនូវអត្តសញ្ញាណពិតប្រាកដរបស់គាត់ ។ គាត់ក៏មានប្រតិកម្មចំពោះអ្វីដែល ខៀវ សំផន បាននិយាយនៅក្នុងសវនាការដែរ ។ គាត់ខឹងនៅពេលដែល ខៀវ សំផន និយាយថា “ខ្ញុំមិនយល់ថាហេតុអ្វីបានជាតុលាការចោទប្រកាន់ខ្ញុំជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយទុក្ខក្រងកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនិងទុក្ខក្រងកម្មសង្គ្រាមនោះទេ ។ ខ្ញុំបានធ្វើអ្វីៗទាំងអស់សម្រាប់អធិបតេយ្យភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែក្រោយមកតុលាការបែរជាចោទខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសទៅវិញ ។ ខ្ញុំមានការជឿជាក់ថា នៅពេលដែលមេធាវីរបស់ខ្ញុំបានយល់ច្បាស់នូវគ្រប់ឯកសារទាំងអស់ គេនឹងអាចការពារខ្ញុំនិងជួយខ្ញុំឲ្យរួចផុតពីការចោទប្រកាន់ទាំងនេះ” ។

មានប្រតិកម្មមួយចំនួនពីទស្សនិកជន ។ មនុស្សជាច្រើនបានឡើងគួរទៅវិញទៅមកនៅអំឡុងពេលសមាជិកក្រុមរបស់យើងកំពុងនិយាយអំពី ខៀវ សំផន ។ ទាំងអ្នកចូលរួមក្នុងសវនាការនិងទស្សនិកជនមានប្រតិកម្មអវិជ្ជមានទៅលើពាក្យសម្តីរបស់ ខៀវ សំផន ។ មនុស្សមួយចំនួនទៀតបានខឹងសម្បា ហើយចាប់ផ្តើមនិយាយ ។ រត្ន ស្បើង ដែលជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាយុត្តលថាហេតុអ្វីបានជា ខៀវ សំផន មិនព្រមទទួលយកការពិតនៅពេលដែលមានភស្តុតាងនៅគ្រប់ទីកន្លែងដែលបង្ហាញពីការសម្លាប់នេះ ។ ឧទាហរណ៍ : ស្តាប់នៅក្នុងវត្តរបស់គាត់ដាក់ពេញទៅដោយឆ្អឹងនិងលលាងក្បាលដែលនៅសល់ពីរបបខ្មែរក្រហម និងជាភស្តុតាងនៃការសម្លាប់រង្គាលដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហមទៅលើ

ប្រជាជននៅក្នុងភូមិរបស់គាត់ ។ អ្នកចូលរួមដទៃទៀតមិនអាចរំសាយនូវកំហឹងរបស់គេនៅចំពោះមុខសមាជិកសហគមន៍កន្លែងដែលប្រជុំបានទេ ។

អ្នក សារុន មកពីភូមិក្រសួនបាននិយាយថា គាត់កំពុងរង់ចាំមើលដំណើរការរបស់តុលាការនេះចាប់ពីដំណើរការគាត់បានបំពេញពាក្យបណ្តឹងប័ណ្ណទទួលមក ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា “គួរតែមានការកត់សម្គាល់មួយឬក៏អ្វីមួយដើម្បីឲ្យខ្ញុំបានឃើញនូវការរីកចម្រើនរបស់វា ។ កន្លងមក ខ្ញុំមិនបានទទួលនូវព័ត៌មានអ្វីដែលទាក់ទងទៅនឹងពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្ញុំទេ ។ ពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្ញុំត្រូវតែក្លាយជាភស្តុតាងមួយផ្នែកដែរ” ។ បុរសម្នាក់ឈ្មោះ កុង ស្ន ដែលមកពីភូមិគាត់បានសម្តែងការព្រួយបារម្ភដូចគ្នា ។ គាត់ជាមនុស្សម្នាក់ដែលនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែគាត់បាត់បង់សមាជិកក្រសួន២០ នាក់ និងសាច់ញាតិផ្សេងទៀត ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់បាននិយាយដោយខឹងសម្បាអំពីការលំបាករវៃនាដែលគាត់និងសមាជិកក្រសួនរបស់គាត់បានជួបប្រទះនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែរ ។

បន្ថែមពីលើការអត្ថាធិប្បាយទាំងនេះ បុរសចំណាស់ម្នាក់ដែលមកពីភូមិគាត់បាននិយាយថា គាត់បានជួប អៀង សារី និង ខៀវ សំផន នៅពេលដែលគាត់បួសជាព្រះសង្ឃនៅវត្តមហាមន្ត្រីក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញអំឡុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ។ នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសមួយដែលធ្វើឡើងនៅថ្ងៃបន្ទាប់ គាត់បានប្រាប់ក្រុមគម្រោងថា គាត់បានជួប អៀង សារី នៅអំឡុងពេលដែលគេទាំងពីរនាក់កំពុងរៀននៅឯសាលាសាសនា ហើយដឹងថា អៀង សារី នៅពេលនោះគឺជាសមាជិកម្នាក់នៃក្រុមអ្នកនិយមឆ្នើម ។ ហើយគាត់ក៏ដឹងទៀតថា រាជរដ្ឋាភិបាលចង់បាន អៀង សារី ។ លុះក្រោយមក នៅចន្លោះរវាងរបប លន់ នល់ និងរបប សីហនុ គាត់បានជួប ខៀវ សំផន នៅឯផ្ទះឪពុកម្តាយរបស់ ខៀវ សំផន នៅក្នុងឃុំកោះធំ ពេលដែលគាត់ត្រូវបានគេអញ្ជើញឲ្យមកទេសនា ។ ខៀវ សំផន ពីមុនត្រូវបានគេដឹងថាជាអ្នកតំណាងសភា និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មដែលខំស៊ូបញ្ចុះតម្លៃទំនិញនៅលើទីផ្សារ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខៀវ សំផន បានលាក់ខ្លួនពីការតាមចាប់ដាក់កុកចំពោះការប្រឆាំងរបស់គាត់ទៅនឹងមនោ

កម្មវិធីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

លោកគាត់អាយុ៧៧ឆ្នាំបន្តបន្ទាប់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសពី ទីក្រុងភ្នំពេញ និងសឹកបន្ទាប់ពីគាត់បានទៅដល់ភូមិកំណើតរបស់ គាត់។ មុននោះទៀត ទោះបីជាគាត់ត្រូវបានបង្ខំឲ្យធ្វើការ និង បោះបង់ចោលនូវវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនាក៏ដោយ ក៏គាត់នៅតែ បានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើជាព្រះសង្ឃដែល ។ គាត់ត្រូវបានគេឲ្យនៅដូច ដើម្បីមើលថែក្មេងតូចៗ ដែលជាផ្នែកមួយនៃកងមនុស្សចាស់ជរា ។ ទោះបីជានៅពេលនោះគាត់មានអាយុ៦០ និងមិនទាន់រៀបការ ក៏ដោយ ក៏ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យរៀបការជាមួយនឹងស្ត្រីម្នាក់ នៅក្នុងភូមិដែលមានអាយុប្រហែលនឹងគាត់ដែរ ។ គាត់បានប្រាប់ ក្រុមយើងថា ថ្ងៃនេះគាត់នៅតែខ្លាចក្នុងការនិយាយអំពីការប្រជុំ របស់គាត់ជាមួយ ខៀវ សំផន និង អៀង សារី។ បទគ្រឿង ធ្ងន់ធ្ងរដែលត្រូវបានយកមកបោះប្រកាន់មេដឹកនាំទាំងនោះបាន ធ្វើឲ្យគាត់ភ្ញាក់ផ្អើល ពីព្រោះគេបានធ្វើដូច្នេះស្រឡះពីទ្រឹស្តីរបស់ ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលគេបានអនុវត្តតាមអស់រយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំ មកហើយ ។

ការអង្កេត

ទោះបីជាពាក្យបច្ចេកទេសដែលបានប្រើនៅអំឡុងពេល សវនាការតុលាការបានធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមសវនាការមិនយល់នូវអ្វី ដែលបានកើតឡើងក៏ដោយ ប៉ុន្តែក្រុមគម្រោងនៅតែពន្យល់ អ្នកភូមិថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជាកំពុង ដំណើរការទៅមុខ។ ការយល់ដឹងអំពីដំណើរការនីតិវិធីស្តុកស្ត្រា របស់អ្នកភូមិបានបង្ហាញពីសារសំខាន់របស់ក្រុមគម្រោងក្នុង ការបណ្តុះបណ្តាលនិងផ្តល់ព័ត៌មានទៅដល់ពួកគេមុនពេលចូលរួម សវនាការ ។

ការលំបាក

ក្រុមគម្រោងបានចែកទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតដែលមាន ចំណងជើងថា “ហ្គេណេ នៅក្នុងឋាននរករស់” ចំនួនប្រហែល៥០ ក្បាល បណ្តុះស្តីពីការតាំងពីព័រណ៍ និងសំណួរស្ទង់មតិទៅដល់ ទស្សនិកជន។ ចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៃអ្នកដែលធ្លាប់ចូលរួម នៅក្នុងសវនាការតែមកពីភូមិចំនួនបីនៃឃុំក្រស ឃុំតាត្បឿង និង ឃុំព្រៃធំនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ។ ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះ ភិបដ្ឋា

៤០ ភាគរយគឺជាស្ត្រី ។ ចំនួនស្ត្រីដែលបានមកចូលរួមគឺភិបដ្ឋា វេទិកាពិភាក្សាដែលបានធ្វើនៅក្នុងខេត្តកណ្តាល ដែលប្រហែល ៧៤ភាគរយនៃអ្នកដែលបានមកចូលរួមជាស្ត្រី ។ ភាពខុសគ្នា នៅក្នុងចំនួនដែលស្ត្រីបានចូលរួមប្រហែលជាដោយសារតែមាន ហេតុផលមួយចំនួន ។ ទីមួយនៅក្នុងខេត្តកណ្តាលមានការសិក្សា មួយបង្ហាញថា តំបន់នេះទទួលបាននូវការសម្របសម្រួលភាគច្រើន ជាបុរសដែលបន្សល់ទុកស្ត្រីមេម៉ាយ ។ មនុស្សជាច្រើនក្នុងចំណោម ប្រជាជនទាំងនោះមានការប្រុងប្រយ័ត្ននិងស្ម័គ្រចិត្តចូលរួមនៅក្នុង វេទិកាពិភាក្សាស្តីអំពីខ្មែរក្រហម ពីព្រោះគេចង់មានឱកាសដើម្បី ចែកចាយនូវដំណើររឿងរបស់គេទៅដល់អ្នកដទៃ សិក្សាពីតុលាការ និងសមាជិកគ្រួសាររបស់គេដែលបានបាត់ខ្លួន ។ ទីពីរ ការចូលរួម នៅក្នុងការប្រជុំតម្រូវឲ្យអ្នកភូមិចំណាយពេលវេលាពីការងារ របស់គេ ម្យ៉ាងវិញទៀតវេទិកានេះចាប់ផ្តើមនៅដើមរដូវប្រមូល ផល ។ ដោយសារកសិករជាច្រើនរស់ជាមួយការងារនេះ មាន គ្រួសារខ្លះចង់ឲ្យសមាជិកប្រុសៗមកចូលរួមនៅក្នុងការប្រជុំនេះ ច្រើនជាស្ត្រី ដែលគេគិតថាជាព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយសង្គម មួយ ហើយទុកឲ្យស្ត្រីធ្វើការនៅឯស្រែ ។ ដូច្នេះទៅវិញ វេទិកា ដែលបានធ្វើនៅក្នុងខេត្តកណ្តាល គឺនៅពេលដែលកសិករមិនសូវ រស់ជាមួយនឹងការប្រមូលផលដែលធ្វើឲ្យមានភាពងាយស្រួល សម្រាប់ស្ត្រីចូលរួមព្រឹត្តិការណ៍នេះនៅក្នុងភូមិ ។

ទោះបីជាអ្នកចូលរួមភាគច្រើននៅក្នុងវេទិកាឃុំព្រៃធំគឺជា បុរសក៏ដោយ ក៏ក្រុមគម្រោងរបស់យើងបានលើកទឹកចិត្តឲ្យ ប្រជាជនឡើងពន្យល់ពីអ្វីដែលគេសិក្សាទៅដល់សមាជិកសហគមន៍ និងគ្រួសាររបស់គេដែលមិនមានពេលវេលាចូលរួមនៅក្នុងការ ប្រជុំនេះ ។ ដោយយោងទៅលើសំណួរស្ទង់មតិចំនួន៣២ដែល ប្រមូលបានពីអ្នកចូលរួមបានបង្ហាញថា ៧០ ភាគរយនៃអ្នកទទួល ផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ចំនួន៥០ នាក់នឹងអាចរួមចំណែកផ្តល់ នូវបទពិសោធន៍របស់គេជាមួយនឹងអ្នកជិតខាងនិងសមាជិកគ្រួសារ របស់គេ ។ ប្រសិនបើជាមធ្យមនៅក្នុងគ្រួសារនីមួយៗមានសមាជិក ចំនួន៥ នាក់ ក្រុមរបស់យើងសង្ឃឹមទុកថានឹងមានអ្នកដែលបាន ទទួលផលប្រយោជន៍ដោយចំពោះចំនួនប្រហែល៣៦០ នាក់ពី ព្រឹត្តិការណ៍នេះ ។ **ស៊ីរី សានីណា**

របាយការណ៍របស់ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ នៅស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង

កាលពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ កន្លងទៅ ក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានជ្រើសរើសយកឃុំក្បែររាយស្រុកកញ្ញាច ខេត្តព្រៃវែង ជាទីតាំងបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តឯកសារចំនួនពីររឿងគឺ ÷ «ដំណើរទៅកាន់យុត្តិធម៌» និង «នៅក្រោយជញ្ជាំងស-២១» ដើម្បីចែករំលែកការយល់ដឹងអំពីដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងលើកទឹកចិត្តព្រលឹងប្រជាជនដែលជាអតីតជនរងគ្រោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនិយាយរឿងរ៉ាវពិតរបស់ខ្លួនដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ។ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ នេះ ក្រុមការងារដែលកំពុងនាំយករឿងទាំងពីរខាងលើទៅបញ្ជាក់ជូនប្រជាជនរស់នៅក្នុងភូមិចំនួនពីរក្នុងឃុំត្រពាំងស្រែ ស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង ដោយជ្រើសរើសយកវត្តត្រពាំងស្រែ និងវត្តប្រហិត ជាទីតាំងបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។

ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ

ឃុំត្រពាំងស្រែជាឃុំមួយក្នុងចំណោមឃុំទាំង៨ក្នុងស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង ។ យើងអាចធ្វើដំណើរទៅកាន់ឃុំនេះបានតាមផ្លូវ៤ខ្សែផ្សេងគ្នាគឺ ១) ឆ្លងកាត់តាមផ្លូវលំប្រវែង២២ គីឡូម៉ែត្រ ស្ថិតនៅក្បែរផ្សារ «ក-អណ្តើក» ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង ២) ចូលតាមផ្លូវលំប្រវែង៤៦ គីឡូម៉ែត្រមួយខ្សែទៀតកាត់តាមស្រុកព្រៃវែង និងស្រុកបាភ្នំ ៣) ចូលតាមផ្លូវលំក្បែរផ្សារកំពង់សឹងកាត់តាមភ្នំលើកាប់ ស្រុកបាភ្នំ ខេត្តព្រៃវែង ចម្ងាយ២៧គីឡូម៉ែត្រ និង៤) កាត់តាមស្រុកស្វាយជ្រំ ខេត្តស្វាយរៀង ចម្ងាយ៣៦គីឡូម៉ែត្រ ។ ផ្លូវសំខាន់ៗទាំង៤ខ្សែនេះប្រសព្វមុខគ្នានៅក្បែរប៉ុស្តិ៍ប៉ូលីសឃុំត្រពាំងស្រែ ស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង ។ ស្រុកមេសាងមានផ្ទៃដីភាគច្រើនជាវាលស្រែនិងប្រឡាយទឹកធំៗ ដែលកំពុងតែសាងសង់សម្រាប់ផ្តល់ទឹកឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដល់ការបង្កបង្កើនផលរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ជាញឹកញយ

គេសង្កេតឃើញមានអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនានាបានចុះទៅបង្រៀនដល់ប្រជាជនក្នុងការធ្វើស្រែ ឬចិញ្ចឹមសត្វផ្សេងៗដូចជាគោ ក្របី ជ្រូក និងមាន់ជាដើម ។ ស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ និងកូនខ្ចី ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តដោយអង្គការស្បៀងអាហារពិភពលោកក្នុងការការពារ ថែរក្សា និងចិញ្ចឹមកូន ។

ស្រុកមេសាងក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧០ - ១៩៧៩

ស្រុកមេសាងស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ដាច់ស្រយាលមួយ ដោយមានប្រជាជនមួយភាគធំបានរត់ចូលព្រៃម្នាក់ៗតាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេច សីហនុ ដែលផ្សាយតាមវិទ្យុពីទីក្រុងប៉េកាំងដើម្បីឲ្យកូនចៅរបស់ព្រះអង្គក្រោកឡើងតស៊ូប្រឆាំងនឹងរបបលន់ ដែលបានធ្វើរដ្ឋប្រហារកាលពីថ្ងៃទី១៨ មីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ។ ជារៀងរាល់ថ្ងៃអ្នកភូមិភាគច្រើនត្រូវរស់នៅក្នុងស្ថានភាពមិននឹងនរនិងព្រួយបារម្ភពីសុវត្ថិភាពកូនចៅ និងអនាគតប្រទេសជាតិ ។ ចំណែកជួរគណៈគ្រប់គ្រងថ្នាក់មូលដ្ឋានក៏ត្រូវស្ថិតក្នុងសភាពមិនជាប់លាប់ដែរ ពីព្រោះដំបូងឡើយតំណែងរបស់កម្មាភិបាលថ្នាក់មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ឃុំ និងថ្នាក់ស្រុកមិនត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរឡើយ ។ ប៉ុន្តែចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧មក កម្មាភិបាលមូលដ្ឋានមួយចំនួនដូចជា ស៊ី, ហួត កាយ, គង់ ឆាំ, គល់, ពុត, ឡេង និង ស៊ី ហ៊ាន ត្រូវបានផ្លាស់ចេញ ហើយជំនួសមកវិញដោយអ្នកដទៃ ។ ស៊ី ជាអតីតគណៈឃុំត្រពាំងស្រែនិងជាជនសកម្មមួយរូបក្នុងការខិតខំឃោសនាឲ្យប្រជាជនចូលព្រៃម្នាក់ៗស្រាប់តែត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងបាត់ដំណឹងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ ហួត កាយ និង គង់ ឆាំ ក៏ត្រូវបានចាប់ខ្លួនបន្តបន្ទាប់ដែរ បន្ទាប់ពីបានគ្រប់គ្រងអំណាចអស់មួយរយៈក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ - ៧៧ ។ ចំណែក ស៊ី ហ៊ាន ដែលជាអតីតគណៈស្រុកមេសាងក្នុងឆ្នាំ១៩៧១មក ក៏បានបាត់ខ្លួនរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះដែរ ។ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បន្ទាប់ពីមានហេតុការណ៍ សោ ភឹម ក្បត់បដិវត្តន៍ កម្មាភិបាលមូលដ្ឋានក្នុងស្រុក

មេសាងត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងម្ខាងម្ខាង ។ កម្មាភិបាលមកពីភូមិ ភាគនិរតីបានធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនក្នុងស្រុកមេសាងទាំងបង្អួច ទៅកាន់តំបន់ដីខ្វែងនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ដោយប្រាប់ថាតំបន់នោះ មានការហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ និងរស់នៅស្រួល ។ ការជម្លៀសនេះ បានប្រព្រឹត្តទៅពីរដងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹង ព្រឹត្តិការណ៍ជម្លៀសនៅស្រុកកញ្ជ្រៀច ខេត្តព្រៃវែងដែរ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧៩ ប្រជាជនជម្លៀសមួយចំនួនបានរំលឹកកាន់ស្រុកកំណើត វិញ ហើយមួយចំនួនទៀតបានត្រូវសម្លាប់ និងបាត់ខ្លួនរហូតមក ដល់ពេលនេះ ។

ហេតុការណ៍សម្លាប់មនុស្សក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៥

ក្នុងរយៈពេលតែមួយថ្ងៃនៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៥ មនុស្ស បីនាក់ត្រូវបានបាញ់សម្លាប់ដោយកងឈ្នបខ្មែរក្រហមនៅកន្លែង បីផ្សេងគ្នាក្នុងភូមិព្រែកកុយ ឃុំត្រពាំងស្រែ ស្រុកមេសាង ។ ហេតុការណ៍បាញ់សម្លាប់ដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមកនេះ បាន ធ្វើឲ្យប្រជាជនក្នុងភូមិភ្ញាក់ផ្អើលនិងភ័យខ្លាចគ្រប់គ្នា ដោយមិន យល់ពីមូលហេតុដែលបណ្តាលឲ្យមានការសម្លាប់នេះ ។ កងឈ្នប ពាក់កណ្តាលខ្មៅប្រដាប់ដោយអាវុធមកពីឃុំត្រពាំងស្រែនិង ស្រុកមេសាងបានរួមគ្នាក្នុងការបាញ់សម្លាប់បុរសវ័យចំណាស់បី នាក់ដែលមានឈ្មោះ ស៊ឹម ញឹប, ពៅ រុន និង ពុត កុន ។ ចំណែក បងប្អូន សាច់ញាតិ និងប្រពន្ធកូនរបស់សាកសពបានត្រូវកំរាម បាញ់សម្លាប់ដែរ ប្រសិនបើមានការតវ៉ាប្រឆាំងណាមួយដែលធ្វើ

ឲ្យប៉ះពាល់ដល់បទបញ្ជារបស់អង្គការ ។ ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍បាញ់ សម្លាប់ សាកសពបុរសទាំងបីនាក់បានត្រូវនាំយកទៅកប់ចោល នៅវាលស្រែក្នុងភូមិ ។ ស្ថិតក្នុងសភាពស្ងៀមស្ងាត់និងភ័យខ្លាច អង្គប្រជុំមួយបានត្រូវប្រកាសឲ្យដឹងតែក្នុងរយៈពេលមួយថ្ងៃ ប៉ុណ្ណោះ ។ បន្ទាប់មក ប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវបានកោះហៅឲ្យ ចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំនេះដើម្បីស្តាប់ពីការបកស្រាយរបស់អង្គការ ស្តីពីមូលហេតុដែលបណ្តាលឲ្យមានការបាញ់សម្លាប់បុរសទាំងបី នាក់នេះ ។ វត្តត្រពាំងស្រែដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិព្រែកកុយ ឃុំ ត្រពាំងស្រែ ត្រូវបានជ្រើសរើសយកធ្វើជាទីកន្លែងប្រជុំ ។ អង្គ ប្រជុំដែលមានខ្លឹមសារដដែលនេះ ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅនៅទីកន្លែង ដទៃទៀតក្នុងស្រុកមេសាងនាថ្ងៃបន្ទាប់ៗមកទៀតដែរ ។ បុរស ទាំងបីនាក់ត្រូវបានអង្គការថ្នាក់លើចោទប្រកាន់ពីបទបាញ់ក្បាលនិង អង្គការចំនួនពីរករណីសំខាន់ៗគឺ៖ ១) ធ្លាប់បានធ្វើជាទាហានដែល មានសក្តិធំ កាលពីជំនាន់លន់ នល់ និង ២) បានលួចគោរពប្រណិបត្តិ សាសនា និងថែរក្សាទុកសៀវភៅនិងកម្មវិធីយ៉ាងច្រើននៅក្នុង ផ្ទះ ។ ប្រជាជនទាំងអស់មិនទទួលយកការចោទប្រកាន់ទាំងនេះឡើយ ហើយគិតថាវាជាការចោទប្រកាន់ដែលមិនសមហេតុផល ។

ស៊ឹម ដួង ជាប្អូនប្រុសបង្កើតរបស់ ស៊ឹម ញឹប បានរៀបរាប់ ប្រាប់ថា បងប្រុសរបស់គាត់ពុំដែលមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋ ជាទាហានជំនាន់លន់ នល់ ឬជំនាន់សង្គមរាស្ត្រនិយមឡើយ ប៉ុន្តែគាត់គ្រាន់តែជាអតីតព្រះគ្រូចៅអធិការវត្តត្រពាំងស្រែម្នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ដែលក្រោយមកគាត់ត្រូវបានផ្សឹក នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ជិន សាត ជាប្រជាជន រស់នៅក្នុងភូមិព្រែកកុយ បានរៀបរាប់ថា កងឈ្នបបានបាញ់សម្លាប់ប្អូនរបស់គាត់នៅ ចំពោះមុខគាត់ ខណៈពេលដែលពួកគាត់កំពុង នៅជុំគ្នាក្នុងផ្ទះ ។ ជិន សាត និង ស៊ឹម ដួង ក៏បានទៅចូលរួមស្តាប់ការបកស្រាយរបស់ អង្គប្រជុំអង្គការដែរ តែពួកគាត់មិនហ៊ាន និយាយស្តីអ្វីទាំងអស់នៅពេលនោះ ទើបតែ ពេលធ្វើកិច្ចសម្ភាសន៍ដែលគាត់និយាយប្រាប់ ខ្ញុំ ។ ជិន សាត និយាយដូច្នេះថា “ការពិតប្តី

អ្នកកំពុងអានទស្សនាវដ្តីវិស្វកម្មការពារ

និងឪពុករបស់ខ្ញុំពុំបានពាក់សក្កី៥ទេ កាត់ជាគ្រូប្រាំខ្មែរជួយប្រជាជនយើងប៉ុណ្ណោះ» ។ ដួង ក៏បានឃើញហេតុការណ៍បាញ់សម្លាប់នេះដោយផ្ទាល់ភ្នែកដែរ ។ ដួង និយាយទាំងភាពស្រងូតស្រងាត់ថា «មានកងឈ្មួចស្លៀកពាក់ខ្មៅ៥-៦នាក់ប្រដាប់ដោយកាំភ្លើងច្រើនច្រាំងបានមកហៅបងប្រុសខ្ញុំឲ្យចេញពីក្នុងផ្ទះ រួចបាញ់សម្លាប់កាត់តែម្តង ។ ខ្ញុំភ័យភ័យស្លុតយ៉ាងខ្លាំងពេលឃើញហេតុការណ៍នេះកើតឡើង ។ កងឈ្មួចបំផ្លាញបង្អួចនាក់បានស្ទុះមកគំរាមខ្ញុំនិងក្រុមគ្រួសាររបស់បងខ្ញុំមិនឲ្យស្រែកឬបញ្ចេញកាយវិការដែលមើលទៅដឹងថាបងប្រឆាំងឡើយ» ។ ក្រោយពីការបាញ់សម្លាប់ ដួង បានសែនសាកសពរបស់បងប្រុសទៅកប់ចោលនៅវាលស្រែក្នុងភូមិដោយពុំមានចេញស្តីអ្វីទាំងអស់ ។ ជិន សាត មិនបានសែនប្តីរបស់ខ្លួនទៅកប់ទេ ព្រោះកាត់កំពុងតែមានផ្ទៃពោះជិតគ្រប់ខែ ។ ប៉ុន្តែកាត់បានពឹងអ្នកភូមិដែលរស់នៅជាមួយគ្នាឲ្យជួយសែនប្តីរបស់កាត់យកទៅកប់ដូចសព ស៊ឹម ញឹប និង ពៅ រុនដែរ ។ ចំណែក សេង នៅ ក៏ជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់ក្នុងព្រឹត្តិការណ៍បាញ់សម្លាប់សាច់ញាតិរបស់កាត់ឈ្មោះ ពៅ រុន ដែរ ។ នៅ បានរៀបរាប់ស្ទើរតែស្រដៀងគ្នានឹង ជិន សាត និង ញឹប ដួង ដែរអំពីការបាញ់សម្លាប់នេះ ។

ក្រៅពីបុរសចំណាស់ទាំងបីដែលត្រូវបានបាញ់សម្លាប់ភ្លាមៗ ប្រជាជនមួយចំនួនទៀតក៏ត្រូវបានចាប់ខ្លួនពីបទបានក្បត់នឹងអង្គការ រួចបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរសន្តិសុខនៅព្រៃទទឹង, ច្រេស និង

ទួលជើងចាប ក្នុងស្រុកមេសាង ខេត្តព្រៃវែង ។ ឪពុកបង្កើតរបស់ជិន សាត ឈ្មោះ ខាន់ ជិន ត្រូវកងឈ្មួចចាប់ចងស្លាបសេកបណ្តើរចេញទៅ បន្ទាប់ពីបានបាញ់សម្លាប់ប្តីរបស់កាត់រួច ។

នៅក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ស៊ឹម ដួង បានកាត់រណ្តៅដែលកប់សាកសពបងប្រុសរបស់កាត់យកឆ្អឹងមកធ្វើបុណ្យតាមប្រពៃណីសាសនាដើម្បីឲ្យព្រលឹងបងប្រុសកាត់បានទៅកាន់សុគតិភព ។ ចំណែក ជិន សាត, សេង នៅ និងអ្នកភូមិដទៃទៀត ក៏បានធ្វើដូចគ្នានឹង ស៊ឹម ដួង ដែរ ។

រយៈពេល៣០ឆ្នាំបានកន្លងផុតទៅ ការទន្ទឹងរង់ចាំដំណឹងវិលត្រឡប់ពីសំណាក់សាច់ញាតិដែលបានបាត់ខ្លួនតាំងពីរបបខ្មែរក្រហមមកក៏លែងត្រូវបានគិតគូរនិងខ្វល់ខ្វាយទៀតដែរ ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែលពួកកាត់ទន្ទឹងរង់ចាំបានបំផុតនោះ គឺការរកយុត្តិធម៌ដែលជនរងគ្រោះក្រោមរបបខ្មែរក្រហមត្រូវតែទទួលបាន ។

ការបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តនិងការយល់ដឹងពីដំណើរការរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម

អស់រយៈពេលដ៏វែងអន្ទាយបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំទៅ ជនរងគ្រោះទូទាំងប្រទេសនៅតែមិនទាន់ទទួលបានភាពយុត្តិធម៌មួយដែលកើតចេញពីការទំច្រើនប្រែប្រួលរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនៅឡើយ ។ ប្រជាជនស្ទើរតែទាំងអស់ក្នុងស្រុកមេសាងខេត្តព្រៃវែងនៅតែមិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់អំពីដំណើរការកាត់ក្តីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងទិសដៅក្តីគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាននេះ ។

«និយាយពីរឿងកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមវិញ ខ្ញុំសុំលើកដៃឡើងឲ្យកាត់ទោសខ្មែរក្រហមឲ្យបាន ។ ពេលខ្ញុំឮថាមានតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនៅភ្នំពេញ ខ្ញុំគ្រេកអរណាស់ដែលជួយរកយុត្តិធម៌ឲ្យប្រជាជនខ្មែរយើង ។ ខ្ញុំឈឺចាប់ណាស់ សព្វថ្ងៃខ្ញុំបានព្រាត់ប្រាស់ប្តីតាំងពីអាយុ២០ ដោយរស់នៅជាស្រ្តីមេម៉ាយរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។ ខ្ញុំសប្បាយណាស់ ដែលបានឃើញអង្គការឲ្យក្រុមការងារ

អ្នកភូមិកំពុងពិភាក្សាគ្នាអំពីការយល់ឃើញនៅសវនាការតុលាការខ្មែរក្រហម

របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះមកជួបសួរនាំប្រវត្តិរឿងរ៉ាវរបស់ប្រជាជនដូចជារូបខ្ញុំនេះជាដើម ។ ខ្ញុំក្រេកអរណាស់ ដោយបានឃើញមានការបញ្ជាក់កូននិយាយពីជំនាន់ប៉ុលពត ។ ខ្ញុំមិនដែលបានឃើញរឿងអីចឹងពីមុនមកទេ ឥឡូវបានឃើញ បានជួបហើយ ។ ខ្ញុំដើរមួយថ្ងៃហើយ ដើម្បីហៅអ្នកផ្សេងទៀតមកមើលកូនដែលនិយាយអំពីសោដនាទកម្មជំនាន់ប៉ុលពត ។ ខ្ញុំសំណូមពរឲ្យតុលាការខ្មែរក្រហមកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមព្រោះពួកនេះបានសម្លាប់ប្រជាជនអស់ច្រើនណាស់ ។ ខ្ញុំអរគុណណាស់នៅពេលបានដឹងថាមានតុលាការកាត់ទោសមេ ។ ខ្មែរក្រហម ។ នេះជាសម្តីរបស់ ជិន សាត និយាយក្នុងពេលធ្វើកិច្ចសម្ភាសន៍ ។ ប៉ុល សាម៉េន ជាប្រជាជនរស់នៅក្នុងភូមិព្រែកកុយបាននិយាយថា កាត់បានដឹងខ្លះៗពីដំណើរការនៃការកាត់ទោស

មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមតាមរយៈការស្តាប់វីឡូនិងមើលទូរទស្សន៍ ។ ប៉ុន្តែពុំដែលមានការពន្យល់ប្រាប់ណាមួយឲ្យក្លាយពីដំណើរការរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមឡើយ ។ ប្រជាជនជាច្រើននាក់ដែលបានទស្សនាខ្សែភាពយន្តរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានសំណូមពរឲ្យមានការបញ្ជាក់កូននេះឡើងវិញនៅតាមឃុំផ្សេងៗទៀតក្នុងស្រុកមេសាងដើម្បីជួយផ្តល់ចំណេះដឹងអំពីដំណើររបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនិងដើម្បីបែករំលែកប្រវត្តិរបស់ខ្លួនដល់ដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយក្នុងការសិក្សាស្វែងយល់ ។ មេប៉ូស្ត័រឈុំត្រពាំងស្រែ លោក ហាយ ជីវ៉ាន់ បានស្នើសុំឲ្យក្រុមការងារចុះទៅបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តដែលនេះនៅក្នុងឃុំស្វាយជ្រំ ដែលជា

ទីកន្លែងកំណើតរបស់កាត់ដើម្បីជួយជាក់ស្តែងក្នុងការស្វែងយល់ពីដំណើរការរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនិងបង្រៀនដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយឲ្យបានដឹង និងជឿថារបបខ្មែរក្រហមពិតជាបានសម្លាប់មនុស្សពិតមែន ។ មេឃុំត្រពាំងស្រែ បានសំណូមពរឲ្យមានការបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តនេះម្តងឬពីរដងទៀតនៅក្នុងឃុំរបស់កាត់ព្រមទាំងស្នើសុំឲ្យប្រជាជនក្នុងឃុំរបស់កាត់បានចូលរួមក្នុងសវនាការផ្សេងៗ ដែលនឹងធ្វើឡើងនៅពេលខាងមុខ ។ ប៉ុល សាម៉េន បាននិយាយប្រាប់ថា នេះជាលើកទី១ ហើយដែលមានការបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តឯកសារអំពីការផ្សះផ្សា និងដំណើរការរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមដូចដល់ប្រជាជនក្នុងឃុំរបស់កាត់បានទស្សនា និងស្វែងយល់ ។

ការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

ទាក់ទិនទៅនឹងសំណួរជាច្រើនដែលខ្ញុំបានសួរទៅកាន់ប្រជាជនក្នុងពេលសម្ភាសន៍ ខ្ញុំបានសួរសំណួរសំខាន់មួយទាក់ទងនឹងការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ។ គ្រប់ចម្លើយដែលខ្ញុំទទួលបានគឺចង់ឲ្យមានការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍តាមវិធីខុសៗគ្នា ។ ប៉ុល សាម៉េន និយាយថា ការចុះមកផ្សព្វផ្សាយនិងស៊ើបសួរអំពីជីវិតរស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងការបញ្ជាក់ខ្សែភាពយន្តឯកសារទាក់ទិនទៅនឹងដំណើររបស់តុលាការខ្មែរក្រហម គឺជាការសិក្សាមួយបែបពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ដែលក្មេងៗជំនាន់ក្រោយគួរយល់ដឹង ។ ជិន សាត ទស្សនាហ៊ុំព្រឹត្តិរឿងរ៉ាវរបស់កាត់ប្រាប់ទៅក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ ។ សាម៉េន បានអ៊ូរទាំប្រាប់ថា មានតែក្មេងៗជំនាន់ក្រោយមួយភាគតូចប៉ុណ្ណោះដែលជឿថាមានរបបខ្មែរក្រហម មានការកាប់សម្លាប់ និងធ្វើទារុណកម្មមនុស្ស ។ សាម៉េន និយាយដូច្នេះថា “ចំពោះការនិយាយរឿងរ៉ាវរាល់ពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមប្រាប់ទៅក្មេងៗ ខ្លះជឿតិច និងខ្លះទៀតមិនជឿតែម្តង ។ ខ្ញុំគិតថាវិធីសាស្ត្រដែលអាចឲ្យវាជឿបានគឺ ១) មានការផ្សព្វផ្សាយពីអ្វីដែលកើតមាននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនៅតាមភូមិ ឃុំ ស្រុក ២) អានឯកសារដែលសរសេរពីរឿងរ៉ាវជំនាន់ខ្មែរក្រហមនិង ៣) រៀនសូត្រអំពីរបបនេះតែម្តង ។

ផេង ពេន្យ៉ាស៊ី

ដំណើរការជ្រើសរើសអ្នកផ្តល់ចម្លើយដោយចៃដន្យនៅក្នុងការស្ទង់មតិ

នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សរបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ាបានដំណើរការស្ទង់មតិមួយដែលមានចំណងជើងថា “ការស្ទង់មតិអំពីអត្ថប្រយោជន៍នៃការកសាងសង្គមឡើងវិញនិងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” ។ លទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិនេះត្រូវបានប្រកាសផ្សាយជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ នៅសណ្ឋាគារសាន់រ៉េ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយគណៈកម្មការឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអង្គការ-សមាគមការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CHRR) ។ វិធីសាស្ត្រនៃការជ្រើសរើសអ្នកឆ្លើយសំណួរត្រូវបានធ្វើឡើងតាមប្រព័ន្ធវិទ្យាសាស្ត្រស្តង់ដារទូទៅដើម្បីស្ទង់មតិប្រជាជន។ សម្រាប់ការស្ទង់មតិនេះ អ្នកស្រាវជ្រាវបានជ្រើសរើសយុទ្ធន៍១២៥ ដោយចៃដន្យពីយុទ្ធន៍ទាំងអស់ចំនួន១៦២១ទូទាំងប្រទេស។ ការជ្រើសរើសនេះសមាមាត្រទៅនឹងសម្ពាធប្រជាជននៅតាមឃុំ។ បន្ទាប់មក អ្នកស្រាវជ្រាវជ្រើសរើសក្រុមចំនួន២ដោយចៃដន្យចេញពីយុទ្ធន៍មួយៗ និងជាលទ្ធផល អ្នកស្រាវជ្រាវជ្រើសរើសបាន២៥០ក្រុមទូទាំងប្រទេស។ នៅក្នុងយុទ្ធន៍មួយៗមានបួនគ្រួសារត្រូវបានជ្រើសរើសដោយចៃដន្យ ហើយ

នៅក្នុងគ្រួសារនីមួយៗមានសមាជិកម្នាក់ត្រូវបានជ្រើសរើស។ នៅទីបញ្ចប់ អ្នកស្រាវជ្រាវជ្រើសរើសបានអ្នកឆ្លើយសំណួរ១០០០នាក់នៅគ្រប់កន្លែងទាំងអស់នៅក្នុងកម្ពុជា។ ទិន្នន័យដែលប្រមូលបានត្រូវបានវិភាគដោយប្រើកម្មវិធីកំណត់ស្ថិតិសម្រាប់វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម។

នៅក្នុងការស្ទង់មតិនីមួយៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានជួបឧបសគ្គជាច្រើន។ ឧបសគ្គចម្បងបំផុតដែលខ្ញុំយល់ថាពិបាកដោះស្រាយជាងគេគឺ ការជ្រើសរើសអ្នកឆ្លើយសំណួរឲ្យបានច្បាស់លាស់ដើម្បីឱ្យយ៉ាងណាចៀសវាងកុំឲ្យមានភាពលម្អៀងនិងដើម្បីឲ្យបានលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមភាពជាក់ស្តែងនៅក្នុងសង្គម។ នៅក្នុងការស្ទង់មតិរបស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សខាងលើមានកត្តាជាច្រើនដែលត្រូវដោះស្រាយ។ កត្តាទីមួយគឺថា ប្រទេសកម្ពុជាជាប្រទេសដែលយកបុរសជាធំ និងមានកម្លាំងយ៉ាងធំធេងរវាងក្រុមប្រជាជន។ យើងសង្កេតឃើញថាមានកម្លាំងធំធេងរវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រ អ្នកដែលមានការអប់រំខ្ពស់និងអ្នកមិនចេះអក្សរ រវាងប្រជាជនរស់នៅតាមទីក្រុង និងរស់នៅតាមជនបទ (ភាពខុសគ្នារវាងក្រុមទាំងពីរមានលក្ខណៈជា

អ្នកក្នុងកំពុងពិភាក្សាអំពីតុលាការខ្មែរក្រហម

ច្រើនដូចជាការយល់ដឹងអំពីសង្គមកម្រិតជីវភាព ការអប់រំ សម្ពាធប្រជាជន និងរបៀបរបបនៃការរស់នៅ...)។ ហេតុដូច្នេះវាមានការពិបាកយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការសន្និដ្ឋានឲ្យបានច្បាស់លាស់ថា តើអ្នកស្រាវជ្រាវត្រូវកំណត់ថា តើអ្វីជាប្រជា-ពលរដ្ឋខ្មែរទូទៅ ពីព្រោះប្រទេសកម្ពុជាមានភាពខុសគ្នាជាច្រើនរវាងសហគមន៍ទាំងឡាយ ព្រមទាំងមានជាតិពន្ធុច្រើន។ ការស្ទង់មតិដែលធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សមកពីសាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ាមានចំណងជើងស្ទង់មតិ

របស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ ក៏ប៉ុន្តែការពន្យល់ថា តើប្រជាជន
 កម្ពុជាទាំងអស់នោះជាអ្វី គឺជាការពិបាក។ ទោះជាយ៉ាងនេះ
 ក៏ដោយ វិធីសាស្ត្រក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកឆ្លើយសំណួររបស់
 មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងម៉ត់ចត់ ដោយមាន
 ការរៀនសូត្រពីការស្ទាបស្ទង់មុនៗ របស់វិទ្យាស្ថានប្រជាធិប
 តេយ្យខ្មែរ វិទ្យាស្ថានសាធារណរដ្ឋអន្តរជាតិ និងមជ្ឈមណ្ឌល
 ឯកសារកម្ពុជា រួមបញ្ចូលទាំងការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ
 បែបវិទ្យាសាស្ត្រ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ខ្ញុំយល់ថា យើងត្រូវ
 ស្ទាបស្ទង់មតិរបស់ក្រុមនីមួយៗ ឲ្យដាច់ដោយឡែកពីគ្នាជាជាន់
 ស្ទាបស្ទង់មតិប្រជាជនរបស់ប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល។ ការធ្វើបែប
 នេះអនុញ្ញាតឲ្យយើងដឹងឲ្យបានច្បាស់ថា តើក្រុមប្រជាជននីមួយៗ
 មានការយល់ដឹងអំពីរបបខ្មែរក្រហមនិងតុលាការខ្មែរក្រហម
 កម្រិតណា។ នៅពេលដែលយើងទទួលបានព័ត៌មាន យើងនឹងមាន
 ការងាយស្រួលក្នុងការបង្កើតកម្មវិធីចុះតាមភូមិដើម្បីធ្វើការអប់រំ
 បន្ថែមទៅលើប្រជាជនទាំងនោះ។

ចំណុចទីពីរទាក់ទងទៅនឹងសម្ភាសន៍ប្រជាជននៅក្នុងខេត្ត
 នីមួយៗ។ ប្រសិនបើយើងធ្វើការស្ទាបស្ទង់មតិតាមរយៈការ
 ជ្រើសរើសភូមិ ឃុំ ដោយកត្តាចៃដន្យ និងមិនបានគិតអំពីដង់ស៊ីតេ
 ប្រជាជន យើងនឹងមានភាពលម្អៀងទៅលើខេត្តដែលមានប្រជាជន
 តិច។ ហេតុនេះ នៅក្នុងការស្ទាបស្ទង់ខាងលើរបស់មជ្ឈមណ្ឌល
 សិទ្ធិមនុស្សក៏បានបញ្ចូលការជ្រើសរើសភូមិ ឃុំ ដែលមានលក្ខណៈ
 សមាមាត្រទៅនឹងដង់ស៊ីតេប្រជាជននៅតាមខេត្ត។ នេះជាកត្តា
 សំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់របស់ការស្ទាបស្ទង់ខាងលើ។

ចំណុចទីបី ការស្ទាបស្ទង់មួយត្រូវពិចារណាអំពីទ្រឹស្តីនៃ
 រង្វង់ប្រជាជនដែលចែងថា កាលណាប្រជាជនរស់នៅកាន់តែ
 ឆ្ងាយពីទីប្រជុំជន ចំណេះដឹងរបស់គាត់ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពសង្គម
 កាន់តែធ្លាក់ចុះ។ នៅក្នុងទ្រឹស្តីនេះ គេបែងចែកសម្ភាសន៍ប្រជាជន
 ជាបីផ្នែកធំៗ គឺផ្នែកស្នួល ផ្នែកកណ្តាល និងផ្នែកខាងក្រៅ។ ជា
 ទូទៅ ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងផ្នែកស្នួលជាក្រុមដែលទទួលបាន
 ការអប់រំខ្ពស់ មានជីវភាពធូរធា យល់ដឹងពីកត្តាសង្គមច្រើន និង
 ជះឥទ្ធិពលទៅលើក្រុមប្រជាជនដែលរស់នៅផ្នែកកណ្តាលនិងផ្នែក
 ខាងក្រៅ។ មានមូលហេតុជាច្រើនដែលធ្វើឲ្យមានលទ្ធផលបែប

នេះ។ មូលហេតុទីមួយគឺផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដែលជាទូទៅ
 ប្រជាជននៅផ្នែកខាងក្រៅពិបាកនឹងធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយផ្នែក
 ស្នួល ដោយសារមូលហេតុជាច្រើនដូចជា ការខូចខាតផ្លូវ និងខ្វះ
 មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ។ មូលហេតុទីពីរ គឺផ្នែកទូរគមនាគមន៍ដែល
 ជះឥទ្ធិពលទៅលើការគិតគូររបស់ប្រជាជនដែលរស់នៅផ្នែកខាង
 ក្រៅដូចជា មិនមានទូរទស្សន៍ កាសែត និងវិទ្យុ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅពេល
 បច្ចុប្បន្នសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាកំពុងរីកចម្រើន ប្រជាជននៅផ្នែកស្នួល
 ផ្នែកកណ្តាល និងផ្នែកខាងក្រៅ កាន់តែខិតចូលជិតគ្នាបន្តិចម្តងៗ
 ដែលបង្រួមកម្លាតនៃការគិតគូររបស់ប្រជាជនទាំងបីផ្នែក។

ចំណុចទីបួនទាក់ទងទៅនឹងការជ្រើសរើសអ្នកឆ្លើយសំណួរ
 យ៉ាងណាដើម្បីឲ្យក្រុមមនុស្សដែលគេជ្រើសរើសនេះបញ្ចូលពី
 ប្រជាជនកម្ពុជាជាក់ស្តែង។ នៅក្នុងការស្ទាបស្ទង់មតិរបស់
 មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សនៃសាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ា អ្នកផ្តល់
 ចម្លើយមានអាយុមធ្យម៣៩.៨ឆ្នាំ ហើយចំនួនបុរសនិងស្ត្រី
 ស្មើគ្នា។ អ្នកផ្តល់ចម្លើយចំនួន៦៩ភាគរយបានរស់នៅក្រោម
 របបខ្មែរក្រហម ចំណែកឯអ្នកផ្តល់ចម្លើយ៣១ភាគរយទៀតបាន
 និយាយថាពួកគាត់បានកើតក្រោយរបបខ្មែរក្រហម។ ក៏ប៉ុន្តែ
 តាមរយៈស្ថិតិរបស់វិទ្យាស្ថានជាតិផ្នែកស្ថិតិបានបង្ហាញថា ប្រជាជន
 ខ្មែរចំនួន៦៨ភាគរយគឺមានអាយុ២៩ឆ្នាំ ឬក្មេងជាង។ ហេតុនេះ
 ប្រជាជនចំនួន៣២ភាគរយទៀតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាគឺជាអ្នក
 ដែលបានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម។ ភាពផ្ទុយគ្នារវាងស្ថិតិខាងលើ
 អាចធ្វើឲ្យលទ្ធផលនៃការស្ទាបស្ទង់របស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស
 នៃសាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ាមានភាពលម្អៀងទៅលើអ្នកដែល
 បានឆ្លងកាត់សម័យខ្មែរក្រហម។ ភាពលម្អៀងនេះអាចជះឥទ្ធិពល
 យ៉ាងច្រើនទៅលើការឆ្លើយសំណួរផ្សេងៗ ពិសេសទាក់ទងទៅ
 នឹងភាពជាជនរងគ្រោះ ការយល់ដឹងអំពីរបបខ្មែរក្រហម ការដឹងពួ
 និងយល់ដឹងអំពីតុលាការខ្មែរក្រហម ការផ្សះផ្សា និងការតបស្នង។

ចំណុចទីប្រាំ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សនៃសាកលវិទ្យាល័យ
 កាលីហ្វ័រញ៉ាបានទទួលស្គាល់ថា ភាពខ្វះខាតមួយនៃការស្ទាបស្ទង់
 មតិនេះគឺការមិនបានជួបអ្នកផ្តល់ចម្លើយដែលត្រូវបានជ្រើស
 រើសរួចហើយតាមវិធីសាស្ត្រជ្រើសរើសដោយចៃដន្យ។

(ភាពទំនើបទី៧៩)

ការប្រតិបត្តិការសំខាន់ៗរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម

◆ នៅថ្ងៃទី៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ព្រះរាជក្រឹត្យមួយច្បាប់ របស់រាជរដ្ឋាភិបាលបានលើកឡើងថា លោក យូ ប៊ុនឡេង ដែល ជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជានឹងត្រូវតែនាំជាប្រធាននៃសាលាឧទ្ធរណ៍ជំនួសឱ្យអ្នក ស្រី លី វ៉ូចឡេង ។ តំណែងនេះបានធ្វើឱ្យមានការចោទជាសំណួរ អំពីតួនាទីរបស់តុលាការអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា នៅពេលអនាគត ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ លោក យូ ប៊ុនឡេង បានបដិសេធថា គាត់នឹងនៅតែជាចៅក្រមមួយរូបដែលក្នុង អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដោយនិយាយថា “ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាគិតថាវត្តមាន របស់ខ្ញុំមានសារៈសំខាន់ នោះតួនាទីរបស់ខ្ញុំនឹងបន្តទៅមុខទៀត ដោយធ្វើឱ្យប្រាកដថាមិនមានការបញ្ឈប់ឬក៏ពន្យារពេលនៅក្នុង រឿងក្តីនោះទេ ។ ខ្ញុំនឹងបន្តបេសកកម្មរបស់ខ្ញុំក្នុងអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជារហូតដល់ពេលវេលាមួយសមរម្យ និងប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងរលូនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ អង្គការសហប្រជា ជាតិបានសម្តែងនូវការព្រួយបារម្ភចំពោះការជួបប្រជុំនៅថ្ងៃទី៩ ខែសីហា ជាមួយលោក យូ ប៊ុនឡេង ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍កម្ពុជា ដោយទាញយកហេតុផលព្រួយបារម្ភទៅលើផលប៉ះពាល់នៃការទទួល បាននូវឯករាជ្យភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជា ។ វាត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថាលោក យូ ប៊ុនឡេង ត្រូវ បានតែនាំជាប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍របស់កម្ពុជាតាមរយៈ សំណើមិនធម្មតាពីផ្នែកនីតិប្រតិបត្តិរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដោយមិនមានការចូលរួមពីឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមដែល ច្បាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាតម្រូវឱ្យមាន ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ តំណែងពិសេសរបស់ អគ្គលេខាធិការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅប្រទេសកម្ពុជា លោក យ៉ាស់ ស្តែ និង អ្នកធ្វើរបាយការណ៍ពិសេសទៅលើចៅក្រម និង

មេធាវីឯករាជ្យ ឈ្មោះ លីនដ្ឋ ដេសក្ខយ បានចេញសេចក្តី ថ្លែងការណ៍រួមស្តីពីការជួបប្រជុំជាមួយលោក យូ ប៊ុនឡេង ថា បានរំសាយនូវការមន្ទិលសង្ស័យ និង “ភាពឯករាជ្យប្រកបដោយ សុភវិនិច្ឆ័យកំពុងតែត្រូវបានគេគោរពយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា” ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ មានព្រឹត្តិការណ៍ របស់ ខុច ប្រឆាំងនឹងជីកាយ៉ូខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់អង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ករណីនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅ កាន់អង្គបុរេជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។

◆ នៅថ្ងៃទី៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ នួន ជា ជាអ្នកប្រកាន់ នូវគំនិតសុឆ្លើយតបនៃចលនានេះ និងជាបងឯទី២របស់ ប៉ូល ពត ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងចោទប្រកាន់ពីបទទុក្ខកម្មសង្គ្រាម និង ទុក្ខកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ហើយដែលត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះ អាសន្ន ។ នួន ជា បានជំទាស់ទៅនឹងការចោទប្រកាន់នេះដោយ និយាយថា គាត់អាម៉ាស់មុខណាស់ដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស បែបនេះ ហើយថា “យើងមិនបានជួបទាក់ទងជាមួយប្រជាជន មូលដ្ឋាន ហើយក៏មិនបានដឹងនូវអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅទីនោះ ដែរ” ។ គាត់បានលើកឡើងថា គណៈកម្មាធិការយោធាដែលគាត់ មិនមែនជាសមាជិកម្នាក់នៅក្នុងនោះក៏មានអំណាចទាំងអស់ ។ គាត់ក៏បានទាញហេតុផលការពិតថា គាត់បានបាត់បង់សមាជិក គ្រួសារចំនួន៤០ នាក់នៅអំឡុងពេលនោះដែរ ។ មិត្តភក្តិរបស់ នួន ជា ឈ្មោះ ខុច បាន ប្រាប់ទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចថា “នួន ជា ជាបុគ្គលសំខាន់មួយរូបនៅក្នុងការសម្លាប់នេះ” ។

◆ នៅថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចេញរបាយការណ៍របស់កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ អង្គការសហប្រជាជាតិ ដោយបង្ហាញនូវភាពមិនត្រឹមត្រូវក្នុងការ ជួលបុគ្គលិកក្នុងស្រុក និងបានផ្តល់នូវប្រាក់កម្រៃច្រើនទៅឱ្យបុគ្គលិក ដែលគ្មានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ។ មន្ត្រីកម្ពុជាបានច្រានចោល ការចោទប្រកាន់ដែលថា គ្រប់បុគ្គលិកដែលមានក្នុងត្រាទាំងអស់

ខាងភាគីកម្ពុជាដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាត្រូវទុកជាមោឃៈ និងកាត់ប្រាក់ខែ ហើយនិយាយថា កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិដើរតួនាទីគ្រប់គ្រងកិច្ចការនេះដោយផ្ទាល់ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ បណ្តឹងទទួលបានរបស់នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសលោក ហេង ណាំហុង បានអំពាវនាវទៅដល់ប្រទេសជាម្ចាស់ជំនួយឲ្យជួយផ្តល់ជំនួយបន្ថែមទៅដល់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ ប្រធានផ្នែកថតរូបនៅសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្វែងលោក ញ៉ែម អេន ត្រូវបានគេហៅឲ្យធ្វើជាសាក្សីនៅក្នុងការកាត់ទោសរបស់ ខុច ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែតុលា ដល់ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ គណៈកម្មាធិការត្រួតពិនិត្យចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាត្រូវបានគេចោទប្រកាន់លើការវាយតម្លៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការនឹងផ្តល់អនុសាសន៍សាឡើងវិញចំពោះចៅក្រមដែលមានចំនួនច្រើន ។ គណៈកម្មាធិការនេះនឹងផ្តល់អនុសាសន៍របស់ខ្លួនបន្ថែមទៀតទៅលើឯកសារ ដែលរួមមានសេចក្តីព្រាងក្រមសីលធម៌នៃអង្គចៅក្រមរួម ការកែប្រែវិធានផ្ទៃក្នុងការអនុវត្តកម្រិតវិធានការការពារ ការកែប្រែវិធានការការពារចំពោះការចុះបញ្ជីឯកសារ និងការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចេញសេចក្តីប្រកាសដែលថា ការស៊ើបអង្កេតនិងការកាត់ទោស ខុច នឹងប្រព្រឹត្តទៅដាច់ដោយឡែកពីការកាត់ទោសរបស់អ្នកផ្សេងទៀត ។ ជនជាប់ចោទ៤រូបដទៃទៀត “ប្រហែលជាត្រូវស៊ើបអង្កេតនិងកាត់ទោសទាំងអស់គ្នា” ។

◆ នៅថ្ងៃទី៧-៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ការភ្ជាប់ការសន្ទនាមួយរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដែលទទួលដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ជាលាង និង រ៉ូប៊ីត ពើទិត ដើម្បីកំណត់ពេលវេលានាំយកប្រធានបទកាត់ទោសទុក្ខកម្មអន្តរជាតិធំៗចំនួន៥មកសិក្សានិងរៀនសូត្រពីគ្នាទៅវិញទៅមក គឺធ្វើជាលក្ខណៈឯកជននិងសាធារណៈក្នុង

ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ វាបានដាក់ជាបញ្ហាសំខាន់ដែលត្រូវប្រឈមនឹងការកាត់ទោសទុក្ខកម្មដែលសហរដ្ឋអាមេរិកព្រៃផ្សៃ ។ អ្នកចូលរួមមានឡាវី ឌី ចនសាន់ ជាជំនួយការអគ្គលេខាធិការអង្គសហប្រជាជាតិសម្រាប់កិច្ចការច្បាប់ កាឡា ដែល ប៉ុនតេ ប្រធានព្រះរាជអាជ្ញាតុលាការកាត់ទោសទុក្ខកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ហាស់សាន់ ចាឡូ ជាប្រធានព្រះរាជអាជ្ញាតុលាការកាត់ទោសទុក្ខកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉ូម៉ានី ឆេកូ រេប ជាប្រធានព្រះរាជអាជ្ញានៃតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន និង ហេតូ ប៊ិនស៊ូដា ជាអនុប្រធានព្រះរាជអាជ្ញាតុលាការកាត់ទោសទុក្ខកម្មអន្តរជាតិនៅក្នុងទីក្រុងឡាអេ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានថ្លែងថា នួន ជា ត្រូវបានពិនិត្យសុខភាពដោយអ្នកជំនាញផ្នែកពេទ្យចំនួន៣រូប ដែលអ្នកទាំងនោះនិយាយថា “កាត់ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយនឹងនរ ហើយបានបន្ថែមទៀតថា មិនមានហេតុផលផ្នែកពេទ្យដែលអាចប្រឆាំងទៅនឹងលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនរបស់កាត់ ឬការចូលរួមរបស់ចៅក្រមក្នុងការស៊ើបអង្កេតឡើយ” ។

◆ នៅពាក់កណ្តាលខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ហ្គាប្រីឡា ហ្គុនហ្សាឡេស ជាអតីតអនុប្រធានអង្គភាពជនរងគ្រោះនៅតុលាការទុក្ខកម្មអន្តរជាតិចាប់ផ្តើមធ្វើការងារនៅក្នុងអង្គភាពជនរងគ្រោះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដែលជាចំណុចកណ្តាលនៃការចាប់ផ្តើមទាក់ទងនឹងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ជនរងគ្រោះ និងអ្នកតំណាងរបស់គេដើម្បីបំពេញទម្រង់បែបបទចាំបាច់សម្រាប់ជនរងគ្រោះក្នុងដំណើរការកាត់ទោស ។

◆ នៅថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ អៀង សារី ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងជាអតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសរបស់រដ្ឋាភិបាលខ្មែរក្រហមត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងចោទប្រកាន់ពីបទប្រព្រឹត្តទុក្ខកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនិងទុក្ខកម្មសង្គ្រាម ។ ស្វាភិរូបសំគាល់នឹងរួមបញ្ចូលមេធាវីជនជាតិខ្មែរ អាង ទុត្តម ហើយក្រោយមកទៀត មីហ្សែល កាណាវ៉ាស់ ប្រធានសមាគមមេធាវីការពារក្តីនៃតុលាការអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ។ អៀង សារី បានបដិសេធទៅនឹងទុក្ខកម្មដែលតុលាការបានចោទប្រកាន់ដោយនិយាយថា “មានការចោទប្រកាន់

មួយចំនួនដែលខ្ញុំមិនអាចទទួលយកបាន និង “ខ្ញុំចង់ដឹងការពិតអំពី អំឡុងពេលខ្មែរនឹងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់យើង ខ្ញុំមិនដឹងថា តើការពិតស្ថិតនៅកន្លែងណាទេ ខ្ញុំសប្បាយចិត្តខ្លាំងណាស់ដែល តុលាការនេះបានបង្កើតឡើងពីព្រោះវាជាឱកាសមួយសម្រាប់ខ្ញុំ ដើម្បីស្វែងរកការពិត និងផ្តល់នូវអ្វីដែលខ្ញុំបានដឹងទៅដល់អ្នក ដទៃ ។”

◆ នៅថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ អៀង ធីរិទ្ធ ជា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងស្តីពីកិច្ចការជាតិរដ្ឋបាល និងជាប្អូនស្រីប្រពន្ធ ទីមួយរបស់ ប៉ុល ពត ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដោយចោទប្រកាន់ពីបទប្រព្រឹត្ត ទុក្ខកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនិងជាក់លាក់នៅកន្លែងយុវជនបណ្តោះ អាសន្ន។ អ្នកតំណាងដែលគាត់បានជ្រើសរើសរួមមានមេធាវី កម្ពុជា ដាត់ ពៅសៀង និង ឌីន អេលីស ជាបណ្ឌិតជនជាតិ អង់គ្លេសដែលមានបទពិសោធន៍ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ខៀវ សំផន អតីត ប្រធានរដ្ឋមន្ត្រីខ្មែរក្រហមបានទទួលរងជំងឺដាច់សរសៃឈាមក្នុងខួរក្បាល ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ បណ្តោះអាសន្ន។

◆ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ខៀវ សំផន អតីត ប្រធានរដ្ឋសម័យខ្មែរក្រហមត្រូវបានដឹកចេញពីមន្ទីរពេទ្យបន្ទាប់ពី មានការអនុញ្ញាត ។ គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងចោទប្រកាន់ពីបទ ប្រព្រឹត្តទុក្ខកម្មសង្គ្រាម ទុក្ខកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងជាក់ លាក់នៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទបណ្តោះអាសន្ន។ គាត់បានជ្រើសរើសអ្នក តំណាងរបស់គាត់គឺលោកបណ្ឌិត សាយ បូរី អតីតប្រធានគណៈ មេធាវីនៃប្រទេសកម្ពុជា និង ហ្សាក់ វ៉ៃហ្សេស មេធាវីបារាំង ឬហេមហ្សាំងទៀតថា “មេធាវីបិសាច” និងជាអតីតមេធាវីការពារក្តី ឲ្យមន្ត្រីណាហ្ស៊ីហ្គោសតាប៉ូឈ្មោះ ឡាកូស បាប៊ី ភេរវរករវេណា ហ្សុយអេឡា កាឡុសឌី ជេកខល និងស្នូបដាន មីឡូស្តូរីក ។ លោក ខៀវ សំផន បានបដិសេធចោលនូវរាល់ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ ដោយអះអាងថាគាត់គ្មានអំណាចអ្វីទេ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២០-២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការបានបើកសវនាការជា

សាធារណៈលើកដំបូងរបស់ខ្លួន ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រជុំដើម្បី សម្រេចចិត្តលើបណ្តឹងទទួលរងរបស់ ខុច ទាក់ទនទៅនឹងដីកាឃុំខ្លួន ដោយមានមនុស្សជាតិ ៥ ០ ០ នាក់បានចូលរួមក្នុងសវនាការនេះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើក ឡើងពីការឃុំខ្លួនរបស់ ខុច ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអះអាងភាព ឯករាជ្យរបស់ខ្លួនពីការកាត់ទោសដទៃទៀតនៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ កម្ពុជា និងបានលើកឡើងទៀតថា ការវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួននឹងផ្ដោត ទៅលើកម្មវត្ថុដែលបង្ហាញនៅក្នុងច្បាប់នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបាន ទទួលសារណាសន្ទេបមួយច្បាប់ពីគណៈកម្មការប្រព្រឹត្តកម្មដែល ទាក់ទនទៅនឹងបណ្តឹងទទួលរងធ្វើឡើងដោយ នួន ជា ប្រឆាំងនឹង ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ សេចក្តីសន្ទេបបានអះអាងថា សិទ្ធិ របស់ នួន ជា ទាក់ទននឹងសិទ្ធិមានមេធាវីការពារក្តីត្រូវបានរំលោភ និងចោទប្រកាន់លើអង្គជំនុំជម្រះទាក់ទនទៅនឹងការរៀបចំសវនាការ ជាថ្មីទៀត ។

◆ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ដល់ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាទទួលបានពាក្យបណ្តឹង ជាង៧០០ រួមជាមួយនឹងពាក្យបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប- វេណី។ នៅដើមត្រីមាសឆ្នាំ២០០៨ ចំនួនពាក្យបណ្តឹងនេះបាន កើនឡើងដល់១១៤៧ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៥-១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតបានជួបប្រជុំជាមួយមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកនិងមន្ត្រី គ្រប់ស្រទាប់ជាន់ថ្នាក់ដែលធ្វើការនៅសាលាក្រុងប៉ៃលិន ជាអតីត មូលដ្ឋានរបស់ខ្មែរក្រហមក្បាលរឹងនិងជាកូមិកំណើតរបស់ជនត្រូវ ចោទ៤រូប ដើម្បីពន្យល់ពីគោលបំណងវិសាលភាព និងដំណើរការ របស់អង្គជំនុំជម្រះ ព្រមទាំងការឆររបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតនៅ ពេលអនាគត ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ដល់ថ្ងៃទី១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កិច្ចប្រជុំពេញអង្គលើកទីបីរបស់មន្ត្រីតុលាការត្រូវបានបង្កើត ឡើង ។ ចៅក្រម គង់ ស្រីម និង ចៅក្រម ស៊ីរីល ខាវ្រីត្យ ជាអ្នក ធ្វើកំណត់សម្គាល់ពេលចាប់ផ្តើម ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ ចៅក្រមជាតិនិងអន្តរជាតិបានអនុម័តក្រមសីលធម៌ចៅក្រម ដោយរួមបញ្ចូលមាត្រាស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ភាពមិនលម្អៀង សុចរិត ការរក្សាការសម្ងាត់ ភាពមិនចាត់ ការគ្រប់គ្រងដំណើរការនីតិវិធី ការបញ្ចេញមតិ និងការចូលរួមរបស់សាធារណជន សកម្មភាពរបស់តុលាការផ្សេងៗទៀត និងការប្រតិបត្តិតាមក្រម ។

◆ នៅថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបើកសវនាការបណ្តឹងទទួលបានរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងពន្យារពេលឆ្លើយតបនឹងសំណើរបស់មេធាវីកម្ពុជាលោក ស៊ុន អារុណ ។ សវនាការសាធារណៈនេះជាសវនាការលើកដំបូងដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះដោយមានមេធាវីតំណាងស្របច្បាប់ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ការស៊ើបអង្កេតដោយសម្ងាត់ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅជើងឯក ឬ “វាលពិឃាត” ជាកន្លែងដែលប្រជាជនប្រមាណ១៧០០០ នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ការស៊ើបអង្កេតដោយសម្ងាត់ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅទូលស្វែងអតីតសាលារៀនដែលខ្មែរក្រហមយកមកធ្វើជាមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ និងជាកន្លែងដែលប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ កិច្ចប្រជុំរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ (រវាងឯកអគ្គរាជទូត) លើកទី១០ ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅស្ថានទូតបារាំង ។

◆ នៅថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកឧត្តម ស៊ាន វិសុទ្ធប្រធានរដ្ឋបាលរដ្ឋប្បវេណីជាមួយបុគ្គលិកកម្ពុជានៃអង្គជំនុំជម្រះដើម្បីផ្តល់របាយការណ៍លើសកម្មភាពរដ្ឋបាល តុលាការ និងស្ថានភាពខ្វះខាតថវិកាពេលបច្ចុប្បន្ន ។

◆ នៅថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះចេញសេចក្តីសម្រេចទីមួយ សេចក្តីបញ្ជាក់ពីតួនាទីពេញលេញរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្របដំណើរការនីតិវិធី (បញ្ហាដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី) ។ ទីពីរ សេចក្តីសម្រេចបដិសេធបណ្តឹងទទួលបានប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ នួន ជា ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ការគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សរបស់អង្គជំនុំជម្រះបានឆ្លងផ្គត់ផ្គង់ដំណាក់ក្រោយពិនិត្យ ។ មានការពិនិត្យស្រាវជ្រាវនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ដើម្បីវាយតម្លៃលទ្ធភាពគ្រប់គ្រងរបស់អង្គជំនុំជម្រះឲ្យមានការរៀបចំយ៉ាងត្រឹមត្រូវដើម្បីគ្រប់គ្រងដំណើរការការងារ និងការទទួលខុសត្រូវនៅពេលខាងមុខ ដើម្បីធានាថា គោលនយោបាយគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សនិងការអនុវត្តរបស់ភាគីកម្ពុជាមានតម្លាភាព ការទទួលខុសត្រូវសម្រេចបានតាមបង្គោលអន្តរជាតិ ព្រមទាំងផ្តល់វិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនិងសមស្របដើម្បីប្រឆាំងនឹងការគ្រប់គ្រងមិនត្រឹមត្រូវ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ក្រុមប្រទេសដែលចាប់អារម្មណ៍ចំពោះអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញបានជួបប្រជុំគ្នានៅអង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងទីក្រុងញូវយ៉ក ដែលចូលរួមដោយតំណាង២០ ប្រទេស អ្នកសង្កេតការ ទីប្រឹក្សាច្បាប់ និងតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍កម្ពុជានៅអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអ្នកតំណាងគណៈប្រតិភូអង្គជំនុំជម្រះម្នាក់ដឹកនាំដោយប្រធានរដ្ឋបាលដែលជាអ្នកផ្តល់សេចក្តីលម្អិតលើការវិវត្តបច្ចុប្បន្ននិងគម្រោង ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ប្រទេសអូស្ត្រាលីបានផ្តល់ប្រាក់វិភាគទាន៥៥សែន ដុល្លារអូស្ត្រាលីដល់អង្គជំនុំជម្រះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ នៅពិធីបុណ្យកំរប់ខួបលើកទី១០ របស់ ប៉ុល ពត អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ បាន ក៏មួន បានចេញរបាយការណ៍កាំទ្រដោយលើកឡើងថា “ខ្ញុំចង់រំលឹកដល់សហគមន៍អន្តរជាតិអំពីភាពចាំបាច់បន្ទាន់នៃការបិទទ័ពរប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មោចឆឺត” ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៦-២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ វ៉ារិន សាឆ Warren Sach អ្នកគ្រូពិនិត្យនិងជាជំនួយការអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិបានមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅអង្គជំនុំជម្រះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ កិច្ចប្រជុំលើកទី១១ របស់អង្គជំនុំជម្រះ (រវាងឯកអគ្គរាជទូត) ប្រារព្ធឡើងនៅស្ថានទូតជប៉ុន ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ សវនាការអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានពន្យារពេល ខណៈដែល ហ្សាក់ វ៉ៃហ្សេស

មេធាវីរបស់លោក ខៀវ សំផន ចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការ ដោយសារតែសំណុំរឿង ខៀវ សំផន មិនត្រូវបានបកប្រែជាភាសា បារាំង ។ បញ្ហានេះបង្ហាញពីភាពខ្វះខាតការបកប្រែដែលអង្គជំនុំ ជម្រះកំពុងជួបប្រទះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ កិច្ចប្រជុំលើកទី១២ របស់អង្គជំនុំជម្រះ (រវាងឯកអគ្គរដ្ឋទូត) ប្រារព្ធឡើងនៅស្ថានទូត បារាំង ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ ការស៊ើបអង្កេត លើករណី ខុច ត្រូវបានបញ្ចប់ ។ អង្គជំនុំជម្រះរំពឹងទុកថានឹង ធ្វើការកាត់សេចក្តីនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ ព័ត៌មានអំពីអង្គជំនុំ ជម្រះលេខដំបូងត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ ខៀវ សំផន ត្រូវ បានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរពេទ្យដើម្បីព្យាបាលជំងឺលើសឈាម ដែលបញ្ហានេះបណ្តាលឲ្យមានការព្រួយបារម្ភចំពោះសុខភាព របស់ជនត្រូវចោទ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ អៀង ធីរិទ្ធ បង្ហាញ ខ្លួននៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះដើម្បីប្តឹងទទួលបានប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន របស់គាត់នៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៣-២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ ដូហ្សែប មេលុត Joseph Mellot ទីប្រឹក្សាអគ្គរដ្ឋទូតអាមេរិកទទួលបន្ទុក បញ្ហាទម្រង់កម្មសង្គ្រាមដឹកនាំការគ្រប់គ្រងអង្គជំនុំជម្រះ ដោយ សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើពាក្យចាមអាវិមដែលថា អាមេរិកកំពុង ពិចារណាផ្តល់ថវិកាដល់អង្គជំនុំជម្រះ ។

◆ នៅថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ណាត់ រ៉ូសង់ដូ Knut Rosandhaug ឡើងកាន់តំណែងជានាយករងផ្នែករដ្ឋបាលបន្ទាប់ពីអ្នកស្រី មីសែល លី ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៦-២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ការជួបប្រជុំ ជាមួយប្រទេសដែលចាប់អារម្មណ៍ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅទីក្រុង ញូវយ៉ក ដោយមានការចូលរួមពីឯកឧត្តម ស៊ាន វិសុទ្ធ នាយក រដ្ឋបាល និង Knut Rosandhaug នាយករងផ្នែករដ្ឋបាល ដើម្បី ពិភាក្សាការរៀបចំថវិកាថ្មី ។

◆ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ជំនុំជម្រះវិភាគ ទាន២.៩លាន បន្ថែមទៅឲ្យភាគីកម្ពុជា ដែលភាគច្រើននៃថវិកា នោះនឹងយកមកបើកប្រាក់ខែឲ្យបុគ្គលិកកម្ពុជារបស់អង្គជំនុំជម្រះ ប្រមាណ២៥រូប ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតបដិសេធសំណើសុំឲ្យដោះលែងលោក ខៀវ សំផន ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ អង្គជំនុំជម្រះ ចេញសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ដោយបង្ហាញពីការខ្វះខាតថវិកា និងការស្វែងរកថវិកា៤៣.៧លានដុល្លារបន្ថែមពីប្រទេសដែល បានសន្យាថានឹងផ្តល់ថវិកាដល់ខ្លួន ។ ប្រទេសទាំងនោះបានកាត់ បន្ថយថវិកាដែលនឹងផ្តល់ឲ្យពី១៧០លានដុល្លារទៅ១៤៣លាន ដុល្លារ និងយល់ស្របឲ្យអង្គជំនុំជម្រះបន្តមួយឆ្នាំទៀតរហូតដល់ ឆ្នាំ២០១០ ។

◆ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ការបោះឆ្នោត ព្រឹទ្ធសភាកម្ពុជាត្រូវបានប្រារព្ធឡើង ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ដល់ថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ សវនាការបណ្តឹងទទួលបានប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួននៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ របស់ អៀង សារី ត្រូវបានប្រារព្ធឡើង ។

◆ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ លោក សាយ បូរី សហមេធាវីកម្ពុជារបស់លោក ខៀវ សំផន លាវិលពីការងារ ដោយលើកឡើងពីការព្រួយបារម្ភថាលោកមិនអាចគាំពារបានឲ្យ លោក ខៀវ សំផន រហូតដល់បញ្ចប់ការកាត់ក្តីបានទេ ដោយសារ បញ្ហាសុខភាពមិនល្អរបស់គាត់ ។ (នៅមានក) ភាគ លក្ខណ

កម្មវិធីអប់រំអំពីប្រតិបត្តិការស្រាវជ្រាវប្រជាធិបតេយ្យ
វិទ្យាស្ថានសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកជាភាសាខ្មែរនឹងធ្វើការ ចាក់ផ្សាយកម្មវិធីអំពី “ប្រតិបត្តិការស្រាវជ្រាវប្រជាធិបតេយ្យ” ដែលនិពន្ធដោយលោក ឌី ខាំបូលី ឡើងវិញនៅលើគេហទំព័រ របស់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ខាងមុខនេះ ។
អ្នកទាំងអស់គ្នាអាចស្តាប់ ថតចម្លង និងអានសាច់រឿងដែល មាននៅក្នុងសៀវភៅនេះតាមរយៈគេហទំព័រវិទ្យាស្ថានសំឡេង សហរដ្ឋអាមេរិកជាភាសាខ្មែរ ។ បន្ទាប់មកស្វែងរកកម្មវិធី

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
 Kingdom of Cambodia
 Nation Religion King
 Royaume du Cambodge
 Nation Religion Roi

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ០៩ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៩

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន,

ចៅក្រមជាតិនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានការសោកស្តាយយ៉ាងខ្លាំងនៅពេលទទួលបាន
 នូវដំណឹងតាមសារព័ត៌មាននានានៅថ្ងៃនេះថា លោកសហមេធាវី មីសែល ផេសមិន និងលោក វីកទ័រ កូប៉េ
 និងអ្នកជំនួយរបស់គាត់គឺ លោក អែនទ្រូ អ៊ីយ៉ានូប្រី បានដាក់ពាក្យប្តឹងទៅតុលាការក្រុងភ្នំពេញដោយចោទ
 ប្រកាន់អំពើពុករលួយនៅក្នុងតុលាការខ្មែរក្រហមនេះដែលអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានក្នុង
 ការទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងថាមានចៅក្រមជាតិបានកាត់ប្រាក់បៀវត្សន៍របស់
 ខ្លួនមួយផ្នែកឱ្យទៅមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ជាថ្នូរការងារនៅតុលាការនេះ។

សកម្មភាពនៃហេតុការណ៍ខាងលើនេះ ត្រូវបានទម្លាយចេញទៅប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទៅជាសាធារណៈធ្វើឱ្យ
 សាធារណជនមានការភាន់ច្រឡំ គឺធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស និង សេចក្តីផ្តុំផ្សំយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដល់
 បុគ្គលចៅក្រមទាំងអស់ផង និង ស្ថាប័ននេះទាំងមូលផង។ យើងសូមជម្រាបថា ចៅក្រមទាំងអស់ដែលបាន
 ចូលមកបំរើការងារនៅតុលាការនេះ គឺតាមការសម្រេចរបស់ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមដែលមាន
 ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជាប្រធានបានឡាយព្រះហត្ថលេខាលើព្រះរាជក្រឹត្យលេខ
 នស/រកត/០៥០៦/២០៤ ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៦ តែងតាំងយើងទាំងអស់គ្នាឱ្យមកបំពេញ
 ការងារនៅតុលាការនេះ ។ ដូច្នេះមិនមានហេតុផលអ្វីដែលចៅក្រមត្រូវកាត់ប្រាក់បៀវត្សន៍មួយផ្នែកឱ្យទៅ
 មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលដូចការចោទប្រកាន់នោះទេ។ យើងសូមបដិសេធការចោទប្រកាន់នេះទាំងស្រុង។

យើងសូមជម្រាបជាចុងក្រោយថាប្រសិនបើសកម្មភាពចោទប្រកាន់ខាងលើនេះបានធ្វើឡើងដោយអសុច្ច័ត្ត
 ទម្លាក់កំហុសលើចៅក្រមនោះ យើងសូមរក្សាសិទ្ធិការពារតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះបុគ្គលដែលបានបង្កឱ្យមាននូវ
 បញ្ហានេះ។

ផ្លូវជាតិលេខ៤ ស/ក ចោមចៅ ខណ្ឌដង្កោ ភ្នំពេញ ប្រអប់លេខ ៧១ ទូរស័ព្ទ (៨៥៥) ២៣-២១៩-៨១៤ ទូរសារ (៨៥៥) ២៣-២១៩-៨៤១ គេហទំព័រ www.eccc.gov.kh
 National Road 4, Chaom Chau, Dangkaeo, PO Box 71, Phnom Penh, Cambodia Tel: (855) 023 219 814 Fax: (855) 023 219 841 Web: www.eccc.gov.kd

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Office of the Co-Prosecutors

ថ្ងៃទី០៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបរបស់លោកស្រី ទៅនឹង អំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីអង្គហេតុ និងមូលហេតុ នៃការ ខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ ទាក់ទិននឹងភាព សមស្របនៃការបើកកិច្ចស៊ើបសួរថ្មី ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យជាក់លាក់មួយចំនួនបន្ថែមទៀត ចំពោះ បទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។ អំណះអំណាងនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា និង ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ សុទ្ធតែមានមូលហេតុសមស្របដើម្បីប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការ ចោទប្រកាន់ និងមិនចោទប្រកាន់រៀងៗខ្លួន។

សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើឱ្យដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មី ចំនួនពីរ និងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ចំនួនមួយ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មាន ហេតុផលជឿថា ទី១ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានទាំងនោះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ទី២ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ទី៣ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះគួរតែត្រូវបាន ស៊ើបអង្កេតដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជឿជាក់ថា សំណុំរឿងចុង ក្រោយទាំងនេះ ដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវកាត់សេចក្តី នឹងនាំឱ្យមានការយល់ដឹងកាន់តែទូលំទូលាយបន្ថែម ទៀត អំពីរឿងរ៉ាវនៃហេតុការណ៍នានានៅក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានមើលឃើញថា ការចោទប្រកាន់បែបនេះនឹងធ្វើឱ្យសន្តិភាព និងស្ថេរ ភាពដែលបានមកដោយលំបាកនោះ ត្រូវជួបប្រទះនឹងគ្រោះថ្នាក់ឡើយ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជឿថា ការស៊ើបសួរដូចនេះ មិនគួរនឹងកើតឡើងទេ ដោយសារការពិចារណា ទៅលើ ទី១ ស្ថានភាពស្ថេរភាពប្រទេសកម្ពុជាជាច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងមក និងតម្រូវការជាបន្តដើម្បីការ ផ្សះផ្សាជាតិ ទី២ ស្ថានភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (កិច្ចព្រមព្រៀង) និងស្ថានភាពនៃច្បាប់ដែលបានបង្កើតតុលាការនេះ (ច្បាប់ អ.វ.ត.ក) និង ទី៣ ចីរវេលា

និងថវិកាមានកំណត់របស់តុលាការនេះ ។ ផ្ទុយទៅវិញ លោកស្រីមានអារម្មណ៍ថា តុលាការនេះគួរតែផ្តល់ អាទិភាពក្នុងការវិនិច្ឆ័យទោសលើជនសង្ស័យដែលបានជាប់ឃុំឃាំងរួចហើយ ជាពិសេស បើយោងទៅ តាមលោកស្រី កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានគិតទុកជាមុនអំពីការវិនិច្ឆ័យទោសតែមួយចំនួន តូចប៉ុណ្ណោះ។ លោកស្រីនៅតែរក្សាជំហរថា ការចោទប្រកាន់តែជនសង្ស័យទាំងប៉ុន្មាននាក់ ដែលបានជាប់ ឃុំឃាំងរួចហើយតែប៉ុណ្ណោះ គឺជាការបំពេញគ្រប់គ្រាន់ចំពោះអាណត្តិរបស់តុលាការនេះទៅហើយ។

ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៥៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហព្រះរាជអាជ្ញា បានចេញសេចក្តីផ្តើមការណ៍នេះ ដើម្បីជម្រាបជូនដល់សាធារណជន អំពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាបន្តបន្ទាប់របស់ អ.វ.ត.ក ។ បច្ចុប្បន្ននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា កំពុងរង់ចាំសេចក្តីសម្រេចលើករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ពីសំណាក់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ក៏ប៉ុន្តែ បើតាមច្បាប់ ដំណើរការវិនិច្ឆ័យលើករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ត្រូវធ្វើឡើងជាសម្ងាត់ ។ ដោយមិន គិតអំពីការខ្វែងយោបល់គ្នានេះទេ សហព្រះរាជអាជ្ញា បាននិងកំពុងបន្តធ្វើការងារជាមួយគ្នាលើគ្រប់ ករណីទាំងអស់របស់ខ្លួន ប្រយោជន៍ធានាផ្តល់យុត្តិធម៌ ដល់ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម ។

- ចប់ -

(តមកពីទំព័រ២១)

នៅក្នុងរបាយការណ៍នៃការស្ទាបស្ទង់ បានបង្ហាញថា គ្រួសារចំនួន១៤៧ ត្រូវបានលុបចោល ដោយជ្រើសរើស គ្រួសារផ្សេងទៀតព្រោះមិនមានមនុស្សនៅផ្ទះ (៧៦ភាគរយ) បដិសេធមិនព្រមផ្តល់ ចម្លើយ (៥ភាគរយ) និងផ្សេងៗទៀត (១៩ភាគរយ) ។ លើសពីនេះ អ្នកឆ្លើយសំណួរចំនួន២៩៧នាក់ ដែលបានជ្រើសរើស ហើយត្រូវបានលុបចោលដែរ ដោយសារ មិនមានមនុស្សនៅផ្ទះពេលដែលអ្នកស្រាវជ្រាវទៅរក (៨៥ ភាគរយ) ។ ការលុបចោលទាំងនេះជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើ ការជ្រើសរើសដោយចៃដន្យ។ មូលហេតុមួយគឺថា អ្នកដែលនៅ ផ្ទះនិងអ្នកដែលមិនបាននៅផ្ទះ អាចបង្ហាញអំពីចំណាប់អារម្មណ៍ របស់អ្នកនោះ ថានៈសន្តិម និងចំណេះដឹង។ អ្នកដែលចេញទៅ បំពេញការងារខាងក្រៅអាចជាសមាជិកគ្រួសារដែលមានកម្លាំង មាំមួន និងមានចំណេះដឹងច្រើនជាងសមាជិកគ្រួសារដែលនៅក្នុង ផ្ទះ។ ហេតុនេះអ្នកស្រាវជ្រាវអាចទទួលបានព័ត៌មានថា ប្រជាជនខ្មែរ

មិនសូវចាប់អារម្មណ៍រឿងតុលាការខ្មែរក្រហម ឬមិនបានដឹងពី អំពីតុលាការនេះ។

ចំណុចទាំងឡាយខាងលើជាកត្តាសំខាន់ៗ ដែលមជ្ឈមណ្ឌល សិទ្ធិមនុស្សនៅសាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ាបានរៀនសូត្រ និង ជាអ្វីដែលអង្គភាពផ្សេងៗ ដែលមានបំណងចង់ស្ទាបស្ទង់មតិគួរ ពិចារណា។ លើសពីនេះមានទប់សក្តិផ្សេងៗទៀតដូចជា ការបក ប្រែសំណួរពីភាសាអង់គ្លេសទៅជាភាសាខ្មែរ និងការយល់ដឹងខុស គ្នារវាងអ្នកស្រាវជ្រាវនិងអ្នកផ្តល់ចម្លើយទាក់ទងទៅនឹងគំនិត សំខាន់ៗដូចជា ការផ្សះផ្សា ការចងចាំ អ្វីជាជនរងគ្រោះ អ្វីជាជន ងៃដល់ អ្វីជាការយល់ដឹងអំពីតុលាការខ្មែរក្រហម និងរបបខ្មែរ ក្រហម។ ចំណុចចុងក្រោយ អ្នកស្រាវជ្រាវទាំងឡាយក៏គួរតែ យល់ដែរថាមតិរបស់ប្រជាជនទទួលឥទ្ធិពលពីព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗ នៅតាមភូមិ និងមកពីខាងក្រៅដែលកំពុងតែកើតឡើង។ នេះជា មូលហេតុមួយដែលធ្វើឲ្យមានកម្លាំងរវាងលទ្ធផលនៃការស្ទាបស្ទ ង់នៅពេលមុននិងក្រោយ។ **អេច ភុកថា**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អង្គតុលាការជម្រះ

អង្គភាពជនរងគ្រោះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាសូមជូនដំណឹងដល់សាធារណជននូវព័ត៌មានដូចខាងក្រោមនេះ៖

១. យោងតាមវិធាន ២៣ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ជនរងគ្រោះនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលមានបំណងចូលរួមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងនីតិវិធីសម្រាប់សំណុំរឿងលេខ១ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រព្រឹត្តដោយជនជាប់ចោទ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅឌុច នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិបាល ស២១ (ទួលស្លែង) មន្ទីរសន្តិបាលស២៤ (ព្រៃស) និង តំបន់ជើងឯក ត្រូវដាក់ពាក្យស្នើសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យបាន ១០ ថ្ងៃ មុនពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រកាសជូនដំណឹងថា សវនាការបឋមនឹងប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៩ ។
២. ប្រការនេះមានន័យថាបុគ្គលទាំងឡាយដែលទទួលបានការខូចខាតបណ្តាលមកពីឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះអាចដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមកកាន់អង្គភាពជនរងគ្រោះឱ្យបានមុនម៉ោង ៤ រសៀល នាថ្ងៃទី ២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៩។
៣. គួរកត់សំគាល់ផងដែរថាមានតែពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានបំពេញដោយព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ប៉ុណ្ណោះ ដែលនឹងត្រូវអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលយក។

ព័ត៌មានដែលចាំបាច់ត្រូវបំពេញក្នុងពាក្យសុំមានដូចខាងក្រោមនេះ ៖

- ឈ្មោះរបស់ជនរងគ្រោះ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
- អាសយដ្ឋានទំនាក់ទំនងនៅកម្ពុជារបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
- ហត្ថលេខា ឬ ស្នាមមេដៃរបស់ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
- ព័ត៌មានទាំងអស់ដែលមានទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មឬឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវចោទប្រកាន់ដោយអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានរងគ្រោះប្រសិនបើមាន (តុលាការចាំបាច់ត្រូវកំណត់អត្តសញ្ញាណឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងចំពោះអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលកំពុងស៊ើបអង្កេតដោយតុលាការ)។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
 Kingdom of Cambodia
 Nation Religion King
 Royaume du Cambodge
 Nation Religion Roi

- អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណថតចម្លង (បើមាន)
 - ឯកសារផ្សេងៗដែលគាំទ្រព័ត៌មានផ្តល់ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ឧទាហរណ៍
 រូបថតជនរងគ្រោះថតចម្លង (បើមាន)។ សូមផ្តល់តែឯកសារថតចម្លងតែប៉ុណ្ណោះ។
៤. ចំណុចសំខាន់ដែលគួរកត់សំគាល់មួយផ្សេងទៀតគឺរាល់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាដែលដាក់ជូននៅក្រោយថ្ងៃកំណត់ នឹងមិនត្រូវបានពិចារណាដោយចៅក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ។
៥. បុគ្គលទាំងឡាយដែលគ្មានបំណងចូលរួមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក៏អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងបានផងដែរទៅកាន់ផ្នែកព្រះរាជអាជ្ញា ដោយភ្ជាប់មកជាមួយនូវភស្តុតាងដែលមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅឌុច។ ភស្តុតាងទាំងនោះនឹងត្រូវពិនិត្យពិចារណាដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយក្នុងករណីសមស្រប ភស្តុតាងទាំងនោះនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ សម្រាប់ការដាក់ពាក្យបណ្តឹងគឺមិនមានរយៈពេលកំណត់ទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គឺមានសារសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការកំណត់ថាតើព័ត៌មានបែបណាគួរតែដាក់ជូនឱ្យឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបានដើម្បីបង្កើនលទ្ធភាពឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចពិចារណាបាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពិភាក្សារបស់ខ្លួន។ ព័ត៌មានទាំងនេះអាចដាក់មកអង្គភាពជនរងគ្រោះ ដែលនឹងបញ្ជូនបន្តទៅកាន់សហព្រះរាជអាជ្ញា។
៦. បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលចង់ចូលរួមក្នុងនីតិវិធីត្រូវបំពេញទម្រង់បែបបទព័ត៌មានស្តីពីជនរងគ្រោះដែលអាចរកបាននៅអង្គភាពជនរងគ្រោះ ឬគេហទំព័រ អ.វ.ត.កជាភាសាខ្មែរ អង់គ្លេស និងបារាំង។ ទម្រង់បែបបទព័ត៌មានស្តីពីជនរងគ្រោះនឹងចែកជូនដោយឥតគិតថ្លៃ ហើយចំពោះការដាក់ពាក្យស្នើសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺមិនតម្រូវឱ្យបង់ប្រាក់ទេ។
៧. នៅពេលបំពេញទម្រង់បែបបទព័ត៌មានស្តីពីជនរងគ្រោះរួចរាល់ហើយ គឺត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គភាពជនរងគ្រោះ។ ដើម្បីទទួលបានទម្រង់បែបបទព័ត៌មានស្តីពីជនរងគ្រោះ និង ជំនួយផ្សេងៗ សូមទំនាក់ទំនងអង្គភាពជនរងគ្រោះតាមរយៈ
- ទូរស័ព្ទ: ០២៣ ២១៤ ២៩១
 - ឬ តាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មាន ដូចអាសយដ្ឋានខាងក្រោម

ផ្លូវជាតិលេខ៤ ស/ក ចោមចៅ ខណ្ឌដង្កោ ភ្នំពេញ ប្រអប់ប័ណ្ណ ៧១ ទូរស័ព្ទ (៨៥៥) ២៣-២១៩-៨១៤ ទូរសារ (៨៥៥) ២៣-២១៩-៨៤១ គេហទំព័រ www.eccc.gov.kh
 National Road 4, Chaom Chau, Dangkaeo, PO Box 71, Phnom Penh, Cambodia Tel: (855) 023 219 814 Fax: (855) 023 219 841 Web: www.eccc.gov.kh

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia

Chambres Extraordinaires au sein des Tribunaux Cambodgiens

**ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ**

Kingdom of Cambodia

Nation Religion King

Royaume du Cambodge

Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

Trial Chamber

Chambre de première instance

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៩

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មានបំណងចង់ឱ្យសាធារណជនយល់ឱ្យបានច្បាស់នូវដំណាក់កាលនៃសវនាការជាសាធារណៈលើកដំបូង ដែលមានជនជាប់ចោទឈ្មោះ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ “ឌុច” ។

ការជំនុំជម្រះចាប់ផ្តើមដោយសវនាការបឋម នឹងបន្តដោយសវនាការលើអង្គសេចក្តីទៅតាមកាលបរិច្ឆេទដែលនឹងកំណត់នៅពេលក្រោយ ។

១. សវនាការបឋមដែលបានកំណត់ធ្វើនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ និងថ្ងៃបន្តបន្ទាប់ នឹងពិចារណាលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងការស្នើសុំវិធានការការពារផ្សេងទៀតដែលបានស្នើឡើង។ សវនាការនេះនឹងពិចារណាផងដែរលើបញ្ហាអញ្ញត្រកម្ម និងបញ្ហានីតិវិធីផ្សេងៗទៀតដែលអាចមានឥទ្ធិពលដល់ដំណើរការសវនាការលើអង្គសេចក្តី ហើយនឹងកំណត់កាលវិភាគសម្រាប់ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី និងអ្នកជំនាញ។ ក្នុងពេលសវនាការបឋមនេះ ជនជាប់ចោទ សាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងមិនទាន់និយាយអំពីបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធដល់អង្គសេចក្តីនៅឡើយទេ ។

ក្រោយពីបញ្ចប់នូវសវនាការបឋមនេះ និងបន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយចៅក្រមនៃអង្គជំនុំ
សាលាដំបូង ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងកំណត់នូវកាលបរិច្ឆេទសវនាការលើអង្គសេចក្តី ។

២. សវនាការលើអង្គសេចក្តីនឹងពិចារណាលើភស្តុតាងដែលមានក្នុងសំណុំរឿង។ ជនជាប់ចោទ
សាក្សី អ្នកជំនាញ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចឡើងធ្វើសក្ខីកម្ម ឬធ្វើសេចក្តីផ្តើមការណ៍ដោយ
ផ្ទាល់មាត់នៅផ្នែកណាមួយក្នុងអំឡុងពេលសវនាការនេះ។

បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលមានបំណងដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សូមដាក់ពាក្យសុំ
ឱ្យបានមុន ម៉ោង ១៦.០០ នាទី នាថ្ងៃទី ០២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៩ ។

(កមកពីទំព័រទី៣)

វេទិកាសន្តិសញ្ញាបល័យពូជសាសន៍នេះនឹងគំណាត់ឱ្យ
គោលការណ៍ដ៏រឹងមាំរបស់ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិធានាសម័យ
ទំនើប ខណៈពេលដែលវេទិកាអនុញ្ញាតិសិទ្ធិមនុស្សរបស់អាស៊ាន
បង្ហាញពីការប្រែប្រួលចិត្តជាលក្ខណៈតំបន់ដែលបន្តដល់សិទ្ធិមនុស្ស
និងភាពថ្លៃថ្នូរជាមូលដ្ឋាន ។

វេទិកាដែលស្នើឡើងនេះនឹងមានអ្នកចូលរួមពីសំណាក់ជាតិ
និងអន្តរជាតិ និងជួយបំភ្លឺសេចក្តីត្រូវការជាបន្តបន្ទាប់សំខាន់ៗ
ដើម្បីជំរុញឱ្យមានការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនិងទប់ស្កាត់អំពើប្រល័
យពូជសាសន៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិងអន្តរជាតិ ។ យើងសង្ឃឹម
ថាវេទិកានេះនឹងបង្កើតឱ្យមានសហគមន៍អ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់
អ្នកគណិត មន្ត្រី និងអ្នកដទៃទៀតដែលមានការចាប់អារម្មណ៍
ទាំងនៅក្នុងនិងក្រៅប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីអនុវត្តបេសកកម្មនេះ ។
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងបម្រើជាមជ្ឈមណ្ឌលដ៏សំខាន់នៅ
ក្នុងទីបំផុតដើម្បីធានាថា អំពើសាហាវឃោរឃៅដូចដែលបាន
កើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមិនអាចកើតឡើងម្តង
ទៀត ។

អាំង យុ

ដំណឹងស្វែងរកបច្ច្រេស

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ប៊ុន ឡាម៉ែ
សព្វថ្ងៃរស់នៅទីក្រុងហុងកុង
សូមស្វែងរកបងប្រុសឈ្មោះ ប៊ុន
ឡាទោត ដែលបានបែក គ្នានៅចុង
ឆ្នាំ១៩៧៥ កាលពីអាយុ១៦ឆ្នាំ ក្នុង
ភូមិដងអៀន ស្រុកអារញ្ញាប្រាថេត
ខេត្ត សាកែវ ប្រទេសថៃ ក្បែរព្រំ

ប៊ុន ឡាទោត

ប្រទេសប្រទេសខ្មែរនៃខេត្ត បន្ទាយមានជ័យ ។ ឪពុក ឈ្មោះ
ប៊ុនឡា ប៊ុតស៊ី (នេវស៍) និងម្តាយឈ្មោះ ប៊ុន ឡាតឿ
(នេវស៍) ។ ខ្ញុំបាទមានបងប្អូនប្អូននាក់ បងទី១) ប៊ុន ឡាទោត
(បាត់ខ្លួន), បងទី២) ប៊ុន ឡាអាត (នេវស៍), បងទី៣) ប៊ុន
ឡាលេត (នេវស៍) និងបងទី៤) ប៊ុន ឡាឡៃ (នេវស៍) ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាស្គាល់ឈ្មោះ ប៊ុន ឡាទោត នេះ
សូមទំនាក់ទំនងមកទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ១៨៣៧ ៣៥៨ ដែល
មានអសយដ្ឋានផ្ទះលេខ៣៩AEO ផ្លូវលេខ២៤២ សង្កាត់វាលវែង
ខណ្ឌ៧មករា ក្រុងភ្នំពេញ ។ យើងខ្ញុំនឹងមានជូនជូនជាសកុណ ។

សាលាក្តីខ្មែរក្រហម : យុត្តិធម៌សម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា

“អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រៀបដូចជាការសាយភាយអារុណ្ឌនយ
ក្មេងអ្នក ដោយហេតុថា អ្នកនៅជាមួយវាអស់មួយជីវិត” ដោយ
វិទ្យា ប៉ាន់

“គ្មានយុត្តិធម៌ យើងនឹងមិនមានសន្តិភាពក្នុងចិត្ត” ដោយ ឆាន់ យុ
ការស្វែងរកការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់របបខ្មែរក្រហមគឺជា
រឿងដ៏យូរប្រកបដោយការទុកចិត្ត រួមជាមួយនឹងភាពអត់ធ្មត់
ដែលដឹកនាំដោយសហគមន៍អន្តរជាតិនិងអ្នករស់រានមានជីវិតពី
របបប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលនៅទីបំផុតនឹងចេញជាផ្លូវដាច់
ដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)
រៀបចំឡើងដើម្បីចាប់ផ្តើមធ្វើការចោទប្រកាន់។ ដោយសម្រេច
បានសមិទ្ធផលក្នុងការកាត់សម្គាល់ អ្វីដែលមិនសូវច្បាស់គឺ ថាតើអង្គ
ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាអាចផ្តល់យុត្តិធម៌សម្រាប់
អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជានិងបញ្ចប់វប្បធម៌និរន្តរភាព
ដែលជ្រួតជ្រាបនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាអស់រយៈពេល៣០ឆ្នាំមក
ហើយដែរឬទេ? អត្ថបទនេះនឹងពិចារណាទប់ស្កាត់និងភាពស្មុគ-
ស្មាញខាងនយោបាយទាំងឡាយក្នុងការស្វែងរកការទទួលខុស
ត្រូវចំពោះទម្រង់កម្មវិធីដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ហើយ
នឹងវាយតម្លៃកម្រិតដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ
កម្ពុជាទំនងជាអាចបំពេញបាននូវសេចក្តីត្រូវការនិងការរំពឹងទុក
របស់ប្រជាជនកម្ពុជាចំពោះយុត្តិធម៌ក្នុងទម្រង់ការពិត និងការ
ទទួលស្គាល់ដែលអាចឆ្លើយតបនឹងសំណួរដែលសង្កត់ធ្ងន់ថាតើ
ហេតុអ្វីបានជាទម្រង់កម្មវិធីនេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង? អង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានឹងត្រូវបានវាយតម្លៃក្នុង
លក្ខខណ្ឌសមត្ថភាពដែលមិនត្រឹមតែផ្តល់យុត្តិធម៌សម្រាប់អតីត
កាលឡើយ ប៉ុន្តែថែមទាំងជំរុញមានយុត្តិធម៌សម្រាប់ពេល
អនាគតតាមរយៈនីតិវិធីនិងការការពារសិទ្ធិមនុស្សទៀត។ អត្ថបទ
នេះនឹងផ្តោតបន្ថែមទៀតលើសំណួរដែលការសន្មតបែបវប្បធម៌

របស់យុត្តិធម៌តាមផ្លូវច្បាប់របស់ប្រទេសលោកខាងលិចផ្តល់
ដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានិងស្មើស្ម័គ្រ
យោបល់សម្រាប់សេចក្តីត្រូវការនៃវិធីសាស្ត្រតាមជម្រើសដែល
ប្រហែលជាទទួលបានជោគជ័យក្នុងការជំរុញមានសន្តិភាពនិង
យុត្តិធម៌ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

បរិបទប្រទេសកម្ពុជា

ប្រទេសកម្ពុជាធ្លាប់ជាជាតិមួយដ៏អស្ចារ្យដោយគ្របដណ្តប់
មួយភាគធំក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមជាមួយវប្បធម៌ខ្មែរដាច់
ដោយឡែករបស់ខ្លួនដែលទទួលបានឥទ្ធិពលពីសាសនាធំៗពីរបស់
ឥណ្ឌាគឺ សាសនាហិណ្ឌូ និងព្រះពុទ្ធសាសនា។ បន្ទាប់ពីបានឡើង
ដល់កំពូលក្នុងរាជវង្សអង្គរអាណាចក្រខ្មែរដែលរីកចម្រើនរយៈ
ពេលចាប់ពីសតវត្សរ៍ទី៧ ដល់សតវត្សរ៍ទី១៣ បន្ទាប់ពីនោះ
អាណាចក្រខ្មែរចុះទន់ខ្សោយបន្តបន្ទាប់ដោយសារការលុកលុយពី
ប្រទេសសៀម (បច្ចុប្បន្នប្រទេសថៃ) និងប្រទេសវៀតណាម
ដែលជាប្រទេសជិតខាងរបស់ខ្លួន។ នៅឆ្នាំ១៨៦៣ ប្រទេស
កម្ពុជាបានស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់បារាំងនិងក្រោយមក
បានស្ថិតក្រោមអាណានិគមរបស់បារាំងរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៥៣
នៅពេលសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ទាមទារបានឯករាជ្យដូច
ប្រទេស។

បន្ទាប់ពីរយៈពេល១៧ឆ្នាំនៃសន្តិភាពក្នុងនាមជាប្រទេស
ឯករាជ្យ ប្រទេសកម្ពុជាបានធ្លាក់ក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម។ នៅ
ឆ្នាំ១៩៦៩ ទ័ពអាកាសសហរដ្ឋអាមេរិកបានចាប់ផ្តើមទម្លាក់
គ្រាប់បែកយ៉ាងសម្ងាត់លើប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីបំបាត់មូលដ្ឋាន
កុម្មុយនីស្តវៀតណាម ហើយរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ ដែលប្រឆាំង
នឹងវៀតណាមបានកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជា (ដូរឈ្មោះប្រទេសទៅ
ជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរ)។ សីហនុ ដែលឥឡូវនេះបាននិរទេសខ្លួនទៅ
ក្រៅប្រទេសបានបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះជាមួយខ្មែរក្រហមដែល

កាំទ្រដោយកុម្មុយនីស្ត និងបានបង្កើតឲ្យមានសង្គ្រាមស៊ីវិលជាមួយ រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ ដែលកាំទ្រដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧៥ ក្រោយពីសហរដ្ឋអាមេរិកបានដកថយពីប្រទេសវៀតណាម ទីក្រុងភ្នំពេញបានធ្លាក់ទៅក្នុងដៃខ្មែរក្រហម ហើយ ប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្លាក់ទៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមរយៈពេល៣ឆ្នាំ ដែលដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត (របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) ដែល ក្រោមរបបនេះប្រជាជនពី១លានទៅ២លាននាក់បានស្លាប់ ។

នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ទីក្រុងភ្នំពេញបានធ្លាក់ក្នុងដៃ វៀតណាម ខ្មែរក្រហមបានដកថយទៅកាន់ព្រំដែនថៃ ហើយ ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្លូវឈ្មោះទៅជាសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា (ស.ប.ក) ។ សហគមន៍អន្តរជាតិបានថ្កោលទោសការលុកលុយ របស់វៀតណាម ហើយរបប ប៉ុល ពត នៅតែទទួលបានការទទួល ស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិថាជារដ្ឋាភិបាលដ្ឋានរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៩ រដ្ឋាភិបាលទីក្រុងភ្នំពេញដែល មានលោក ហ៊ុន សែន ជានាយករដ្ឋមន្ត្រី បានបោះបង់ចោលរបប កុម្មុយនីស្តនិងបានប្តូរឈ្មោះប្រទេសទៅជាសង្គមកម្ពុជា ហើយវៀតណាមបានដកចេញពីកម្ពុជា ។ ការបោះឆ្នោតនៅខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៣ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អាជ្ញាធរអន្តរកាលរបស់អង្គការ សហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា (អ៊ិនតាក់) បង្កើតបានរដ្ឋាភិបាលចម្រុះ ជាមួយព្រះអង្គម្ចាស់ រណប្បទិ (បុត្រារបស់សម្តេច សីហនុ) និង លោក ហ៊ុន សែន (មេដឹកនាំគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដែល កាំទ្រដោយវៀតណាម) ជាសហនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ បន្ទាប់ពីមានរដ្ឋប្រហារប្រឆាំងនឹងព្រះអង្គម្ចាស់ រណប្បទិ ព្រមទាំងក្នុងបង្កប់ដៃទៀតរបស់ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៩៧ លោក ហ៊ុន សែន បានប្រកាសខ្លួនជានាយករដ្ឋមន្ត្រីតែមួយរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជារក្សាអំណាចបានចាប់ តាំងពីពេលនោះមកដែលមានលោក ហ៊ុន សែន ជានាយក រដ្ឋមន្ត្រី ។

រយៈពេល៣០ឆ្នាំនៃនិរន្តរភាព

បន្ទាប់ពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុល ពត មិនមានដំណើរ ការដាក់ឲ្យទទួលខុសត្រូវជាសាធារណៈតាមដូរការដំឡើងប្រសិទ្ធភាពនិងជាដុំកំភួនត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ការដួច

ដើមគំនិតមួយចំនួនបានស្នើឡើងដោយសហគមន៍អន្តរជាតិនិង រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ មិនមានសកម្មភាពថ្កោលទោសជាអន្តរជាតិ ដូរការប្តូរការចោទប្រកាន់ណាមួយដែរ ។ តុលាការប្រជាជន បដិវត្តន៍សម្រាប់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ដែលបានរៀបចំឡើងនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៩ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ បានកាត់ទោសប្រហារជីវិតដោយកំបាំងមុខចំពោះទីក្រុងកម្ពុ ប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុន្តែការកាត់ទោសនេះមិនត្រូវបានទទួល ស្គាល់ជាអន្តរជាតិទេ ដោយសារតែដុយទៅនឹងដំណើរការសម ស្របនិងជាចម្លាយខាងការទូតរបស់របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត កម្ពុជា ហើយការដាក់ទោសប្រហារជីវិតមិនត្រូវបានធ្វើឡើងទេ ។ យោងតាម ហ៊ែម័រ និង អូប៊ូ ការប្រែត្រួតប្រញាប់តុលាការទៅជាប្រធាន យោសនារបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបានបង្កើតឲ្យមាន យុត្តិធម៌ក្នុងរូបភាពនយោបាយ ។

ដំបូងសហគមន៍អន្តរជាតិត្រូវបានបង្អាក់ដោយដៃនៃកំណត់ សង្គ្រាមត្រជាក់ អាទិភាពនយោបាយ និងការគោរពបូរណភាពដែនដី ពីការថ្កោលទោសអំពើឃោរឃៅក្នុងរបបប៉ុល ពត ។ នៅពេល ដែលសង្គ្រាមត្រជាក់បានបញ្ចប់ សហគមន៍អន្តរជាតិនៅតែកម្រិត ដោយកេរតំណែលសម្ព័ន្ធភាព នយោបាយ ភូមិសាស្ត្រសង្គ្រាម ត្រជាក់ ក៏ដូចជាការភ័យខ្លាចថា ពួកគេប្រហែលជាត្រូវទទួលខុស ត្រូវចំពោះតួនាទីរបស់ខ្លួនដែលបានកាំទ្រខ្មែរក្រហម ។ អង្គការ សហប្រជាជាតិបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកសាងសន្តិភាព ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែបញ្ហាយុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សាជាតិមិនត្រូវ បានដោះស្រាយនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសនៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ឡើយ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងបង្កើនក្រោយមិនបានរារាំង អតីតមន្ត្រីខ្មែរក្រហមដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ កាន់តំណែងនៅពេលអនាគតឡើយ ។ ហ៊ែម័រ និង អូប៊ូ ចាត់ទុក ការបរាជ័យនេះទៅក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់របបខ្មែរ ក្រហមក្នុងអំឡុងពេលទាំងពីរនេះចំពោះ “នយោបាយមនោគមន៍ វិជ្ជា” (ឆ្នាំ១៩៧៥-៨៩) និង “នយោបាយស្ថាបនាឡើងវិញ” (ឆ្នាំ១៩៨៩-១៩៩៦) ។ ដូចដែលបានចង្អុលបង្ហាញដោយ អ៊ុចឆេសាន់ គឺ “បញ្ហាយុត្តិធម៌អន្តរកាលនិងការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះអំពើរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរទៅលើប្លង់បម្រុងសុរិយអន្តរជាតិ

តែងតែមានលក្ខណៈនយោបាយតឹងតែង ។

ខណៈពេលនេះរបបខ្មែរក្រហមអាចរក្សាតំបន់កាន់កាប់នៅ ក្នុងទីប្រជុំជនមួយចំនួនដូចជា ប៉ៃលិននៅជិតព្រំដែនថៃ ។ ពួកគេ បានបន្តសកម្មភាពទ័ពព្រៃរបស់ខ្លួនជាមួយនិទណ្ឌភាពរយៈពេល ២០ ឆ្នាំរហូតដល់អង្គការចាត់តាំងនេះត្រូវបានបំបែកជាដូរការ នៅឆ្នាំ១៩៩៨ បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ ប៉ុល ពត និងការចុះចូល របស់អតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមពីររូប គឺ ខៀវ សំផន និង នួន ជា ។ អៀង សារី បានចុះចូលបន្ទាប់ពីគាត់ត្រូវបានផ្តល់ការលើកលែង ទោសនៅឆ្នាំ១៩៩៦ ខណៈពេលដែលអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ពីររូបផ្សេងទៀត គឺ តាម៉ុក និង ខុច ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជានៅខែមីនា និងខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ ។ អ្នកទាំងពីរនេះ ប្រឈមនឹងការចោទប្រកាន់ពីបទក្បត់ជាតិ ការធ្វើទារុណកម្ម ការ សម្លាប់ និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រមទាំងបំពានច្បាប់ដាក់ខ្មែរ ក្រហមឲ្យនៅក្រៅច្បាប់ ។ តាម៉ុក ស្លាប់នៅឆ្នាំ២០០៦ ប៉ុន្តែ ខៀវ សំផន, នួន ជា, អៀង សារី និង ខុច ព្រមទាំង អៀង ធីរិទ្ធ នៅរស់រានមានជីវិតដើម្បីទទួលការចោទប្រកាន់ពីអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

ដំណើរយឺតៗ ទៅរកការដាក់ឲ្យទទួលខុសត្រូវ

ការអនុម័តច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌ទៅលើអំពើប្រល័យពូជ សាសន៍នៅកម្ពុជាក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៤ និងការអនុម័តច្បាប់ដាក់ឲ្យខ្មែរក្រហមនៅក្រៅច្បាប់របស់រដ្ឋាភិ- បាលកម្ពុជានៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ គឺជាចំណុចរបត់ក្នុងការធ្វើ ដំណើរទៅរកការដាក់ឲ្យទទួលខុសត្រូវ ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៩៧ អង្គការសហប្រជាជាតិបានចាប់ផ្តើមកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងបង្កើត សាលាក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ហើយនៅខែមិថុនា សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម រណឫទ្ធិ និងលោក ហ៊ុន សែន បានស្នើសុំជំនួយពីអង្គការសហ ប្រជាជាតិដើម្បីបង្កើតសាលាក្តីជាដូរការ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះជួបប្រទះការលំបាកក្នុងការព្យាយាម ស្វែងរកឆន្ទៈរបស់ប្រទេសក្នុងការបង្កើតឡើងដោយស្របច្បាប់ និងដើម្បីកាត់សេចក្តី ប៉ុល ពត ។ ជាបន្តបន្ទាប់ របាយការណ៍ របស់ក្រុមជំនាញអង្គការសហប្រជាជាតិដែលបានចេញផ្សាយ

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ បានឲ្យយោបល់ដើម្បីបង្កើតសាលាក្តី អន្តរជាតិពិសេស ហើយនៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩ អគ្គលេខាធិការ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបញ្ជូនសំណើសុំឲ្យមានការបង្កើត សាលាក្តីអន្តរជាតិទៅកាន់ក្រុមប្រឹក្សាអង្គការសហប្រជាជាតិនិង មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការបង្កើតសាលាក្តីត្រូវបាន ពន្យារពេលដោយសារការអសមត្ថភាពរបស់អង្គការសហប្រជា ជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការយល់ស្របទៅលើការតាក់តែង និងមុខងារដំណើរការរបស់សាលាក្តីដែលបានស្នើឡើង ។ នៅក្នុង ដំណាក់កម្មនោះ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានច្រានចោល សាលាក្តីអន្តរជាតិ ដោយចាត់ទុកថាជាការគំរាមកំហែងដល់ការ ផ្សះផ្សាជាតិរបស់ប្រទេស ហើយបានចង្អុលបង្ហាញនូវការពេញ ចិត្តរបស់គាត់ចំពោះតុលាការជាតិដែលមានជំនួយការផ្នែកច្បាប់ ពីអន្តរជាតិ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមួយចំនួនមិនទាំងអស់ខ្មែរក្រហម បានសម្តែងការភ័យខ្លាចថា សាលាក្តីអាចបង្កឲ្យមានអំពើហិង្សា បន្ថែមទៀត ។ អ្នកផ្សេងទៀតបានច្រានចោលការគំរាមកំហែង នេះដោយចាត់ទុកថាជាការឃោសនាដែលធ្វើឡើងដោយអតីត

ការសាងសង់ទំនប់

ខ្មែរក្រហមដើម្បីការពារខ្លួនពីការចោទប្រកាន់ដែលអាចកើតឡើង ។

ការសម្រេចបាននូវការចរចានេះកើតឡើងនៅខែមេសា ឆ្នាំ២០០១ នៅពេលដែលព្រឹទ្ធសភាសហរដ្ឋអាមេរិក ចន ខែវី ជួយដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមានសាលាក្តីរួមមួយ សម្រាប់កម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលរួមមានទាំង ចៅក្រម សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិនិងអន្តរជាតិ សេចក្តីព្រាង អនុសារណៈយោគយល់ត្រូវបានដាក់ជូនដោយអង្គការសហប្រជា ជាតិដល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ ប៉ុន្តែច្បាប់ ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅខែមករា ឆ្នាំ ២០០១ ខកខានមិនបានបំពេញតម្រូវការនូវលក្ខខណ្ឌសំខាន់ៗ មួយចំនួនរបស់អនុសារណៈយោគយល់ទេ ។ បន្ទាប់មកទៀត នៅ ថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ អង្គការសហប្រជាជាតិបានប្រកាស ថា ខ្លួនបានបោះបង់ការចរចាជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដោយសារ “ដូចដែលបានមើលឃើញថាតុលាការកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នមិនអាចធានា បាននូវឯករាជ្យភាព ភាពមិនលម្អៀង និងកត្តាសត្វានុម័ត ដែល តម្រូវដោយអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីសហការជាមួយសាលា ក្តី” ។ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងប្រទេសជាច្រើនបានសម្តែងការ

ព្រួយបារម្ភថា “ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កម្ពុជាដែលមានលក្ខណៈពុករលួយ និងទន់ខ្សោយមិនអាចមានលទ្ធភាពផ្ទាល់ខ្លួនដើម្បីបង្កើតឲ្យមាន តុលាការនិងសាលាក្រមយុត្តិធម៌” ។

ការបញ្ចុះបញ្ចូលយ៉ាងគាន់គីនរបស់រដ្ឋាភិបាលអាមេរិកនិង ភាគីដទៃទៀតបានដាក់សម្ពាធទៅលើអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើម្បីដោះស្រាយនូវភាពខុសគ្នានិងការចរចា ដែលបានបន្តនៅខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ ។ នៅថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៣ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចុះ ហត្ថលេខាលើសេចក្តីព្រាងកិច្ចព្រមព្រៀង ប៉ុន្តែកិច្ចការនេះបាន ចំណាយពេលពីរឆ្នាំទៀតដើម្បីផ្តល់ឲ្យនូវការរៀបចំដើម្បីចរចា និងព្រមព្រៀងទៅលើទម្រង់ចុងក្រោយរបស់សាលាក្តីកូនកាត់នេះ ។ នៅទីបំផុត អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាត្រូវបាន បង្កើតឡើងនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ និងនៅត្រឹមខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៦ ចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានតែងតាំង ។ សវនាការ ត្រូវបានរំពឹងថានឹងចាប់ផ្តើមនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៧ ប៉ុន្តែនៅត្រឹមឆ្នាំ២០០៨ មានតែសវនាការដំបូងប៉ុណ្ណោះត្រូវ បានចាប់ផ្តើម ។

ដែនកំណត់យុត្តិធម៌

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញគឺជាសាលាក្តីមួយក្នុងចំណោម សាលាក្តីកូនកាត់មួយចំនួនតូចដែលបានបង្កើតឡើងដោយអង្គការ សហប្រជាជាតិរួមជាមួយរដ្ឋាភិបាលរបស់ប្រទេស ។ ដោយ ហេតុការពន្យារពេលពិសេសៗមួយចំនួននៅក្នុងការបង្កើត សាលាក្តីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាគឺជាសាលាក្តី ដែលគាំទ្រដោយអន្តរជាតិតែមួយគត់ដើម្បីចោទប្រកាន់បទឧក្រិដ្ឋ ទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមត្រជាក់ ហើយ វាគឺជាសាលាក្តីតែមួយគត់ដែលចាប់ផ្តើមដំណើរការតាំងពីការ បង្កើតតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ។ សាលាក្តីនេះប្រឈមមុខនឹង ទប់សកម្មភាពចំនួនក្នុងការទទួលបានមូលនិធិគ្រប់គ្រាន់ដោយ បាន ជម្នះការពន្យារពេលជាច្រើនដងតាំងពីចាប់ដំណើរការនិងប្រតិបត្តិ ការបន្តបន្ទាប់ ដោយរក្សានូវស្តង់ដារយុត្តិធម៌និងចោទប្រកាន់ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងជាង៣០ឆ្នាំកន្លងមក ។

ទោះបីជាសាលាក្តីអាចបំពេញតម្រូវការប្រតិបត្តិការ

និងផ្នែកច្បាប់ សំណួរជាច្រើននៅតែចោទសួរអំពីសមត្ថភាពរបស់
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីបំពេញសេចក្តី
ត្រូវការមានការទទួលខុសត្រូវនិងការបំភ្លឺប្រាថ្នារបស់ប្រជាជន
កម្ពុជាមានការពិតនិងយុត្តិធម៌ ហើយសំខាន់ជាងនេះទៀត
គឺបំណងប្រាថ្នាយល់ដឹងថាហេតុអ្វីបានជាទម្រង់កម្មវិធីនេះត្រូវ
បានប្រព្រឹត្តឡើងដោយកម្ពុជាប្រឆាំងនឹងប្រជាជនរបស់ខ្លួន ។
យុត្តាធិការលើកលែងបរិច្ឆេទរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជាមានន័យថា មិនអាចចោទប្រកាន់ទម្រង់កម្មវិធីដែល
បានធ្វើឡើងដោយរដ្ឋាភិបាល លទ្ធផល ដែលដឹកនាំបន្តដោយ
របប ប៉ុល ពត ឬមិនអាចដោះស្រាយទម្រង់កម្មវិធីពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទី
របស់រដ្ឋាភិបាលបរទេសដែលជួយនិងជំរុញលើកទឹកចិត្តរបបខ្មែរ
ក្រហម ឬមិនអាចដោះស្រាយទម្រង់កម្មវិធីដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង
ដោយ ហ៊ុន សែន និងរដ្ឋាភិបាលដែលបានរៀបចំឡើងដោយ
រៀងរាល់ថ្ងៃ ។ សមត្ថភាពរបស់ខ្លួនដើម្បីបញ្ចប់វប្បធម៌និទណ្ឌភាព
ដែលនៅតែរាលដាលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានចាត់ទុកថា
មានតែមួយចំណែកប៉ុណ្ណោះ ។ យុត្តាធិការផ្ទាល់របស់អង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានកម្រិតក្នុងការនាំយក
“មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងជនទាំងឡាយ
ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះទម្រង់កម្មវិធីនិងការរំលោភបំពាន
ធ្ងន់ធ្ងរ” ទៅរកយុត្តិធម៌ ។ យុត្តាធិការនេះមិនអាចកាត់សេចក្តី
មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងឡាយណាដែលបានស្លាប់ រួមមាន ប៉ុល
ពត និង គាម៉ុក ហើយអាចកាត់សេចក្តីតែមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម
សំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងដែលនៅរស់ប៉ុណ្ណោះ ។ មនុស្សមួយចំនួន
ឲ្យយោបល់ផ្សេងៗថា ការយកធនធានបន្ថែមទៅប្រើប្រាស់ដើម្បី
កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រប្រសើរជាងបង្កើតសាលាក្តីដែលចំណាយ
លុយច្រើន ហើយនឹងកាត់សេចក្តីតែមនុស្សពីរបីនាក់ ។ ប្រធាន
អង្គការសិទ្ធិមនុស្សលីកាដូ ហ៊ុត ហ្គាឡាប្រូ សួរសំណួរថាតើសាលាក្តី
នេះអាច “នាំយកយុត្តិធម៌ជូនប្រជាជនកម្ពុជានិងអាចប្រយុទ្ធ
ប្រឆាំងនឹងវប្បធម៌និទណ្ឌភាពបានដែរឬទេ? ឬថាតើសាលាក្តីនេះ
គ្រាន់តែជាសវនាការបង្ហាញដល់សហគមន៍អន្តរជាតិ ជាពិសេស
ដើម្បីធ្វើឲ្យម្ចាស់ជំនួយស្ងប់ចិត្ត?”

វប្បធម៌និទណ្ឌភាពដែលមានវត្តមាននៅប្រទេសកម្ពុជា

ប្រហែលខ្លាំងជាងការបរាជ័យដើម្បីចោទប្រកាន់អតីតមេដឹកនាំ
ខ្មែរក្រហម ដែលវប្បធម៌និទណ្ឌភាពនេះប្រហែលជាបន្តមាន
កន្លះខាតការគោរពនីតិវិធីនៅក្នុងប្រទេសដែលនៅតែប្រតិបត្តិ
តាមប្រព័ន្ធទ្រទ្រង់បែបនយោបាយ នៅពេលដែលអំណាចសំខាន់
ជាងច្បាប់ ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចកសាងសមត្ថភាពយុត្តិធម៌
នៅប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែថា តើមានប្រសិទ្ធភាពយ៉ាងណានឹង
អាស្រ័យលើសមត្ថភាពក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលនិងបំពាក់បំប៉នឲ្យ
កម្ពុជាដើម្បីបំបែកវប្បធម៌និទណ្ឌភាពទៅជាសង្គមមួយដែល
មានការគោរពនីតិវិធី ។ អ្វីដែលត្រូវការសម្រាប់បំបែកសង្គម
គឺការកសាងអត្តសញ្ញាណជាតិថ្មីមួយដែលបដិសេធចោលនូវការ
លើកឡើងពីអតីតកាល និងឆ្លុះបញ្ចាំងពីតម្លៃនៃភាពមិនល្អឡើង
គឺភាពស្របច្បាប់និងយុត្តិធម៌ ។ តម្លៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ
ក្នុងតុលាការកម្ពុជាជាអង្គប្រជុំមួយសម្រាប់បង្កើតអត្តសញ្ញាណ
ខ្មែរ និងអាចធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងដោយស្របតាមសវនាការផ្ទុះ
ច្បាប់ រួមមានយុទ្ធនាការសម្រាប់ការអប់រំជាសាធារណៈ ការ
ពិភាក្សាតាមសហគមន៍និងការផ្សះផ្សា ។

អង្គការសិទ្ធិមនុស្សនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដទៃទៀត
កំពុងធ្វើការដើម្បីធានាឲ្យបានថា ប្រជាជនកម្ពុជាអាចយល់ដឹងអំពី
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងលើកឡើងនូវ
បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធ ។ ឧទាហរណ៍ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
បានអនុវត្តកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយដល់សហគមន៍ ដោយបានអញ្ជើញ
អ្នកកូមិចន្ន០០០ នាក់មកទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីធ្វើទស្សនកិច្ច
សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរស្ទឹង វាលពិឃាតជើងឯក និង
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលអ្នកកូមិចទាំងអស់
អាចសួរសំណួរអំពីសវនាការដែលនឹងប្រព្រឹត្តឡើងនៅពេលខាង
មុខ ។ គម្រោងនេះគឺជាអ្នកកូមិចទាំងអស់នឹងត្រឡប់មកភ្នំពេញដើម្បី
ចូលរួមសវនាការរយៈពេល១សប្តាហ៍ ហើយដែលបន្ទាប់មកអ្នក
កូមិចនឹងរៀបចំការប្រជុំជាសាធារណៈស្តីពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ
នៅពេលដែលអ្នកកូមិចត្រឡប់ទៅកូមិចរបស់គាត់វិញ ។ គម្រោងនេះ
ហាក់ដូចជាបង្ហាញឲ្យឃើញអំពីភាពប្រសើរគួរឲ្យកត់សម្គាល់អំពី
កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយពាក់ព័ន្ធនឹងសាលាក្តី
មុនៗ ដែលអ្នកនិពន្ធរូបនេះសង្កេតឃើញនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្រាអ៊ែល

ប្រទេសរ៉ូម៉ង់ និងប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន ។

យោងតាម ម៉ាឡៃ ប្រជាជនកម្ពុជាមួយចំនួនបោះបង់
ចោលការដាក់ទណ្ឌកម្ម ហើយ “សព្វថ្ងៃប្រជាជនកម្ពុជាស្ទើរតែ
រកការទទួលស្គាល់” ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ជំនឿទៅលើ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដើម្បីផ្តល់ការពិតនិងការទទួលស្គាល់ដោយ
អតីតខ្មែរក្រហមទំនងជាខុសក្នុងខ្លួន ។ មិនមានសញ្ញាណណាមួយ
ដែលអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយអង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញនឹងចៀសផុតពីការអនុវត្តសម្រាប់ការការពារ
សកម្មភាពមុនៗរបស់ខ្លួនថាជាការការពារប្រយោជន៍ប្រជាជន
កម្ពុជាឡើយ ។ ខៀវ សំផន នៅក្នុងលិខិតចំហកាលពីខែធ្នូ ឆ្នាំ
២០០៣ បានសារភាពថាមាន “ការសម្លាប់ធ្វើឡើងជាប្រព័ន្ធ”
ប៉ុន្តែនៅក្នុងសៀវភៅដែលចេញផ្សាយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ បានអះអាង
ថា គាត់មិនបានដឹងអំពីកម្រិតនៃស្លាប់និងគ្មានអំណាចដើម្បីបញ្ឈប់
អំពើឃោរឃៅឡើយ ។ នួន ជា មិនមានវិប្បដិសារីចំពោះ
អតីតកាល ដោយបានសារភាពថា របបខ្មែរក្រហមមានកំហុសខ្លះ
ហើយបន្ទោសរៀងរាល់ដែលបង្កឲ្យមានរបបរាល់ពិបាក ។
មេដឹកនាំទាំងពីរនេះចាត់ទុកខ្លួនជាអ្នកស្នេហាជាតិ ។ មេដឹកនាំ
ទាំងនេះទម្លាក់កំហុសលើ ប៉ុល ពត ។

ទោះបីជាអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនេះបន្តបដិសេធ
កំហុសរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏ការរកឃើញរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ
ទៅលើបុគ្គលដែលមានទោសអាចតទល់បានចំពោះការបដិសេធនិង
ទណ្ឌកម្មដែលបានកំណត់អាចបំពេញបានចំពោះការស្នើសុំឲ្យមាន
យុត្តិធម៌តាមផ្លូវតុលាការ ។ សក្តានុពលជាវិមិត្តរបស់អង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមិនអាចបន្ទាបនៅក្នុងសំណើ
នេះឡើយ ។ ដូចដែលបានរៀបរាប់ដោយអ្នករស់រានមានជីវិតពី
របបប្រល័យពូជសាសន៍ដែលខ្ញុំបានសម្ភាសនៅទីក្រុងភ្នំពេញក្នុង
ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៩ ថា “យើងត្រូវតែដាក់ទណ្ឌកម្ម (អតីតខ្មែរ
ក្រហម) ដែលជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ជាតិ ជាករណីធំបំផុត
នៃនិទណ្ឌភាពនៅក្នុងពិភពលោក និងជាមាតារបស់និទណ្ឌភាព
ផ្សេងទៀតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” ។

ខណៈពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនបានបង្ហាញ
ការបង្កើនប្រាថ្នារបស់ខ្លួនឲ្យមានសាលាក្តីបែបនេះ ប្រជាជនកម្ពុជា

ផ្សេងទៀតបានបង្ហាញយោបល់ប្រឆាំងនឹងការដាក់កម្រិតឲ្យមាន
យុត្តិធម៌តាមផ្លូវច្បាប់បែបលោកខាងលិចដែលខុសប្លែកពីវប្បធម៌
ខ្មែរ ។ យោងតាម ហែរីស ការដាក់កម្រិតឲ្យមានប្រព័ន្ធអន្តរជាតិ
និងទម្លាប់យុត្តិធម៌ជាសកលបែបនេះ “ប្រហែលរៀបចំរូបរាង
ដោយអង្គភាពមួយចំនួនរបស់សង្គមខ្មែរ (សម្រាប់អ្នកដែលជា
ពុទ្ធសាសនិកជនជាតិខ្មែរ) ដូចជាការបញ្ជាក់ពីការប្រមាថដល់
ទំនៀមទម្លាប់របស់ខ្លួន” ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមួយចំនួនឆ្លើយតប
ដោយបង្ហាញពីបំណងប្រាថ្នាឲ្យមានវិធីសាស្ត្របែបខ្មែរដើម្បី
តទល់នឹងឥទ្ធិពលពីខាងក្រៅដែលបានក្បត់និងធ្វេសប្រហែសនូវ
តម្រូវការនិងសិទ្ធិរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមួយ
ចំនួនទាត់ចោលការដួចផ្តើមតាមបែបទំនើបនេះ ដែលផ្តល់បុព្វសិទ្ធិ
ដល់វិធីសាស្ត្រនីតិវិធីរបស់លោកខាងលិចក្នុងការផ្តល់ទង្វើករណី
ចំពោះសេចក្តីត្រូវការ ដើម្បីបង្ហាញឲ្យឃើញឡើងវិញនូវអត្ត-
សញ្ញាណខ្មែរដែលពោរពេញដោយសេចក្តីទុកចិត្តជាជាងការភ័យ
ខ្លាចការលុកលុយពីខាងក្រៅ ។ ដូចយកវិញ ប៉ូកែមណី ឲ្យយោបល់
ផ្សេងថា ការទទួលសុំឲ្យមានស្តង់ដារអន្តរជាតិសម្រាប់អង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជារបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលខុស
ឆ្ងាយពីភាពខុសគ្នាបែបវប្បធម៌ គឺជាការឆ្លើយតបជាធម្មជាតិ
ដើម្បីទទួលសុំឲ្យមានការពិចារណាសំខាន់លើការឈឺចាប់របស់ខ្លួន
ដូចប្រជាជនរ៉ូម៉ង់ និងប៊ូស្ប៉េរ ដែលអាចទទួលបានស្តង់ដារច្បាប់
ជាអន្តរជាតិតាមសាលាក្តីអន្តរជាតិ ។

ដើម្បីបំប្លែងសង្គមកម្ពុជា ទស្សនវិស័យយុត្តិធម៌សង្គម
ទាមទារឲ្យមានជាជាងទស្សនវិស័យដែលផ្តល់ឲ្យដោយអង្គជំនុំ
ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ទស្សនវិស័យមួយដែលរួម
មានធាតុផ្សំយុត្តិធម៌បែបស្ថាបនា សេដ្ឋកិច្ចសង្គម នយោបាយ
និងចិត្តសាស្ត្របន្ថែមទៅនឹងយុត្តិធម៌តាមផ្លូវតុលាការ ។ ប៉ុន្តែ
ខ្ញុំយល់ឃើញផ្សេងចំពោះគំនិតបង្កើតគណៈកម្មការស្វែងរកការ
ពិតដែលអាចដោះស្រាយបានច្រើនចំពោះតម្រូវការយុត្តិធម៌ទាំង
នេះត្រូវបានច្រាលចោលដោយប្រជាជនកម្ពុជាដោយហេតុផល
មិនត្រឹមត្រូវមួយចំនួន ។ ដោយពិចារណាទៅលើតែកំរិត
កម្មការស្វែងរកការពិតនិងការផ្សះផ្សាររបស់ប្រទេសអាហ្វ្រិកខាង
ត្បូង ប្រជាជនកម្ពុជាមានទស្សនៈភិច្ចប្បនូវអ្វីដែលអាចធ្វើទៅ

បាន។ ប្រជាជនកម្ពុជាសន្មតថា គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត មិនអាចដំណើរការបាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារលក្ខខណ្ឌ មួយចំនួនមិនត្រូវគ្នាជាមួយប្រទេសអាហ្វ្រិកខាងត្បូងដែលជា ប្រទេសកាន់សាសនាគ្រីស្ទ និងមានការដឹកនាំបែបសាសនាខ្លាំង ដែលប្រឈមមុខនឹងអន្តរកាលពីរបបដឹកនាំជាជាន់សង្គ្រាម ស៊ីវិលឬអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត នៅប្រទេសសេរីវ៉ាឡេអូនដោះស្រាយជាមួយទម្រង់កម្មវត្ថុ ដោយមិនបានរួមបញ្ចូលបញ្ញត្តិលើកលែងទោស ហើយបានកំពុង ប្រតិបត្តិការនៅក្នុងសង្គមដែលគ្របដណ្តប់ដោយជនមូស្លីម ព្រម ទាំងអ្នកកាន់សាសនាគ្រីស្ទភាគច្រើន។ គណៈកម្មការស្វែងរកការ ពិតនៅប្រទេសអ៊ីស្រាអែលពាក់ព័ន្ធជាមួយសហគមន៍ក្នុងស្រុកនិងរួម បញ្ចូលដំណើរការផ្សះផ្សាបែបទំនៀមទម្លាប់ ហើយខណៈពេល ដែលប្រទេសអ៊ីស្រាអែលមានអ្នកដឹកនាំកាន់សាសនាគ្រីស្ទខ្លាំង មេដឹកនាំរូបនេះមិនបានដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងគណៈកម្មការស្វែង រកការពិតឡើយ។

យោងតាមទស្សនៈវិស័យស្តីពីយុត្តិធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ទស្សនៈនេះ «ពាក់ព័ន្ធនឹងការមិនប្រព្រឹត្ត» អំពើទុក្ខកម្មដែល សណ្តាប់ធ្នាប់អាចត្រូវបានស្តារឡើងវិញ ហើយគោលដៅបង្កើត ឲ្យមានភាពសុខដុមរមនារវាងភាគីទាំងអស់ជាជាន់ភាពស្របគ្នា តាមគោលការណ៍ច្បាប់អរូបិយ។ ទស្សនវិស័យព្រះពុទ្ធស្រប ជាមួយគំនិតឲ្យមានយុត្តិធម៌បែបស្តារឡើងវិញ ដែលអាចរក ឃើញតាមរយៈគណកម្មការស្វែងរកការពិតឬតាមរយៈយន្តការ សមស្របបែបវប្បធម៌ផ្សេងទៀត។ នាយកប្រតិបត្តិនៃវិទ្យាស្ថាន ខ្មែរដើម្បីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ បណ្ឌិត ឡាវ មុនហៃ គាំទ្រការ ផ្សះផ្សាជាតិ (ជាជាន់សាលាក្តី) ដែលស្របតាមទស្សនវិជ្ជា ព្រះពុទ្ធ ហើយស្នើឲ្យមានការសារភាពកំហុសជាសាធារណៈរួម មួយ និង សំណើសុំឲ្យមានការលើកលែងទោសពីសំណាក់ព្រះ មហាក្សត្រ។ ហ៊ែរីស គាំទ្រឲ្យមានអំពើប្រកបដោយសច្ចៈ ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលស្គាល់ការពិតនូវកំហុសឬគុណធម៌ សីលធម៌ ដែលលាក់កំបាំងដោយអំណាចសម្រាប់ព្រះពុទ្ធសាធិបាយាត។

សេចក្តីបញ្ចប់

បន្ទាប់ពីរយៈពេល៣០ឆ្នាំ នៅទីបំផុតអតីតមេដឹកនាំខ្មែរ

ក្រហមសំខាន់ៗមួយចំនួននឹងប្រឈមមុខការចោទប្រកាន់ចំពោះ ទម្រង់កម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដែលជាផ្នែកមួយរបស់ខ្លួនក្នុងការ បង្កើតឲ្យមានសង្គមកសិកម្មឥតខ្ចោះក្នុងអំឡុងរយៈពេល ប៉ុល ពត ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ - ១៩៧៩។ ទោះបីជាមានភស្តុតាងដែលខុសគ្នាដោយ សាធារណៈសម្រាប់បង្កើតសាលាក្តីខ្មែរក្រហមក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំ ជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមិនទំនងជាអាចបំពេញបាន គ្រប់ការពិនិត្យទុករបស់ប្រជាជនកម្ពុជាឡើយ។ តាមការស្រាវ ជ្រាវរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៩៩ ខ្ញុំពេញសេចក្តី សន្និដ្ឋានថា ប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវការដឹងនូវអ្វីដែលបានកើតឡើង ក្នុងរបប ប៉ុល ពត និងហេតុអ្វីបានរបបនេះកើតឡើង ហើយ ប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវការទទួលស្គាល់ពីអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនូវ អ្វីដែលពួកគេបានធ្វើខុស។ ១០ឆ្នាំក្រោយមក សេចក្តីត្រូវការ ទាំងនេះនៅតែមិនទាន់បានបំពេញ។ ខណៈដែលអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាអាចផ្តល់យុត្តិធម៌ខ្លះនៅក្នុងទម្រង់ការ ទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ និងការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះជនដែល ប្រសើរជាងគ្មានការផ្តល់ឲ្យនូវយុត្តិធម៌សោះ ទំនងជាអាចឆ្លើយ ទៅនឹងសំណួរសំខាន់បំផុតថាហេតុអ្វីបានជារបបប្រល័យពូជ សាសន៍បានកើតឡើងឬទំនងជាជំរុញឲ្យមានការទទួលស្គាល់នូវ កំហុសដែលស្វែងរកដោយអ្នករស់រានមានជីវិតជាច្រើន។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានកម្រិត ព្រំដែនខាងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនដើម្បីបំពេញឲ្យបានពេញលេញនូវ សេចក្តីត្រូវការចំពោះយុត្តិធម៌សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា និង សហគមន៍អន្តរជាតិ។ ខណៈពេលដែលយុត្តិធម៌ជាគោលដៅ សំខាន់ យុត្តិធម៌តាមផ្លូវតុលាការដោយគ្មានការពិតនិងការទទួល ស្គាល់គឺគ្រាន់តែជាយុត្តិធម៌មិនពេញលេញ ហើយមិនទំនងជា បញ្ចប់នូវវប្បធម៌និទណ្ឌភាពដែលរាលដាលនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ឡើយ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតត្រូវការចាំបាច់ដើម្បី ស្វែងរកសក្តានុពលនៃប្រភេទមួយចំនួនអំពីដំណើរការយុត្តិធម៌ ស្តារឡើងវិញ ដែលស្ថាបនាទំនាក់ទំនង ពង្រឹងអត្តសញ្ញាណខ្មែរ និងជំរុញឲ្យមានសន្តិភាពចេរភាពដែលរួមមានយុត្តិធម៌សម្រាប់ ប្រជាជនកម្ពុជា។

រេនឌី ឡែមប៊ិន

ការសិក្សាអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងបរិបទសកលលោក ការសិក្សាប្រៀបធៀបអំពី របបហ្វូឡូស៍ និងរបបខ្មែរក្រហម

សេចក្តីផ្តើម

ការបង្រៀនពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានក្លាយទៅជា ផ្នែកមួយនៃចលនាអប់រំទូទាំងសកលលោកនៅដើមសតវត្សរ៍ ២១ នេះ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍និងប្រធានបទទាក់ទងផ្សេងទៀត ជាពិសេសការ រំលោភសិទ្ធិមនុស្សដ៏ធ្ងន់ធ្ងរត្រូវបានលើកយកមកបង្រៀននិង ពិភាក្សាវែកញែកនៅទូទាំងសកលលោក ។ អ្នកសិក្សាពីអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍មួយចំនួន ជាពិសេសនៅក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុបនិង អាមេរិកខាងជើងបានបង្កើតកម្មវិធីសិក្សា និងសៀវភៅណែនាំ មួយចំនួនដើម្បីយកទៅបង្រៀននៅក្នុងសាលា ដូចជាអនុវិទ្យាល័យ និងមហាវិទ្យាល័យ ។ សៀវភៅនិងអត្ថបទរាប់ពាន់ដែលនិយាយ

អំពីការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានបោះពុម្ពជា ភាសាផ្សេងៗជាច្រើន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានអ្នកសិក្សាពីអំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ជាច្រើនជាតិសាសន៍ដែលសុទ្ធតែមានបំណង ដើម្បីពាំនាំនូវការយល់ដឹងនិងចំណេះវិជ្ជាទាក់ទងទៅនឹងអតីតកាល ដ៏សាហាវព្រៃផ្សៃ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ស្ថានភាពដែលដឹកនាំទៅ រកអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការសម្លាប់រង្គាល់នឹងមិនកើត ឡើងជាថ្មីម្តងទៀតឡើយ ។

យ៉ាងណាមិញ ទំនៀមទម្លាប់នៃការសិក្សានិងទស្សនៈនៃ ការអប់រំមានភាពខុសប្លែកគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ ទៀត ។ ការសិក្សាអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គឺនៅតែស្ថិត ក្នុងដំណាក់កាលប្រែប្រួលនៅឡើយក្នុងប្រទេសដែលអំពើប្រល័យ

សាលារៀន

ពូជសាសន៍ទើបតែកើត ជាពិសេសប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដោយសារតែការព្រួយបារម្ភអំពីនយោបាយ សង្គម និងកង្វះខាតធនធាន និងការលើកទឹកចិត្ត ។ វាមានសារសំខាន់ណាស់ចំពោះសិស្សានុសិស្សដែលមានឱកាសមិនត្រឹមតែបានសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃអំពើប្រល័យសាស្ត្រនៅក្នុងប្រទេសកំណើតរបស់ខ្លួននោះទេ ថែមទាំងអាចយល់ដឹងពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅតាមបណ្តាប្រទេសផ្សេងទៀតទូទាំងសកលលោក ។ ការសិក្សាប្រៀបធៀបពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មានសារសំខាន់ណាស់ ដោយសារតែវាអាចឲ្យសិស្សានុសិស្សមានការស្វែងយល់យ៉ាងច្បាស់ថា បញ្ហានៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាបញ្ហារបស់មនុស្សជាតិជារួម ។ ទាំងនេះមិនមែនគ្រាន់តែទាក់ទងទៅនឹងជនរងគ្រោះនៃរបបសម្លាប់រង្គាល់ហើយក៏មិនមែនគ្រាន់តែទាក់ទងទៅនឹងប្រជាជនខ្មែរតែប៉ុណ្ណោះទេ គឺទាក់ទងទៅនឹងមនុស្សគ្រប់រូបដែលមានទំនួលខុសត្រូវរួមក្នុងការរៀនសូត្រយល់និងបង្ការមិនឲ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មព្រៃផ្សៃផ្សេងៗ កើតឡើងម្តងទៀតនៅថ្ងៃអនាគត ។

អត្ថបទនេះនឹងធ្វើការវិភាគទៅលើភាពដូចគ្នា និងខុសគ្នារវាងការសិក្សាអំពីរបបហូឡូឌូស៍ (ការសម្លាប់រង្គាល់ដោយក្រុមណាហ្ស៊ីទៅលើជនជាតិជីហ្គូនៅក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២) និងការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ទាំងនេះនឹងបង្ហាញពីភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ដោយសារតែសហគមន៍ជីហ្គូនិងរង្គាល់កម្ពុជាបានយកការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ខុសគ្នាស្ទើរតែទាំងស្រុង ហើយក៏នឹងត្រួតពិនិត្យទៅលើការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ដែលបានប្រៀបធៀបរួចថាតើវាបានចូលរួមចំណែកក្នុងការបង្កើននូវការយល់ដឹង និងការវិភាគឲ្យបានល្អប្រសើរជាងមុនចំពោះអតីតកាលយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ ការរួមរួមជាតិនិងសម្រេចបានដោយរបៀបណា ថាតើជំនឿនៅក្នុងសង្គមនឹងត្រូវពង្រឹងឡើងវិញដោយរបៀបណា ហើយថាតើស្ថានភាពនយោបាយបានជះឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះចំពោះការអត្តាធិប្បាយនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។ ចំពោះប្រទេសទើបតែកើតមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍រួច ភាគច្រើនសុទ្ធតែជួបប្រទះនូវការលំបាកជាច្រើនក្នុងការសរសេរចងក្រងនូវប្រវត្តិសាស្ត្រនៃភាពសាហាវឈោឈាយដែលប្រព្រឹត្តលើពួកគេ ហើយ

ទាំងនេះត្រូវការរយៈពេលយូរដើម្បីជាសះស្បើយ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គឺមានតែភាពនឹងនរនៃនយោបាយទេទើបអាចធ្វើឲ្យសិស្សានុសិស្សបានសិក្សាអំពីអតីតកាលដ៏ព្រៃផ្សៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវជាទីបំផុត ។ អត្ថបទនេះនឹងធ្វើការអង្កេតមើលផងដែរថា ដើម្បីឆ្លងដុតនូវការលំបាកទាំងអស់នេះ ទាមទារឲ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែងនិងប្តេជ្ញាចិត្តពីសំណាក់រាជរដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជន ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃអត្ថបទនេះក៏បានណែនាំថា ទាំងអ្នកអប់រំនិងអ្នកសិក្សាផ្នែកអំពីប្រល័យពូជសាសន៍គួរតែប្រើប្រាស់ការប្រៀបធៀបការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍និងគួរតែពង្រីកការចាប់អារម្មណ៍មកលើការសម្លាប់រង្គាល់ដែលបានកើតឡើងនៅបណ្តាប្រទេសនានាទូទាំងសកលលោកដូចជា ប្រទេសកម្ពុជា និងវ៉ាន់ដាដើម ។ ការបញ្ចូលអំពើសម្លាប់រង្គាល់ពីបណ្តាប្រទេសនានា ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នឹងអាចធ្វើឲ្យសិស្សមានសមត្ថភាពក្នុងការស្វែងយល់អំពីរបៀបដែលធ្វើឲ្យសកម្មភាពរបស់មេដឹកនាំប្រទេសទាំងនេះដឹកនាំទៅរកអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ហើយដូចដែលលោក អ៊ែដវីដ គីស៊ី សរសេរថា ទាំងនេះអាចឲ្យយើងទាំងអស់គ្នាមើលឃើញអំពីតួនាទីរបស់ប្រវត្តិសាស្ត្រ មនោគមន៍វិជ្ជា បដិវត្តន៍ រដ្ឋ និងវប្បធម៌ដើរតួយ៉ាងដូចម្តេចនៅក្នុងដំណើរការអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះ ។

ការសិក្សាលើរបបហូឡូឌូស៍និងការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា : ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការលំបាក

ការសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានក្លាយទៅជាការចាប់អារម្មណ៍នៅទូទាំងសកលលោកក្នុងសង្គមមនុស្សនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ការសិក្សាទៅលើការបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុងលើមនុស្សជាតិ១១លាននាក់ក្នុងរយៈពេលដែលអាណ្លីម៉ង់កាន់កាប់អឺរ៉ុបមិនត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងអំឡុង២ទសវត្សរ៍មុនដំបូងនោះទេ រហូតក្រោយបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦០ ដល់ឆ្នាំ១៩៨០ ការសិក្សាលើរបបហូឡូឌូស៍បានចាប់ផ្តើមអនុវត្តត្រូវឲ្យកត់សម្គាល់ ។ ចំណែកឯអ្នកដែលនៅរស់ចាប់ផ្តើមចែករំលែករឿងរ៉ាវទៅវិញទៅមក ហើយចាប់ផ្តើមនិយាយជាសាធារណៈ ចំណែកឯអត្ថបទមួយចំនួនក៏ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើង ។ យ៉ាងណាមិញ មានតែក្រោយពេលបញ្ចប់

សង្គ្រាមត្រជាក់ដែលប្រហែលជាកន្លះសតវត្សរ៍កន្លងមក ទើបការសិក្សាអំពីរបបហ្សូឌូស៍ត្រូវបានទទួលការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងក្លា និងបោះពុម្ពផ្សាយយ៉ាងទូលំទូលាយ ។ ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏គួរឲ្យកត់សម្គាល់ខ្លាំងនោះគឺការស្ថាបនាសារមន្ទីរនៃការចងចាំរបបហ្សូឌូស៍នៅសហរដ្ឋអាមេរិក (USHMM) ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ។

ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបហ្សូឌូស៍ត្រូវបានលើកយកមកសិក្សាយ៉ាងទូលំទូលាយតាមបណ្តាសាលានានា ក៏ដូចជាសកលវិទ្យាល័យនិងវិទ្យាស្ថានទូទាំងសកលលោក ។ ការសិក្សាអំពីរបបហ្សូឌូស៍ត្រូវបានចាត់ទុកជារឿងមួយសម្រាប់បណ្តាប្រទេសដែលទើបតែកើតមានអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ដើម្បីជំរុញឲ្យមានការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងសាលារបស់ពួកគេ ទោះបីជាត្រូវការពេលវេលាជាងបីសតវត្សរ៍ដើម្បីដាក់បញ្ចូលការសិក្សារបបហ្សូឌូស៍ចូលក្នុងកម្មវិធីសាលាក៏ដោយ ។ ចំណែកឯប្រទេសកម្ពុជានៅតែពុំព្យាយាម ទោះបីជាកន្លងទៅជាងបីសតវត្សរ៍មកហើយ ចាប់តាំងពីការដួលរំលំនៃរបបខ្មែរក្រហមដើម្បីដាក់បញ្ចូលការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សារបស់ខ្លួន ។

ការសិក្សាអំពីរបបហ្សូឌូស៍ ការបំផ្លិចបំផ្លាញជនជាតិជីហ្គូនិងមិនមែនជនជាតិដើមជីហ្គូនអស់នៅក្នុងប្រទេសអឺរ៉ុបកាន់កាប់ដោយអាណានិគមន៍ត្រូវបានយកមកសិក្សានិងចងចាំមិនត្រឹមតែនៅក្នុងសហគមន៍ជីហ្គូនោះទេ ថែមទាំងប្រទេសទាំងឡាយទូទាំងសកលលោក ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ អ្នកដែលមិនមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ទៅនឹងជនជាតិសាធារណៈជនជាតិជីហ្គូនអំឡុងពេលនៃរបបហ្សូឌូស៍ក៏បានចូលរួមចែករំលែកនូវការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនចំពោះការឈឺចាប់នេះ ។ ការយល់ឃើញនេះត្រូវបានលោក ដានីហ្គ្រែល ឡេវី និង ណាតាន សណែដឺ ឲ្យឈ្មោះថា “ការចងចាំជាសកល” ។ អ្នកសិក្សាទាំងពីរនាក់នេះបានអះអាងថារបបហ្សូឌូស៍បានក្លាយទៅជាភាពទៀងទាត់សម្រាប់សីលធម៌ដែលឥឡូវនេះបានពង្រីកចាប់ពីថ្នាក់ជាតិនិងសហព័ន្ធអឺរ៉ុបទៅបណ្តាប្រទេសនានាទូទាំងសកលលោក ។ ក្នុងន័យនេះ បទពិសោធន៍នៅអំឡុងពេលនៃរបបហ្សូឌូស៍មិនត្រឹមតែជារបស់ជនរងគ្រោះនៃរបបណាហ្ស៊ីផ្ទាល់នោះទេ ថែមទាំងជារបស់ជនរងគ្រោះនៃ

ទម្រង់កម្មប្រល័យពូជសាសន៍និងជារបស់សង្គមនានាទូទៅ ។ យ៉ាងណាមិញ ការឈានទៅដល់ចំណុចនេះ ទាមទារឲ្យឆ្លងផុតទប់សក្តិផ្នែកនយោបាយ និងសង្គមដែលមានជាងកន្លះសតវត្សរ៍មកហើយ ។ ការត្រួតពិនិត្យទៅលើរបៀបដែលរបបហ្សូឌូស៍ត្រូវបានគេចងចាំឡើងនៅក្នុងប្រទេសអាមេរិក អាណ្លីម៉ង់ និងអ៊ីស្រាអែល ក៏ដូចជាបណ្តាប្រទេសជាច្រើនទៀតមានសារសំខាន់ណាស់ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសជាច្រើនទៀតដែលទើបតែកើតមានរបបប្រល័យពូជសាសន៍ដើម្បីយកមកធ្វើជាកំរូ ។ ការយល់ដឹងពីរបបហ្សូឌូស៍បានលេចឡើងយ៉ាងជាក់ស្តែងនៅលើឆាកអន្តរជាតិ ហើយអាចជួយបំផុសការចាប់អារម្មណ៍របស់បណ្តាប្រទេសដែលទើបនឹងកើតមានរបបប្រល័យពូជសាសន៍រួចច្បាប់ផ្ដើមអភិវឌ្ឍន៍ការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ និងផ្តល់នូវវិធីសាស្ត្រដើម្បីបញ្ចូលការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ដោយរបៀបប្រៀបធៀបនេះនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិរបស់ពួកគេ ។

នៅក្នុងឆ្នាំបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ សាកលលោកមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ទៅនឹងការស្ទាបរស់ជនជាតិជីហ្គូឡើយ តាមការពិត សូម្បីតែពាក្យថារបបហ្សូឌូស៍នេះក៏មិនទាន់នឹងត្រូវបានឲ្យឈ្មោះនៅឡើយទេ ។ អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រីលោកវីលស្តុន ឈឺឆីល បានហៅឈ្មោះការសម្លាប់ដុតពូជលើជនជាតិជីហ្គូក្នុងរបបណាហ្ស៊ីថា “ទម្រង់កម្មគ្មានឈ្មោះ” ។ ក្រោយពេលដែលរបបណាហ្ស៊ីត្រូវបានផ្តួលរំលំភ្លាម តុលាការនូវមបឺក (Nuremberg Trials) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំរបបណាហ្ស៊ីពីបទទម្រង់ជាច្រើន ។ យ៉ាងណាមិញ មិនមាននរណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកដឹកនាំទាំងអស់នោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទទម្រង់កម្មប្រល័យពូជសាសន៍ឡើយ ដោយសារតែពាក្យថា របបប្រល័យពូជសាសន៍នេះមិនទាន់ត្រូវបានគេបង្កើតឡើងនៅឡើយនោះទេ ។

ឡេវី និងសណែដឺ បានអះអាងថា ប្រទេសអាណ្លីម៉ង់អ៊ីស្រាអែលនិងសហរដ្ឋអាមេរិកមានហេតុផលខុសៗគ្នាចំពោះការមិនអើពើទៅលើអតីតកាលនេះ ។ រដ្ឋាភិបាលអាណ្លីម៉ង់ដែលទទួលបានជ័យជម្នះនោះបានចាត់ទុកខ្លួនឯងថា មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង

ទៅនឹងរបបណាហ្នឹងនោះទេ ពួកគេធ្វើការអះអាងថា ខ្លួនគេក៏ជា ជនរងគ្រោះផងដែរ ហើយម្យ៉ាងទៀតទ្រឹស្តីកម្មនេះត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តឡើងដោយជនមួយក្តាប់តូចដែលយកឈ្មោះប្រទេស អាជ្ញាធរតែប៉ុណ្ណោះ ។ នៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ពិធីរំលោភខ្លួន ជាដូរការលើកទឹមួយនៃការសម្លាប់រង្គាលជនជាតិដើមត្រូវបាន ប្រារព្ធឡើងក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរបាន១៤ឆ្នាំ ។ ក្នុង អារម្មណ៍របស់ជនរងគ្រោះ ដើម្បីនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ការ និយាយឡើងវិញនៃការឈឺចាប់របស់ខ្លួនគឺមានន័យថា ការរំលោភ ឡើងវិញដល់ប្រជាជនទូទាំងពិភពលោកពីភាពអសកម្មរបស់ជន ជាតិដើម ដែលជាលទ្ធផលនៃការខ្វះអធិបតេយ្យភាព ។ នេះជាការ ដាស់តឿនមួយនៃភាពអសកម្មរបស់ជនជាតិដើមនៅក្រៅអធិប តេយ្យភាពនៃដែនដីរបស់ខ្លួន ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៥៤ សិស្ស និស្សិតនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្រាអែលពិបាកនឹងទទួលបានការសិក្សា អប់រំពីរបបហ្សឺនូស៍ដែលត្រូវបានគេរួមបញ្ចូលនៅក្នុងប្រវត្តិ- សាស្ត្រនៃជនជាតិដើមនិងប្រវត្តិសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ លោក ខ្មែនអេ ដូរេត បានអះអាងថា “របបហ្សឺនូស៍ត្រូវបានគេមិន យកចិត្តទុកដាក់ ដោយហេតុដូច្នេះហើយទើបធ្វើឲ្យសិស្ស និស្សិត អ៊ីស្រាអែលអាចឆ្លងផុតពីអ្វីដែលគេចាត់ទុកថាជាការមើលងាយ ជាតិរបស់ខ្លួន” ។

ម្យ៉ាងទៀត មានភាពអវត្តមាននៃការសិក្សារបបហ្សឺនូស៍ នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំក្រោយសង្គ្រាមភ្លាមៗនៅសហរដ្ឋអាមេរិក ដោយ យោងទៅលើផ្នែកនយោបាយ ។ ដើម្បីប្រកួតប្រជែងជាមួយសហព័ន្ធ សូវៀតនៅក្នុងសមរភូមិសង្គ្រាមត្រជាក់ សហរដ្ឋអាមេរិកមិនចង់ ប្រថុយប្រថានក្នុងការប្រឈមមុខនឹងអីរ៉ង់ ដែលក្នុងនោះរួមទាំង អតីតសត្រូវរបស់ខ្លួនគឺអាជ្ញាធរ ។ នៅក្នុងបរិបទនយោបាយ នេះ ការលើកឡើងនូវការយល់ដឹងអំពីរបបហ្សឺនូស៍ប្រហែល មានន័យថា សហរដ្ឋអាមេរិកកំពុងតែធ្វើការប្រឆាំងទៅនឹង អាជ្ញាធរ ហើយពង្រឹងចំណងមិត្តភាពជាមួយសហភាពសូវៀត ។ ម្យ៉ាងទៀត ការចងចាំនូវរបបហ្សឺនូស៍នឹងអាចរំលោភដល់ពិភព លោកថា អាមេរិកឈរនៅម្ខាង ហើយនឹងមិនធ្វើអន្តរាគមន៍ទាន់ ពេលវេលានោះទេ ដែលមើលទៅដូចជាអនុញ្ញាតឲ្យពួកណាហ្ន៍ សម្លាប់ប្រជាជនស្មុគស្មាញរាប់លាននាក់ ។ ចំពោះជនជាតិដើម

អាមេរិកាំង ការនិយាយអំពីរបបហ្សឺនូស៍គឺច្រើនពេកមានន័យ ថាជាការដាក់ឈ្មោះឲ្យប្រទេសអាជ្ញាធរមិនដឹងថាជាជនដែល ។ ទាំង នេះអាចអន្តរាយដល់ទំនាក់ទំនងរវាងជនជាតិដើម និងសហរដ្ឋ អាមេរិកនៅពេលដែលពួកគេត្រូវការជំនួយសម្រាប់រដ្ឋដែលទើប នឹងកើតថ្មីនៃប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ កត្តាទាំង នេះបានចូលរួមចំណែកក្នុងការធ្វើឲ្យរបបហ្សឺនូស៍ស្ទើរតែមិន មាននៅសហរដ្ឋអាមេរិក ។

ចំណែកឯអ្នកសិក្សាអំពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ អូមែរ បាតូរ៉ូ បានអះអាងពីអវត្តមាននៃការសិក្សារបបហ្សឺនូស៍ផ្សេង ពីនេះ ។ បាតូរ៉ូ បានបញ្ជាក់ថា ការមិនយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃរបបហ្សឺនូស៍នៅអំឡុងពេលក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ដោយសារតែ “ការរើសអើងទៅលើជនជាតិដើម” និងមនោគមន៍ វិជ្ជានៃរបបកុម្មុយនិស្ត ។ ឯកសារនិងបណ្ណសាររដ្ឋានជាច្រើនដែល ទាក់ទងទៅនឹងរបបហ្សឺនូស៍ត្រូវបានគេបិទបាំង ហើយមិនអាច

រោងចាយរួមនៅអង្គការសាមគ្រួសារបានបង្កើតឡើងក្នុងរយៈពេល១០ ថ្ងៃ

ប្រើប្រាស់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនោះទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងពេលមួយទសវត្សរ៍ដំបូង ក្រោយសង្គ្រាមរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិមិន ត្រូវបានគេរួមបញ្ចូលទៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គ្រាមលោកលើក ទី២នោះទេ ហើយដំណាក់កាលនេះផងដែរត្រូវបានអ្នកសិក្សា អំពីរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិជាច្រើនចាត់ទុកថាជាដំណាក់កាលនៃ «ការ បដិសេធចោលរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិ» ។

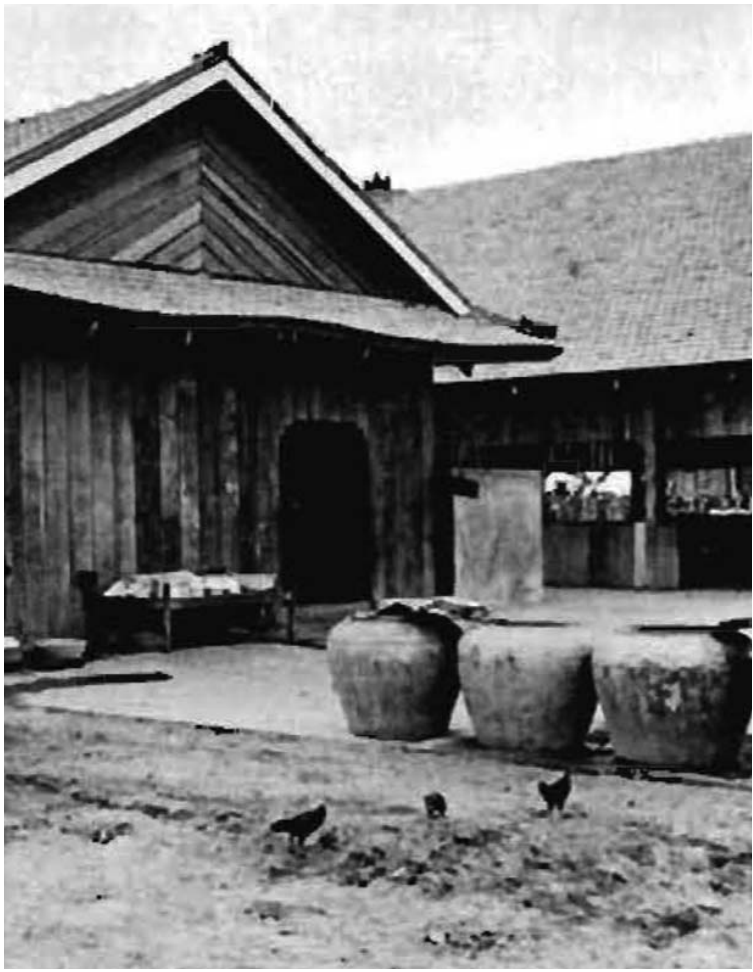
ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦០ ដល់ឆ្នាំ១៩៨០ អ្នកដែលនៅរស់ និងសាធារណជនទូទៅនៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ អ៊ីស្រាអែល និង សហរដ្ឋអាមេរិកចាប់ផ្តើមនិយាយបើកចំហអំពីរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិ ហើយថែមទាំងរួមបញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាសាលាទៀតផង ។ យោងទៅតាមការសិក្សារបស់ យូរីល ជ្រែរ កម្មវិធីសិក្សារបប ហ្លួងខ្មែរស័ក្តិនៅក្នុងអនុវិទ្យាល័យនៃប្រទេសអ៊ីស្រាអែល បាន ប្រសើរឡើងគួរឲ្យកត់សម្គាល់ក្រោយពីមានតុលាការអ៊ុចមែន (Eichmann) នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦១ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នៃរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិ

ត្រូវគេដូរយនៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ហើយអត្ថបទជាច្រើនត្រូវ បានបោះពុម្ពឡើងដែលទទួលបានការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងនៅទសវត្សរ៍ មុន ។ គន្លឹះមួយក្នុងចំណោមគន្លឹះសំខាន់នៃការបោះពុម្ពទាក់ទង ទៅនឹងរបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិមាន សៀវភៅកំណត់ហេតុរបស់ អាន ហ្គ្រែន ដែលត្រូវបានបកប្រែជាច្រើនភាសាជាច្រើន រួមទាំង ភាសាខ្មែរផងដែរ ។

យោងទៅតាម ឡេវី និងស៊ីណេឌី របបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិនៅពេល នោះបានក្លាយទៅជាផ្នែកមួយនៃនយោបាយអ៊ីស្រាអែល ជន ជាតិដើមហ្វីលីពីនដែលរដ្ឋមួយដ៏រឹងមាំជាមួយនឹងសមត្ថភាពកងទ័ពក្រប គ្រាន់ដើម្បីការពារអាធិបតេយ្យភាពជាតិ និងអត្តសញ្ញាណជាតិ របស់ខ្លួនថាជាជនជាតិដើមហ្វីលីពីននៅក្នុងដែនដីជាក់លាក់មួយ ។ ដូច ដែលអ្នកសិក្សាទាំងពីរនេះបានសង្កត់ធ្ងន់ថា «វាត្រូវបានគេខណ្ឌ ចែករវាងដូច្នេះអារ៉ាប់និងអ៊ីស្រាអែល ហើយនៅតែមាននៅ ទីនោះរហូត» ។

នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិករវាងឆ្នាំ១៩៦០ ដល់១៩៨០ របបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាការចងចាំជាសាកលមួយ ដើម្បីការពារមិនឲ្យមានរបបប្រល័យពូជសាសន៍នៅថ្ងៃអនាគត ហើយវាបានក្លាយទៅជាគោលការណ៍មួយនៃផ្នែករដ្ឋបាលរបស់ ខាតធីដើម្បីបង្កើតនូវទំនាក់ទំនងមួយដ៏ល្អរវាងសហគមន៍ដើមហ្វីលីពីន អាមេរិកាំងដែលកាន់តែលេចធ្លោឡើង និងមានលក្ខណៈនយោ- បាយ ។ ជ័យជម្នះរបស់អ៊ីស្រាអែលនៅក្នុងសង្គ្រាមឆ្នាំ១៩៦៨ ជាសមរភូមិមួយដែលទាមទារឲ្យជនជាតិដើមអាមេរិកាំងភ្ញាក់ពី សុបិន្តដ៏យូររបស់ពួកគេ ។ ពួកគេចាប់ផ្តើមនិយាយអំពីអតីតកាល នៃភាពជាជនរងគ្រោះរបស់ពួកគេ រឿងរ៉ាវនៃការរងទុក្ខរបស់ ពួកគេបានក្លាយទៅជាយន្តការសម្រាប់ឆាកនយោបាយរបស់ រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្កើននូវការគាំទ្រ របស់អ៊ីស្រាអែលមកលើខ្លួនសហរដ្ឋអាមេរិក ទាំងផ្នែកនយោបាយ និងភស្តុភារ ។ ពិសេសជាងនេះទៅទៀត នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ សភារបស់អ៊ីស្រាអែលបានប្រើប្រាស់ការសិក្សារបបហ្លួងខ្មែរស័ក្តិ ជាមុខវិជ្ជាមួយសំខាន់សម្រាប់អនុវិទ្យាល័យនៅក្នុងប្រទេស អ៊ីស្រាអែល ។

នៅចុងសង្គ្រាមត្រជាក់ជាចំណុចប្រែប្រួលមួយនៅក្នុង

នយោបាយពិភពលោក ។ ការប្រែប្រួលនៃតម្លៃសីលធម៌ សកល
 លោកបានលេចឡើងដែលក្នុងនោះរបបហ្សូឡូស៍ជាអ្នកដើរតួ
 យ៉ាងសំខាន់ ។ ដូចដែល ឡេវី និងស៊ីណេឌី បញ្ជាក់ថា អ៊ីស្រាអែល
 បានចាត់ទុកអំឡុងពេលក្រោយសង្គ្រាមត្រជាក់ជាដំណាក់កាល
 សម្រាប់ដំណើរការសន្តិភាពរវាងអ៊ីស្រាអែល និងប៉ាឡេស្ទីន
 ហើយបំណងចុងក្រោយប្រើប្រាស់របបហ្សូឡូស៍សម្រាប់ផ្នែក
 នយោបាយ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ របបហ្សូឡូស៍បានក្លាយទៅ
 ជាតំណាងមួយដែលទទួលបានការជំរុញចំណាប់អារម្មណ៍ទៅ
 លើជនរងគ្រោះទាំងជនជាតិជីហ្វ និងប៉ាឡេស្ទីន ។ នៅក្នុងប្រទេស
 អាឡិឌីមី របបហ្សូឡូស៍បានក្លាយទៅជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់

សម្រាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ ដោយសារតែប្រទេសអាឡិឌីមីកំពុង
 តែស្វែងរកការរួមបញ្ចូលទាំងផ្នែកនយោបាយនិងវប្បធម៌នៅក្នុង
 ប្រទេសអឺរ៉ុបទាំងមូល ។ ឌីណ័រ បានកត់សម្គាល់ថា “ការការពារ
 នៃរបបហ្សូឡូស៍មួយទៀតបានក្លាយទៅជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការ
 ចងចាំជាដ្ឋានការមួយរបស់អឺរ៉ុប” ។ ហេតុដូច្នេះ របបហ្សូឡូស៍
 ប្រហែលអាចក្លាយទៅជាមិត្តរូបនៃការចងចាំរបស់អឺរ៉ុបដែល
 នាំទៅរកការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើអន្តរាគមន៍យ៉ាងរហ័សនៅក្នុងករណី
 អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដទៃទៀត និងការអាណិតអាសូរទៅលើ
 ជនរងគ្រោះទាំងអស់ ដោយមិនខ្វល់ពីនយោបាយ និងពូជសាសន៍
 របស់ពួកគេនោះទេ ។

សិស្សបំណាយពេលពីរខែកន្លះក្នុងរយៈពេល៦ខែ ដើម្បីរៀនអាននិងសរសេរ

ក្នុងអំឡុងពេលនេះ របបហ្សូឡូស៍បាន
 ក្លាយទៅជាផ្នែកមួយនៃការអប់រំនៅសហរដ្ឋ
 អាមេរិក ។ ការរីកចម្រើនទាំងនេះដោយសារ
 កត្តាផ្សេងៗជាច្រើនដូចជា ការបោះពុម្ពសៀវ
 ភៅនៅអំឡុងពេលនៃរបបហ្សូឡូស៍ជាច្រើន
 ជាភាសាអង់គ្លេស អ្នកដែលនៅរស់ជាច្រើន
 នៅក្នុងរបបនេះបានធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ទៅ
 សហរដ្ឋអាមេរិកក្រោយពេលសង្គ្រាមចប់
 ហើយកត្តាមួយទៀតនោះគឺ សហរដ្ឋអាមេរិក
 បានអនុវត្តនូវគោលការណ៍មួយដែលរៀបចំ
 ឡើងដើម្បីបង្កើននូវការយល់ដឹងផ្នែកសីលធម៌
 ប្រឆាំងទៅនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ។ ចាប់
 តាំងពីឆ្នាំ១៩៩០ របបហ្សូឡូស៍បានក្លាយ
 ទៅជាមុខវិជ្ជាមួយដែលមានប្រជាប្រិយភាព
 បំផុតនៅតាមបណ្តាសាលា សកលវិទ្យាល័យ
 និងវិទ្យាស្ថានឯកជន និងសាធារណៈជាច្រើន
 ទៀត ទាំងនៅក្នុងនិងក្រៅប្រទេសអ៊ីស្រាអែល
 និងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការ
 សាងសង់សារមន្ទីរនៃការចងចាំរបបហ្សូឡូស៍
 នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក (USHMM) នៅក្នុងឆ្នាំ
 ១៩៩៣ គឺបានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដើម្បី
 ធ្វើឲ្យរបបហ្សូឡូស៍ ក្លាយទៅជាប្រធានបទ

សាកលលោក និងការចងចាំជាសាកលផងដែរ ។

វត្ថុបំណងដំបូងនៃការសិក្សារបបហ្មឌូខុសគ្នា មានច្រើនរួមទាំង “ការចងចាំនិងការយល់ដឹងរបបហ្មឌូខុសគ្នា” គួនាទីនៃការស្តាប់ ឡើងក្នុងជីវិតនៅក្នុងរបបហ្មឌូខុសគ្នានិងការយល់ដឹងកាន់តែ វែងឆ្ងាយអំពីកត្តាដែលទាក់ទងទៅនឹងការអភិវឌ្ឍនិងការបន្តស្តាប់ ឡើងជនជាតិដើមក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ន ហើយនិងការយល់ដឹងទ្រង់ ទ្រាយទូលំទូលាយទាក់ទងនឹងកត្តាដែលរួមចំណែកឲ្យមានការរំលោភ សិទ្ធិនិងទោរទន់ទៅរកអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងរបៀបការពារ កុំឲ្យកត្តាទាំងនេះទទួលបានជោគជ័យ” ។ អាស្រ័យហេតុនេះ គោលបំណងនៃការសិក្សាពីរបបហ្មឌូខុសគ្នាមិនត្រឹមតែអប់រំក្មេងៗ អំពីការពិតនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបបហ្មឌូខុសគ្នា ថែមទាំងកាត់បន្ថយ ការស្តាប់ឡើងជនជាតិដើម និងការបង្កើននូវការអាណិតអាសូរ ចំពោះប្រជាជន ជាពិសេសការប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ។

អ្នកអប់រំពីរបបហ្មឌូខុសគ្នាបានធ្វើការបោះជំហានទៅមុខ មួយកម្រិតទៀត ដើម្បីវិនិច្ឆ័យនូវកម្មវិធីសិក្សាដែលមានស្រាប់ ស្ទាបស្ទង់ការរីកចម្រើនដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងការអប់រំនៃរបប ហ្មឌូខុសគ្នា និងកំណត់ទិសដៅថ្មីមួយទៀតសម្រាប់ការបង្កើតថ្មី ទៅថ្ងៃអនាគត ។ ការវិនិច្ឆ័យទាំងនេះផ្តោតសំខាន់ទៅលើថាតើវត្ថុ បំណងទាំងអស់ទទួលបានជោគជ័យដែរឬទេ? ហើយកម្មវិធីត្រូវ បានអនុវត្តដោយមានប្រសិទ្ធភាពដែរឬទេ? ចំណែកឯលទ្ធផល នៃការសិក្សាមានទទួលបានការពេញចិត្តដែរឬទេ? ម្យ៉ាងវិញ ទៀត ពួកគេក៏មានបំណងនឹងមើលថាតើកម្មវិធីសិក្សាដែលមាន ស្រាប់នោះត្រឹមត្រូវ គ្រប់គ្រាន់ និងទូលំទូលាយដែរឬទេ ។ លោក ហ្គាលេន និង ហាតមែន បានអះអាងថា ការវិនិច្ឆ័យទាំងនេះផ្តល់ នូវការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរខាងក្រោមនេះ “តើគ្រូបង្រៀនមាន ទទួលបានការហ្វឹកហ្វឺនគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ? តើគ្រូមានចំណាយ ពេលគ្រប់គ្រាន់ធ្វើទម្រង់បង្រៀនផ្សេងៗដែរឬទេ? តើគ្រូ មានភាពច្បាស់លាស់ក្នុងការបង្រៀនដែរឬទេ? តើទម្រង់បង្រៀន បង្រៀនត្រូវបានប្រើប្រាស់ស្របទៅតាមចំនួនកំណត់ដែរឬទេ? តើគ្រូបានប្រើប្រាស់ទម្រង់បង្រៀនទៅតាមលំដាប់ត្រឹមត្រូវ ដើម្បីសម្រេចវត្ថុបំណងដែរឬទេ?”

ជាងនេះទៅទៀត ការវិនិច្ឆ័យមានគោលបំណងក្នុងការ

សង្កេតមើលអំពីរបៀបដែលកូនសិស្សអាចភ្ជាប់មាតិកានៃអត្ថបទ ទៅនឹងរឿងរ៉ាវពិតប្រាកដនៃជីវិតបច្ចុប្បន្នរបស់ពួកគេក្រោយការ សិក្សារបបហ្មឌូខុសគ្នា និងដើម្បីកំណត់ថាតើការយល់ដឹងអំពី របបហ្មឌូខុសគ្នារបស់ពួកគេអាចមាននៅក្នុងផ្នែកខ្លះនៃជីវិតការងារ ទៅថ្ងៃអនាគត និងសកម្មភាពរបស់ពួកគេក្នុងនាមជាប្រជាពលរដ្ឋ ។ ក្នុងន័យនេះ ការវិនិច្ឆ័យត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីកំណត់ថាតើ ផ្នែកណាមួយនៃការសិក្សារបបហ្មឌូខុសគ្នាបានផ្តល់នូវគុណវិបត្តិ និងជាប្រយោជន៍ដល់សិស្ស ដូច្នេះហើយអ្នកអប់រំអាចផ្តល់អាទិភាព និងសម្រេចបាននូវការផ្គូផ្គងដ៏ល្អបំផុតវាវត្ថុបំណងនិងទម្រង់ បង្រៀន ។

ការសិក្សាអប់រំអំពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា

ក្រោយការដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅដើមឆ្នាំ១៩៨០ សិស្សសាលាត្រូវបានបង្រៀនអំពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរ ក្រហមតាមរបៀបការកាត់ទោសបែបឈាម ការផ្សព្វផ្សាយ ដែលធ្វើឡើងដើម្បីស្វែងរកការបណ្តុះបណ្តាលសិស្សទាំងនោះឲ្យ មានអារម្មណ៍ស្តាប់ឡើង ខឹងសម្បា និងសងសឹក ។ ដោយសារតែ នៅក្នុងសង្គមខ្មែរនាពេលនោះឲ្យអាទិភាពទៅលើការស្តារគ្រឹះ សេដ្ឋកិច្ចជាតិឡើងវិញ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យការឈឺចាប់របស់ ប្រជាជនកម្ពុជានៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមក្លាយជារឿងនិទាន សម្រាប់ក្មេងៗដែលចាប់កំណើតក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដែល ត្រូវដួលរលំ ។

ប៉ុន្មានឆ្នាំបានកន្លងផុតទៅ អត្ថបទសិក្សាដែលនិយាយពី ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមមិនមានការកែប្រែធ្វើឲ្យប្រសើរឡើង ទេ ។ កម្មវិធីសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមដែលផ្តល់ដោយ ក្រសួងអប់រំនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា (១៩៧៩- ១៩៩១) មានលក្ខណៈឈោឆាយដែលរៀបចំឡើងដើម្បី បញ្ជាក់ពីវត្តមានរបស់ជនជាតិវៀតណាមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្មេងដែលរៀនថ្នាក់ទីមួយឡើងទៅត្រូវបានបង្រៀនទៅតាមសៀវ ភៅឲ្យចេះស្តាប់និងខ្លាចខ្មែរក្រហម ។ ដូចជានៅក្នុងសៀវភៅអាទ របស់សិស្សថ្នាក់ទីមួយបោះពុម្ពក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយក្រសួង អប់រំជាតិនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា មានពាក្យពីរ ឃ្លានៅខាងក្រោមដែលនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហមថា “ប្រជាជន

យើងនាំគ្នាផ្គត់ផ្គង់គ្រឿងទុបភោគបរិភោគទៅដល់ទាហានដែលកំពុងតែបោសសម្អាតបន្ទប់ ប៉ុល ពត និងអៀង សារី ។ រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបានកម្ចាត់ចោលបន្ទប់ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ។

អំឡុងពេលដែលអ្នកស្រាវជ្រាវអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យភាគច្រើនបានកំណត់នូវចំនួនអ្នកស្លាប់នៅក្នុងរបបប្រល័យពូជសាសន៍នោះថាមានប្រហែលពី១ ទៅ២លាននាក់ សិស្ស និងសិស្សិនៅក្នុងសម័យនោះត្រូវបានបង្រៀនថាមានមនុស្សជាតិ៣លាននាក់ត្រូវបានសម្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ដូចនៅក្នុងសៀវភៅអាណត្តិក៏មានពាក្យពីរយ៉ាងថា «បន ប៉ុល ពត និង អៀង សារី បានសម្លាប់មនុស្សជាតិ៣លាននាក់ និងបំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិស្ទើរតែទាំងស្រុងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ពួកយើងទាំងអស់គ្នាពិតជាមានការក្តៅក្រហាយយ៉ាងខ្លាំង ហើយពួកយើងនឹងព្យាយាមតស៊ូយ៉ាងខ្លាំងក្លាដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំពើឃោរឃៅនេះ» ។ សៀវភៅមេរៀននេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់១៩៩១ ដើម្បីបង្រៀនក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ បក្សពួកនយោបាយទាំងអស់ដែលប្រឆាំងប្រជែងកាន់កាប់អំណាចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា រួមបញ្ចូលទាំងខ្មែរក្រហមផងនោះ បានទទួលនូវកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពនិងយល់ព្រមរៀបចំការបោះឆ្នោតជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ពីអាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅប្រទេសកម្ពុជា (UNTAC) ។ ការបោះឆ្នោតបានកំណត់ចំណុចប្រែប្រួលមួយនៅក្នុងនយោបាយកម្ពុជានិងប្រព័ន្ធអប់រំរបស់ប្រទេសទៀតផង ។ សៀវភៅមេរៀនរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាត្រូវបានជំនួសដោយសៀវភៅមេរៀនថ្មីមួយទៀត ។ ប៉ុន្តែមិនមានសៀវភៅមេរៀនណាមួយដែលបញ្ចូលសម័យខ្មែរក្រហមមកបង្រៀននោះទេ ។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានអះអាងថា ការអវត្តមាននៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមគឺជាការចាំបាច់ណាស់សម្រាប់ផ្តល់ជាប្រយោជន៍ដល់ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ។

គ្រូទាំងអស់ត្រូវបានបង្ខំកម្មនិយាយអំពីរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩១ ដល់២០០០

អស្ថិរភាពផ្នែកនយោបាយនិងការផ្លាស់ប្តូរទៅការបង្រួបបង្រួមជាតិបានអះអាងថា ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនឹងបន្តអវត្តមានពីក្នុងកម្មវិធីសិក្សារបស់សាលា ទោះបីជាមន្ត្រីនៃក្រសួងអប់រំតែងតែធ្វើការពិភាក្សាអំពីការដាក់បញ្ចូលអំពើឃោរឃៅយង់ឃ្នងរបស់ខ្មែរក្រហមនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាក៏ដោយ ។

ក្រោយពីការចាកចេញ និងដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ សង្គមស៊ីវិលចាប់ផ្តើមទាមទារឲ្យកម្មវិធីសិក្សានេះមានដាក់បញ្ចូលអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា ។ ក្រសួងអប់រំពិតជាបានកែតម្រូវកម្មវិធីសិក្សាដែលមាននៅឆ្នាំ២០០០ - ២០០១ ហើយបានបោះពុម្ពសៀវភៅមេរៀនសិក្សាសង្គមសម្រាប់ថ្នាក់ទី៩ និង១២ ។ សៀវភៅមេរៀនថ្មីមានរួមបញ្ចូលប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យទំនើបរបស់កម្ពុជាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៣ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ នៃការបោះឆ្នោតជាតិដែលរួមទាំងរឿងរ៉ាវនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមត្រូវបានសង្ខេបយ៉ាងខ្លីបំផុត ខ្លីរហូតដល់ធ្វើឲ្យក្មេងកម្ពុជាជំនាន់ក្រោយមិនយល់ថាតើមានអ្វីកើតឡើងខ្លះក្នុងសម័យនោះ ។ ជាការពិតណាស់ សៀវភៅមេរៀនថ្នាក់ទី៩ និង១២ គឺនិយាយអំពីរបបខ្មែរក្រហមតែប៉ុន្មានបន្ទាត់ប៉ុន្មានកថាខណ្ឌតែប៉ុណ្ណោះ ។

(នៅមានក)
ឌី ខាំមុនី

ស្តាប់រឿងប្រវត្តិសាស្ត្រតាមវីដេអូ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបង្កើតឲ្យមានកម្មវិធីអានអត្ថបទទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតនិងសៀវភៅផ្សេងទៀតដែលបោះពុម្ពដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាផ្សាយតាមវិទ្យុ FM៩៣.២៥MHz ខេត្តកំពត រៀងរាល់ថ្ងៃនៅម៉ោង ៧-៧:៣០ ព្រឹក និងម៉ោង៧:០០ - ៧:៣០ ល្ងាច ។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា កម្មវិធីនេះនឹងចូលរួមចំណែកក្នុងការផ្តល់ឱកាសឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហមបានកាន់តែប្រសើរឡើង និងទប់ស្កាត់ការកើតមានឡើងវិញនៃរបបនេះ ។ **ស៊ុន សុផិតា**

ជីវិតខ្ញុំនៅក្នុងបឋមបូល ៣

ប៉ាខ្ញុំឈ្មោះ ឡាច ឈន ធ្វើការនៅអយ្យការយោជន៍កម្ពុជា មានស្រុកកំណើតនៅខេត្តបាត់ដំបង ជាមួយម្តាយខ្ញុំដែរ ។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពអារ៉ុខៀចចូលដល់ ក្រុងភ្នំពេញ ។ ពេលនោះ ស្របពេលចូលឆ្នាំខ្មែរ និងពេលសិស្សា នុសិស្សសម្រាកវិស្សមកាលដែលធ្វើឲ្យក្តីរីករាយប្តីសប្បាយ ទាំងប៉ុន្មានត្រូវរលាយបាត់ ។ បងស្រីចន្ទា ដែលភៀសខ្លួនពី ខេត្តសៀមរាបមកស្នាក់នៅភ្នំពេញបានជួបផ្ទះដើម្បីស្នាក់នៅ បីថ្ងៃក្រោយមក គាត់ក៏ត្រូវត្រាប់ជោងស្លាប់បាត់ទៅ ។

ពេញមួយយប់រហូតដល់ភ្លឺ ភាពចលាចលកើតឡើងពេញ ទីក្រុង ដោយសារតែពួកស្មុកស្មើក្នុងក្រុងនិងកងទ័ពខ្មែរក្រហម វាយដណ្តើមបានទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ខ្ញុំរត់ទៅមុខផង ទៅក្រោយផង ដោយភាពស្ទុះស្ទើរ ម្តាយខ្ញុំទឹកភ្នែករលីនរលោង ចំណែកឪពុក ខ្ញុំមានទឹកមុខស្រងូតស្រងាត់ ។ មីនឆន (ត្រូវជាប្អូនប្អូន) ដែល មានផ្ទះនៅទួលគោក ក៏រត់មកលាក់ខ្លួននៅផ្ទះខ្ញុំដែរ ហើយគិត តែពីអុជជួបបន់ស្រន់ ។

សន្លឹកថ្កាបក្រោះនិងថយន្តជាច្រើនគ្រឿងរបស់កងទ័ព ខ្មែរក្រហមបើកសម្រុកចូលពេញផ្ទះ ។ អ្នកស្រុកនាំគ្នាយកក្រណាត់ សមកចងជាទង់ត្រីដើម្បីទទួលស្វាគមន៍និងអបអរសាទរជ័យជម្នះ នេះ ។ ដូច្នេះការគិត ខ្មែរក្រហមបានបាញ់កំរាមបណ្តាញប្រជាជន ឲ្យចេញពីផ្ទះ រួចប្រកាសថា “ទុកឲ្យអង្គការធ្វើការសិន ខ្លាចពួក អាចក្រពត្តិវាយឆ្លុក” ។ នៅពេលនោះ ប្អូនខ្ញុំឈ្មោះ ត្រី ជាយោធា ខ្មែរក្រហមដែលកងទ័ព លន់ នល់ បាញ់របួសត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យ មកសម្រាកព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យទីក្រុងភ្នំពេញបានប្រហែល មួយខែក៏មកប្រាប់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំថា “បើខ្មែរក្រហមបញ្ជាឲ្យ ចាកចេញ សូមកុំរើសអើងឲ្យសោះ ហើយកុំយកឡានទៅជាមួយ” ។ ឪពុកម្តាយខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់និយាយលេងឬមែនទេ ហើយក៏មិនដឹង ថាបញ្ជារបស់អង្គការមានអំណាចប៉ុណ្ណានោះដែរ ។ បន្ទាប់ពី បងប្រុសខ្ញុំនិយាយប្រាប់ ស្រាប់តែស្អែកអារុធ្វើនៅផ្ទះខាងក្រោយ វត្តព្រះពុទ្ធមានបុណ្យផ្ទះឡើង ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំទាំង១២នាក់

ប្រញាប់ប្រញាល់រៀបចំរបស់របរមួយចំនួនដូចជាបង្កំដីដុះ បញ្ជីជាតិ សៀវភៅគ្រួសារ សញ្ញាបត្រ សៀវភៅល្អៗ ដែលទិញ មកពីប្រទេសបារាំង និងខោអាវដាក់តាមខ្លួន ។ ចំណែកលុយ ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានយកទៅដាក់នៅធនាគារអស់ហើយ ។ ប៉ុន្តែគាត់ ក៏នៅព្រួយបារម្ភដែរ ព្រោះមិនមានលុយសម្រាប់ពេលធ្វើដំណើរ ។ បន្ទាប់មកឪពុកម្តាយខ្ញុំបានចាកចេញពីផ្ទះទាំងសោកស្តាយ ព្រោះ មាននៅសល់អីវ៉ាន់ជាច្រើនដែលមិនអាចដឹកជញ្ជូនយកទៅជាមួយ បាន ។

ឈ្មើសស្រ្តីម

គ្រួសារខ្ញុំបានធ្វើដំណើរសំដៅទៅស្ទឹងមានជ័យ ដែលមាន មនុស្សដើរប្រជ្រៀតគ្នាយ៉ាងច្រើន ។ មកដល់រោងចក្រកែវ ទាហានខ្មែរក្រហមដែលមានកាន់អាវុធនៅក្នុងដៃបានប្រមូល យុវជនដែលមានសក់វែងបញ្ចូលទៅក្នុងបរិវេណរោងចក្រ ។ នៅទីនោះ យុវជនប្រុសៗ ប្រមាណជាង១០ នាក់ដែលពាក់តែខោវែងត្រូវ បានទាហានខ្មែរក្រហមយកឡែងសមកដោតនឹងបាតដៃបន្តគ្នា និងមានកងការពារដើរខាងមុខនិងក្រោយ ។ ពេលកំពុងបន្តដំណើរ ទៅមុខយ៉ាងយឺតៗ ស្រាប់តែខ្ញុំឮម្តាយរបស់ខ្ញុំស្រែកប្រាប់ថា “ឈប់សិន” ព្រោះឪពុកនិងបងប្រុសរបស់ខ្ញុំត្រូវទាហានខ្មែរក្រហម យាត់ខ្លួន ។ មួយសន្ទុះក្រោយមក ទើបខ្ញុំឃើញប៉ានិងបងប្រុស របស់ខ្ញុំត្រឡប់មកវិញដោយមានទឹកមុខភ័យស្ទុះស្ទើរ ព្រោះ កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានចោទឪពុករបស់ខ្ញុំនិងបងប្រុសថាជាទាហាន ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីបងប្រុសខ្ញុំបានបង្ហាញកាតថាជានិស្សិតរូបរាង វិទ្យាល័យច្បាប់និងពាណិជ្ជកម្មដែលសរសេរជាភាសាបារាំងមក ទើបកងទ័ពខ្មែរក្រហមដោះលែងពួកគាត់ឲ្យត្រឡប់មកវិញ ។ នៅ ពេលព្រលប់ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរមកដល់ស្ទឹងកន្ទួត ។ ពេលនោះ គ្រួសារខ្ញុំនិងគ្រួសារជម្លៀសជាច្រើនទៀតបានបោះជម្រកស្នាក់ នៅនឹងដាំបាយហូប ។

នៅទីនេះ បងប្អូនខ្ញុំបានប្តូរពីការហៅម៉ាក មកហៅម៉ែវិញ ចំណែកប៉ាក់ត្រូវប្តូរមកហៅពុកវិញដែរ ។ ដោយសារម៉ែបង្ខំឲ្យបងស្រី

ទាំងពីរនិងខ្ញុំកាន់សក់ខ្លី ពេលនោះខ្ញុំយំយ៉ាងខ្លាំង ។ ខ្ញុំបានដោះអាវ យុវវ័យចេញដើម្បីកុំឲ្យខ្មែរក្រហមចោទថា យើងជាកុម្មុយនិស្ត រួចយក ខោអាវនោះទៅប្រឡាក់ភក់ឲ្យឃើញពណ៌ខ្មៅ ។ នៅពេលយប់ជ្រៅ ប៉ាខ្ញុំបានយកកន្សែងយ័ន្តដែលមានរូបព្រះពុទ្ធនិងព្រះកំបាយតូចៗ ធ្វើអំពីប្រាក់និងសិរីទិមកចែកឲ្យខ្ញុំនិងបងប្រុសលាក់ទុករៀងៗខ្លួន ដើម្បីសុំសេចក្តីសុខ ហើយនៅសល់ប៉ុន្មានកាត់ល្អចយកទៅកប់នៅ មាត់ស្ទឹង ។

នៅស្ទឹងកន្ទួត អ្នកភូមិបានយកសាច់មកដូរយកអង្ករ ចំណែកមាសមួយដើម្បីអង្ករមួយកំប៉ុងប៉ុណ្ណោះ ។ មួយរយៈក្រោយ មក អ្នកជម្លៀសដែលស្នាក់នៅក្បែរខ្ញុំចាប់ផ្តើមខ្វះអង្ករ ។ ពេលនោះ មែរបស់ខ្ញុំបានចែកអង្ករខ្លះទៅឲ្យអ្នកខ្វះខាតទាំងនោះ ហើយមួយ ចំនួនយកទៅដូរយកសាច់ជ្រូកមកធ្វើម្ហូប ។

ស្នាក់នៅបាន៥ថ្ងៃ ស្រាប់តែខ្មែរក្រហមប្រកាសប្រាប់ថា “ត្រូវបន្តដំណើរទៅមុខទៀត អង្គការមិនអនុញ្ញាតឲ្យនៅទីនេះទេ” ។ ពេលនោះមានអ្នកជម្លៀសម្នាក់សួរថា លោកខ្ញុំសូមស្នាក់នៅទីនេះ បានទេ? បន្ទាប់ពីពួកសំណួរនេះ ខ្មែរក្រហមបានយកកាំភ្លើងមក បុកទ្រូងរបស់គាត់បណ្តាលឲ្យដួលទៅក្រោយ ហើយគំរាមថា “គ្មានលោកគ្មានអីទេ នៅទីនេះគឺសមមិត្តបងដែលទទួលភារកិច្ចពី អង្គការ ហើយបញ្ជាឲ្យបងប្អូនបន្តដំណើរទៅមុខទៀត” ។

ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានសម្រេចបន្តដំណើរទៅស្រុកកោះធំទាំង មិនស្គាល់ផ្លូវ ។ ចេញឆ្ងាយពីទីក្រុងភ្នំពេញបន្តិច ខ្ញុំឃើញប្រជាជន ខ្លះជិះកង់ ខ្លះជិះម៉ូតូ ចំណែកគ្រួសារចាស់ៗដែលគ្មានមធ្យោបាយ ធ្វើដំណើរត្រូវកូនចៅយកឈើចងខ្វែងជើងក្អែកដើម្បីអូសទៅមុខ ។ នៅតាមផ្លូវឆ្ពោះទៅស្រុកកោះធំមានប្រជាជនខ្លះស្លាប់នៅក្រោម ដើមឈើ និងនៅលើចិញ្ចើមផ្លូវ ដោយសារពុំមានអាហារបរិភោគ និងខ្វះថ្នាំពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាល ។ ប៉ុន្តែក៏មានគ្រួសារដែលមាន រថយន្តជិះនិងមានផ្ទុកអីវ៉ាន់ពេញៗ នៅមានសម្តីនិងទឹកមុខនៅ ធម្មតានៅឡើយ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន គ្រួសារទាំងនោះត្រូវអង្គការដក ហូតរបស់របរប្រើប្រាស់ទាំងអស់ ហើយថែមទាំងយកទៅរៀនសូត្រ ទៀត ។ នៅពេលនោះ គ្រួសារដែលយកតែលុយដាក់តាមខ្លួន ត្រូវដាច់ស្បៀង និងគ្មានអង្ករសម្រាប់ដាំហូបទេ ព្រោះអង្គការហាម ឃាត់មិនឲ្យមានចាយលុយ ។

អង្គការស្មើ

ដើរតាមភូមិដោយគ្មានទិសដៅ គ្រួសារខ្ញុំមិនសូវឃើញ មានអ្នកជម្លៀសដើរកាត់តាមទីនេះទេ ។ ប្រជាជនមូលដ្ឋាននៅ ទីនោះបានសម្លឹងមើលឪពុកម្តាយនិងប្អូនខ្ញុំទាំងចម្លែកក្នុងចិត្ត ។ ប៉ុន្តែគេមានចិត្តសប្បុរសដោយបានយកស្ករភ្លោត ម្ហូបស្លឹកភ្លោត និងទឹកភ្លោតឲ្យយើងផឹកបានឆ្អែតក្រប់ក្នុងដៃ ។ ពេលមេឃងងឹត យើងជ្រកក្បែរវត្ត ស្រាប់តែខ្ញុំឃើញកងទ័ពខ្មែរក្រហមប្រុសស្រី ឈរតម្រង់ជួរច្រៀងបទចម្រៀងអបអរដ័យដល់ខែ១៧ មេសា លាន់ពុទ្ធពលវត្ត ។ នៅពេលនោះ កងឈ្មួញក្រឡេកមក ខ្ញុំក៏គេច ខ្លួនចេញពីរបងវត្ត បន្ទាប់មកកងឈ្មួញនាក់បង់ក្រមា ពាក់មួក ប៉ារ៉ា និងស្បែកជើងកង់ឡាយកាំភ្លើងក្នុងឪពុកខ្ញុំដោយចោទថា គាត់ជាខាហាននិងបានបែបអូសយកនាឡិកាដៃ មុន សាកាដូ កំសៀវ ទឹក ឆ្នាំងដាំបាយ រួចហើយប្រាប់ថារបស់ទាំងនេះ “អង្គការសុំស្មើ ទៅវិញ” ។ ចំណែកឯកសារប្លង់ដី ប្លង់ផ្ទះសញ្ញាប័ត្រ និងបញ្ជីជាតិ ត្រូវអង្គការយកទៅដុតកម្ទេចចោលអស់ ។ គ្រួសារខ្ញុំនៅសេស សល់អីវ៉ាន់តិចតួចប៉ុណ្ណោះស្តាយជាប់នឹងខ្លួន ។ នៅតាមផ្លូវដោយ សារគ្មានអាហារហូប ពេលខ្លះយើងត្រូវនាំគ្នាទៅជញ្ជាត់ត្រី និង

ចាប់ក្តាប់ខ្យងយកមកធ្វើម្ហូប ។

មកដល់ស្រុកកោះធំ កងឈ្មួញបានឲ្យយើងចូលស្នាក់នៅ វត្តកំពង់សំបួរ ដើម្បីរង់ចាំអង្គការបែងចែក ។ បន្ទាប់មក ឪពុកខ្ញុំ សុំឈ្មួញរស់នៅជិតផ្ទះបងប្រុសខ្ញុំក្នុងភូមិពោធិ៍រាមា ឃុំព្រែកស្ពឺ ប៉ុន្តែខ្មែរក្រហមមិនអនុញ្ញាតទេ ។ ក្រោយពីធ្វើប្រវត្តិរូប អង្គការ បានបង្ខំឲ្យគ្រួសារឪពុកខ្ញុំឆ្លងទន្លេទៅរស់នៅឃុំជ្រោយតាកែវ ។ ទោះបីជាឪពុកម្តាយខ្ញុំលាក់ប្រវត្តិយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ខ្មែរក្រហម នៅតែចោទថា “អ្នកមូលធន” ដែរ ។ ពីរបីថ្ងៃក្រោយមកអ្នក ជម្លៀសទាំងអស់ក៏បានទទួលប្រាក់ស្លឹកចេក ត្រីអាំង ត្រីឆៀត ឆ្កែប្លែង អំបិលបុក និងអំបិលក្រូសម្នាក់មួយកញ្ចប់ពីប្រជាជន មូលដ្ឋាន ។ ដោយសារឃើញអ្នកជម្លៀសខ្លះទទួលបានប្រាក់ពណ៌ ក្រហមល្បឿន ខ្ញុំក៏ទៅសុំផ្លូវយកប្រាក់ពណ៌ល្បឿននេះ ប៉ុន្តែតាម ពិត គឺជាប្រាក់ដែលគេដំណាយពោតក្រហមប៉ុណ្ណោះ ។

រយៈពេលជិតមួយខែ ខ្ញុំនិងឪពុកម្តាយបានធ្វើដំណើរទៅ ដល់ឃុំជ្រោយតាកែវ ស្រុកកោះធំ ។ នៅទីនោះ បងប្រុសទីបួន តែងតែលួចហែលឆ្នងទន្លេមកសួរសុខទុក្ខឪពុកម្តាយខ្ញុំ ដោយមាន យកក្តាម និងត្រីមកផ្ញើទៀតផង ហើយបានហាមមិនឲ្យនិយាយអ្វី

ប៉ះពាល់ដល់អង្គការនិងមិនត្រូវដើរសេរីតាមចិត្តនោះទេ ។ ក្រោយ ពីដឹងរឿងនេះ កងឈ្មួញក៏មកចាប់បញ្ជូនគាត់តាមទូកយកទៅ វិញ ។ យើងមិនអាចជួយគាត់បានទេ គឺបានត្រឹមតែឈរមើលពី ចម្ងាយនិងយំដោយការអាណិតអាសូរប៉ុណ្ណោះ ។ អង្គការបាន យកបងទី៤យកទៅឃុំឃាំងអស់រយៈពេល៤-៥ថ្ងៃ ដោយប្រាប់ ថា “យកទៅអប់រំព្រោះគាត់សេរី ដើរឆ្នងចូលឃុំផ្សេង និងមិន គោរពវិន័យរបស់អង្គការ” ។ បងប្រុសទីបួនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យ ជួបប្រពន្ធ ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនទេ ។ ប៉ុន្តែដោយសារប្រពន្ធរបស់ គាត់ជាអ្នកមូលដ្ឋានបានទៅសុំគណៈឃុំព្រែកស្ពឺដើម្បីឲ្យជួយ សរសេរសំបុត្រធានា ទើបអង្គការព្រមដោះលែងគាត់វិញ ។ បន្ទាប់ពីត្រូវបានដោះលែង នៅយប់មួយបងប្រុសនៅតែលួច ហែលឆ្នងទន្លេដើម្បីយកម្ហូបមកឲ្យឪពុកម្តាយខ្ញុំទៀត ប៉ុន្តែលើក នេះគាត់មិនហ៊ានទៅយូរទេ ព្រោះខ្លាចអង្គការចោទប្រកាន់និង ចាប់ឃុំម្តងទៀត ។

ការងារលក់ដី

ឪពុកម្តាយខ្ញុំមករស់នៅលើផ្ទះប្រជាជនមូលដ្ឋានក្នុងភូមិ លេខ៤ ឃុំជ្រោយតាកែវ ដែលមានសមាជិកចំនួន៦នាក់និង គ្រួសារជនជាតិចិនដែលមានចិត្តធម៌ចំនួន៣នាក់ ។ អង្គការបាន បែងចែកគ្រួសារទាំងអស់ដែលស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះនេះឲ្យទៅធ្វើការ តាមក្រុមរៀងៗខ្លួន តាមភេទនិងអាយុជាមួយប្រជាជនមូល- ដ្ឋាន ។ នៅទីនោះ ប្រជាជនមូលដ្ឋានតែងតែសើចចម្លងដាក់ខ្ញុំ ព្រោះតែខ្ញុំមានកាយវិការប្រឆាំងប្រឆាំងខុសគេ ពេលខ្ញុំអុំអង្ករ វែងយកកន្ទុក ឬកែទឹកមកដាក់ក្នុងពាង ។ មួយរយៈក្រោយមក បងប្អូនខ្ញុំទាំងអស់ត្រូវអង្គការលក់ដីឲ្យធ្វើការងារកាន់តែធ្ងន់ជាង មុនទៅទៀតដូចជា កែដី កាប់ព្រៃ ច្រូតស្រូវ កាស់គល់ឈើ លើកទំនប់ និងជីកប្រឡាយជាដើម ។ ចំណែករបបអាហារកាន់តែ តិច តិចបូកពោតក្រហម ។ ដូច្នេះ ពេលវែងអង្គរម្តងៗ ម្តាយខ្ញុំមិន ដែលចោលកន្ទុកទេ គាត់បានលួចលាក់ទុកដើម្បីលាយជាមួយ អំបិលខ្ទប់ស្លឹកចេកអាំងហូបបន្ថែម ។

ខ្ញុំហូបពោតជាមួយនឹងម្ហូប ពេលខ្លះមិនមានអ្វីហូបទៀត ផង ។ ខ្ញុំត្រូវក្រោកទៅធ្វើការតាំងពីព្រលឹមរហូតដល់ព្រលប់ទើប ត្រឡប់មកកន្លែងស្នាក់នៅវិញ ហើយពេលខ្លះត្រូវប្រជុំបំពាក់

សកម្មភាពប្រជាជនកំពុងលើកទំនប់នៅឆ្នាំ១៩៧៧

បំប៉នគោលដៅរបស់វត្តមានរបស់យើងប្រើប្រាស់ ថ្ងៃមួយ ពេលសម្រាកហូបបាយថ្ងៃត្រង់ សារីត ដែលធ្លាប់រៀនជាមួយគ្នា កាលពីមុនពេលខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញបានឡើងប្រាប់ខ្ញុំ ថា នៅក្នុងក្រុមរបស់គាត់ អង្គការបានយកនាវិម្នាក់ទៅបាត់ហើយ ដោយប្រាប់ថាយកទៅរៀនសូត្រ ព្រោះនារីនោះជាប្រពន្ធទីបី របស់ខ្ញុំមុនសេនីយ៍ម្នាក់នៅក្នុងរបប លន់ នល់ ។ ខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ ពីការឆ្លងផ្លូវដែលអង្គការដាក់ឱ្យធ្វើនិងបានបង្ហាញពីកំហុសដើម របស់ខ្ញុំដែលមានសុទ្ធតែស្នាមស្លឹកនិងដីបុរាណ ។

នៅពេលល្ងាច ខ្ញុំតែងតែភ័យខ្លាចសំឡេងសត្វយំក្នុងព្រែក ព្រោះខ្ញុំធ្វើការនៅឆ្ងាយពីបងដែលមិនអាចមើលឃើញ ។ ពេល ខ្ញុំនឹកមើលជុំវិញខ្លួនឃើញមានអ្នកណាម្នាក់ទេ ខ្ញុំក៏រត់កាត់ស្មៅ និងបន្ទាប់មកក៏ប្រាប់បងប្រាប់ប្រាប់បងប្រាប់បងប្រាប់ ដូចខ្ញុំឃើញម្តាយរបស់ខ្ញុំមានរូបរាងស្តុម ចំណែកឪពុកដែលធ្លាប់ មានក្បាលពោះនៅសល់ស្បែកតែឆ្អឹងប៉ុណ្ណោះ ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំបាន រត់ទៅឱបម្តាយ រួចយំឡើងប្រាប់គាត់ថា “ម៉ែកូនអាចទៅបាន” ។ ខ្ញុំដឹងថាឪពុកបាត់ទឹកចិត្ត ប៉ុន្តែខ្ញុំនឹងម្តាយមិនអាចជួយគាត់បាន ទេ ។ ក្រោយមកដោយសារខ្ញុំជួយប៉ះខោអាវអ្នកមូលដ្ឋានបាន ស្អាត ទើបប្រជាជននៅទីនេះរាប់អាននិងស្រឡាញ់ចូលចិត្តខ្ញុំ ។ ពេលខ្លះខ្ញុំយកអាវស្អាតៗមកកាត់ដេរជាអាវទ្រនាប់លក់ឱ្យនារី មូលដ្ឋាន និងដូរបានជាអង្ករ ត្រី អន្ទ្រ និងឈ្មាត ។ ថ្ងៃមួយ ដោយ សារតែខ្លាចអង្គការចោទថាគ្រួសារខ្ញុំនៅមានគំនិតស្នូន ពេល យោធានៅរោងម៉ាស៊ីនអាណេក្នុងភូមិលេខ៤ ស្នើសុំម៉ូតូរបស់បង ប្រុសទី៤របស់ខ្ញុំ គាត់ក៏ប្រគល់ឱ្យអង្គការដោយមិនហ៊ានប្រកែក តវ៉ាអ្វីឡើយ ។

បន្ទាប់មក អង្គការបានចាត់តាំងខ្ញុំឱ្យទៅច្រូតកក់ និងកាប់ អុស ។ ខ្ញុំជួបប្រទះការលំបាកជាច្រើន ព្រោះខ្ញុំត្រូវដើរឆ្លងកាត់ទឹក ជ្រៅៗ និងទូលអុសដើរបញ្ជូនសរសៃ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំសំណាងដែរ ដោយមានមិត្តនារីម្នាក់ដែលមានចិត្តល្អ បានជួយបង្រៀនខ្ញុំឱ្យចេះ ទូលអុស ដោយសារគាត់ឃើញខ្ញុំនៅតូចនិងដើរបន្ថែមទឹកត្រឹម ច្រមុះដុតដើយៗ ។

ទូលស័ក្តិសិទ្ធិ

រាល់ព្រឹក ខ្ញុំតែងតែស្តាប់គោលការណ៍ថ្មីរបស់អង្គការតាម

វិទ្យុដែលណែនាំឱ្យប្រជាជនចូលរួមលើកទំនប់ ដឹកប្រឡាយ ហូបបាយ សមូហភាព កសាង ការពារ លុបបំបាត់របបចាស់ តស៊ូវិញ្ញាៈ អធន កុំភ្លេចឈាមក្រហម ។ បន្ទាប់មក អង្គការឱ្យទៅហូបបាយ រួចចេញ ដំណើរទៅលើកទំនប់នៅម្ខាង ក្នុងភូមិក្របីកូន ឃុំឈើខ្មៅ ។ នៅ សហករណ៍ឃុំឈើខ្មៅ អង្គការបានសង់រោងធំ២ខ្នងនៅដាច់ឆ្ងាយ ពីគ្នាសម្រាប់កងនារីនិងកងយុវជនស្នាក់នៅ ។ នៅទីនោះ ខ្ញុំក៏ ដើរហូតដល់ព្រលប់ទើបអាចឈប់សម្រាកហូបបាយ ហើយប្រសិន បើខ្ញុំខ្លី ខ្ញុំត្រូវធ្វើការបន្ថែមទៀត ។ ទោះធ្វើការគ្មានពេលសម្រាក យ៉ាងណាក្តី អង្គការតែងតែហៅមកប្រជុំទីតាំងនៅពេលយប់ ទៀត ។ ថ្ងៃមួយខ្ញុំល្អចម្រៀងចម្រៀងពីសង្គមចាស់ដែលមានន័យ ថា “ខ្ញុំចង់ដេរព្រហ្មលិខិតដែលបានកំហិតវាសនាខ្ញុំ” ស្រាប់តែទៅ ដល់នារីម្នាក់នៅក្នុងកងជាមួយ ហើយបានរាយការណ៍បន្តទៅថ្នាក់ លើ ។ ដោយសារចម្រៀងនេះមិនបានប៉ះពាល់ទៅដល់បងវត្តាន់ ទើបអង្គការមិនយកទោសព័រខ្ញុំ ។

ពេលសម្រាកថ្ងៃត្រង់ ខ្ញុំនិងមិត្តនារី៣នាក់ចុះមុជទឹកនៅ អូរខាងកើតនៅជិតសហករណ៍ ហើយឆ្លៀតល្អចរក្រំនិងល្បែស ។ ពេលនោះ មានយុវជនម្នាក់ពាក់អាវរំហែកនិងពាក់មួកស្លឹកឆ្នោត មានមន់និងសំណាញ់នៅជាប់នឹងដៃបានចែវទូកយឺតៗ មកជិតខ្ញុំ ។ បុរសនោះបានហៅឈ្មោះខ្ញុំយ៉ាងច្បាស់ឱ្យយកស្ពឺមកដាក់ត្រី ប៉ុន្តែខ្ញុំនៅស្ងៀមស្ងៀមព្រោះមិនដែលស្គាល់គេពីមុនមក ។ បន្ទាប់ មក យុវជននោះបានយកចានទៀបចូកត្រីក្នុងទូកឱ្យខ្ញុំមួយបាន រួចក៏អុំទូកចេញទៅយ៉ាងប្រញាល់ ។

ការរៀនសូត្រ

នៅរដូវវស្សាពេលព្រឹកមានទឹកពេញព្រៀប អង្គការបាន ប្រមូលកម្លាំងយុវជននិងនារីក្នុងឃុំទាំងអស់ឱ្យធ្វើការនៅក្នុងភូមិ តាមមុខសញ្ញារៀងៗខ្លួនដូចជា ក្រដាសកក់ កិនពោត បុកអង្ករ វាយ កណ្តុរជាដើម ។ ដូច្នេះខ្ញុំមានពេលបានជួបឪពុកម្តាយ បងប្អូន និង ជួយធ្វើការងារនៅផ្ទះខ្លះ ។ ថ្ងៃមួយយើងមានកម្រោងល្អចរតំបែង ពីឃុំជ្រោយតាកែវឆ្លងមករស់នៅត្រើយខាងលិចក្នុងភូមិពោធិ៍ រាមា ឃុំព្រែកស្តីជាមួយបងប្រុសទី៤វិញ ។ ពេលនោះមេឃចាប់ ផ្តើមឆ្លងឆ្នាំង បងប្រុសទី៤ក៏បានចែវទូកមកចតនៅកំពង់ក្បែរផ្ទះ ចូលផ្ទះ ។ បងប្អូនខ្ញុំបានជញ្ជូនរបស់របរប្រើប្រាស់ដាក់លើទូក រួច

រៀបចំចេញដំណើរ ស្រាប់តែមានភ្លើងពិលជាច្រើនបានបញ្ចាំងមក ចំពោះធ្វើឲ្យយើងទាំងអស់គ្នាភ័យខ្លាចយ៉ាងខ្លាំង ។ ប្រធានក្រុម គណៈឃុំ និងកងឈ្នួបបានបញ្ជាឲ្យយើងឡើងលើគោក រួចចោទថា ជាជនក្បត់ បន្ទាប់មកបាបបងប្រុសទី៤យកទៅ ។ ប៉ុន្តែគាត់ត្រូវ បានដោះលែងវិញ បន្ទាប់ពីបងថ្មីដែលជាអ្នកមូលដ្ឋានក្នុងស្រុក កោះធំនេះបានពិនិត្យកម្មវិធីប្រឆាំងឲ្យសរសេរសំបុត្រធានា ម្តងទៀត ។

នៅឃុំជ្រោយតាកែវ អង្គការបានស្រង់ប្រវត្តិប្រកួតប្រជែងខ្ញុំ ជាច្រើនលើកនិងបានចោទឱ្យខ្ញុំជាជាហានស័ក្តិប្រាំ ទោះជា គាត់ប្រាប់ថាជាកម្មករនៅទីនោះក៏ដោយ ។ ចំណែក រៀប ដែលធ្លាប់រស់នៅជាមួយគ្រួសារខ្ញុំក៏អង្គការហៅសួរដែរ ។ បន្ទាប់ ពីដឹងការពិត អង្គការក៏បានរៀបចំជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំជាមួយនិង គ្រួសារដែលទើបនឹងមកដល់ទៅរស់នៅខេត្តបាត់ដំបង ។ ម្ចាស់ផ្ទះ និងអ្នកមូលដ្ឋានដែលស្រឡាញ់គ្រួសារខ្ញុំបានជួយដឹកគ្រួសាររបស់ ខ្ញុំ និងរបស់របរប្រើប្រាស់មួយចំនួននិងមកត្រឡប់វិញ ។ នៅ ទីនោះអង្គការបានបើកបាយឲ្យឱ្យពុកម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំម្នាក់មួយ កញ្ចប់ និងប្រាប់ថា ស្រែកនឹងមានរយៈពេលមកទទួលហើយ ។ ខ្ញុំបាន ទៅជួបបងថ្មីខ្ញុំយ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ និងបានប្រាប់ពិតនៃដែល ពួកខ្ញុំស្នាក់នៅ ។ បន្ទាប់មក បងថ្មីនិងបងប្រុសបានលួចមកជួប ជាមួយម៉ែខ្ញុំស្ងាត់ៗនៅផ្ទះបងប្អូនរបស់គាត់ដែលស្ថិតនៅខាង ត្បូងវត្ត ។ បងទី៤ខ្ញុំនិងបងប្អូនលួចយកអីវ៉ាន់មកទុកនៅផ្ទះនេះ រួចចេញទៅរកទុក ។

នៅម៉ោង១២យប់ បងប្អូនខ្ញុំទាំងអស់បានក្រាបនៅបាតទូក និងយកកន្ទេលគ្របពីលើដើម្បីកុំឲ្យកងឈ្នួបសង្ស័យ ។ មួយសន្ទុះ ក្រោយមកស្រាប់តែខ្ញុំស្តាប់ឡើងសួរថាទៅណា? ដឹកអ្វី? បងប្រុស ឆ្លើយតបទៅវិញថា ដឹកគ្រាប់ពោត ។ ដោយសារឃើញបងប្រុស នៅលើទូកតែម្នាក់ឯង ទើបកងឈ្នួបមិនមានការសង្ស័យ រួចក៏ អនុញ្ញាតឲ្យចែកទៅមុខទៀត ។ ខ្ញុំរស់នៅជុំគ្នាក្នុងខ្ទមក្បែរមាត់ទន្លេ ខាងត្បូងវត្តប្រធាតុ ឃុំព្រែកស្ពឺ ។ រស់នៅទីនោះមិនយូរប៉ុន្មាន បងប្រុសទីបីរបស់ខ្ញុំចាប់ផ្តើមធ្លាក់ខ្លួនឈឺរាករយៈពេល២សប្តាហ៍ ដោយគ្មានថ្នាំព្យាបាល រួចក៏បណ្តាលឲ្យស្លាប់ ។

ការងារធ្វើស្មុក

នៅរដូវដកស្ទួយ ខ្ញុំត្រូវចេញទៅដាក់របារបញ្ចូលទឹកក្នុង ស្រែ ជួយជម្រះស្មៅនៅចម្ការលុតជាមួយចាស់ៗ ។ ចំណែកបង ប្អូនខ្ញុំត្រូវអង្គការបញ្ចូលទៅក្នុងកងចល័តឃុំព្រែកស្ពឺ ។ មួយរយៈ ក្រោយមក អង្គការចាត់តាំងខ្ញុំនិងបងស្រីទី៣ដែលធ្វើការនៅកងរក ត្រីឲ្យមកធ្វើការនៅរោងធ្វើស្មុកវិញ ។ ដោយសារការងារនេះខ្ញុំធ្វើ បានលឿន ទើបខ្ញុំអាចឆ្លៀតពេលសម្រាកបានខ្លះ និងឆ្លុះស្លឹកឆ្នោត ចាក់ជាក្បាប់ ដេរក្បាប់ជាមួយធ្វើឲ្យបងប្អូនដែលចុះស្ទូននៅការដ្ឋាន ឃុំព្រែកស្ពឺ ។ នៅពេលនោះ ក្រោយពីខ្ញុំបានដឹងតាមរយៈបងថ្មី ខ្ញុំថា ម៉ែមកដកសំណាបនៅស្រែខាងត្បូងរោងធ្វើការរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំក៏ ទៅជួបគាត់ ។ ប៉ុន្តែមិត្តភក្តិចំណាស់ម្នាក់ប្រាប់ខ្ញុំថា គាត់មិនបាន មកធ្វើការទេ ព្រោះនៅមើលថែទាំឪពុកនិងបងស្រីទី៥ដែលឈឺ នៅផ្ទះ ។ គ្រាន់តែឮដំណឹងនេះភ្លាម ខ្ញុំបានសុំអង្គការឈប់សម្រាក មួយថ្ងៃដើម្បីទៅសួរសុខទុក្ខគាត់ ។ ប៉ុន្តែសំណើរបស់ខ្ញុំបែរជាត្រូវ ប្រធានកងស្តីបន្ទោសឲ្យវិញថា “មិត្តឯងហ្នឹងជាស្តី! នៅទីនោះ អង្គការមានពេទ្យព្យាបាលហើយ” ។ ដោយសារតែមិនអស់ចិត្ត ខ្ញុំក៏លួចទៅជួបម្តាយនៅកន្លែងដកសំណាប ។ ក្រោយពីម្តាយខ្ញុំ ប្រាប់ថា គាត់ទាំងពីរបានផ្ទេរស្រាលបន្តិចហើយ ទើបខ្ញុំសប្បាយ ចិត្ត ។ ថ្ងៃមួយស្រាប់តែអ្នកបរទេសដឹកស្លឹកឆ្នោតដាក់ពេញក្នុងរោង បានមកប្រាប់ខ្ញុំថា អង្គការកំណត់ឲ្យធ្វើស្មុកប្រាំថ្ងៃអស់ស្លឹក ឆ្នោត ។ ខ្ញុំធ្វើស្មុកស្ទើរគ្មានពេលសម្រាកឡើយ ព្រោះខ្លាច អង្គការចោទប្រកាន់ថាខ្លួនប្រមូល ។ ខ្ញុំបានលួចចាក់ស្មុកតូចៗរាង ប្រាំបីជ្រុង និងចាក់កម្របមានរាងជាផ្កាចន្ទី សម្រាប់ដាក់ស្នាមធ្វើ ឲ្យម្តាយនៅផ្ទះ ដើម្បីឲ្យគាត់ដូរយកថ្នាំពេទ្យខ្លះទុកឲ្យឪពុក និងបង ស្រីលេប ។ រយៈពេលតែបួនថ្ងៃ ខ្ញុំធ្វើស្មុកបានគ្រប់ចំនួន ហើយក៏ សុំប្រធានក្រុមទៅលេងផ្ទះ ។ ដោយសារខ្លាចអ្នកផ្សេងច្រណែន ប្រធានក្រុមអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំទៅផ្ទះបាន ប៉ុន្តែត្រូវត្រឡប់មកវិញ នៅពេលរសៀល មុនពេលកងនាំចេញពីធ្វើការពេលល្ងាច ។

នៅក្នុងក្រុមមិនមានសភាពស្ងាត់ជ្រងំ ខ្ញុំឃើញបងទីពីរកំពុង អង្គុយដាំទឹកឲ្យឪពុកដែលដេកនៅលើគ្រែក្នុងខ្ទមតូចមួយដោយ មានបានដាក់ម្សៅជ្រែកជាមួយទឹក (របបអ្នកឈឺ) ។ គាត់បាន សួរខ្ញុំពីរបររស់រាន ហើយខ្ញុំក៏យកបេងប៉ោះចំនួន៥ ដែលតាៗ នៅក្នុងចម្ការលួចប្រគល់ឲ្យខ្ញុំយកទៅជូនគាត់រួចក៏លាត្រឡប់ទៅ

រោងសហករណ៍វិញ ។ ពេលនោះបងស្រីរបស់ខ្ញុំដែលមានជំងឺនិង រូបរាងមានសភាពទ្រុឌទ្រោមឃើញតែគ្រោងឆ្អឹងបានវារចុះពីខ្ទម ដែលនៅជាប់គ្នា ហើយដើរសំដៅមករកខ្ញុំ និងប្រាប់ថា “បងឃ្លាន ណាស់” ។ ក្រោយពីពួកស្ត្រីនេះ ខ្ញុំអាណិតគាត់ខ្លោចចិត្តព្រោះមិន អាចរកអ្វីឲ្យគាត់ហូបបាន ។ ចំណែកបងប្រុសរបស់ខ្ញុំដែលចេញទៅ នេសាទតែងតែឆ្លៀតល្អចយកត្រីខ្លះមកឲ្យម្តាយខ្ញុំដើម្បីដូរយក អង្ករ ពោត និងថ្នាំពេទ្យ ។

កងចល័តស្រុក

ក្រោយពីថ្ងៃបើកមហាសន្និបាតបង្កើតកងចល័តស្រុក អង្គការបានបញ្ចូលខ្ញុំទៅក្នុងកងវរសេនាភូមិលេខ៣ ។ ខ្ញុំមាន ភារកិច្ចចុះទៅធ្វើការនៅក្របសហករណ៍ក្នុងស្រុកដែលជាការងារ ត្រូវសម្រកបន្ទាន់ ។ ថ្ងៃមួយពេលដែលអង្គការបញ្ជាឲ្យខ្ញុំប្រមូល កម្លាំងទាំងអស់ឲ្យមកមើលកូនឯកសារថ្ងៃជ័យជម្នះនៅមាត់ទន្លេ នៃភូមិមួយ ពេលនោះខ្ញុំឆ្លៀតឱកាសពេលដែលកូនបញ្ជាឯចប់ នៅវេលាម៉ោង១១យប់ ខ្ញុំល្អចមកសួរសុខទុក្ខឪពុកម្តាយនិង ប្អូនៗដែលដេកនៅក្បែរគាត់ក្រោមចង្កៀងខ្លាញ់ត្រីភ្លឺប្ល័ងៗ ។ ពេលឃើញខ្ញុំមក ម្តាយខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ រួចបានយកនំម្សៅ អង្ករមកឲ្យខ្ញុំហូប និងយកត្រីរស់ចំនួនពីរដែលលាក់ទុកនៅក្នុងពាង យកមកឲ្យមកបង្ហាញខ្ញុំ ។ ព្រោះតែខ្លាចឈ្លបខ្មែរក្រហមដឹង ខ្ញុំក៏ ប្រញាប់លាគាត់ត្រឡប់ទៅកងវិញ ។

រយៈពេលមួយខែ ខ្ញុំមិនដែលបានទៅលេងផ្ទះដូចមុនទេ ។ ថ្ងៃមួយ ខ្ញុំសួរដំណឹងពីគ្រួសារតាមរយៈមីងៗនៅក្នុងភូមិជាមួយ ទើបខ្ញុំដឹងថាបងប្រុសទី២របស់ខ្ញុំត្រូវស្លាប់ដោយសារគោធាក់នៅ ពេលទៅហាលគោ និងម្យ៉ាងមានជំងឺរាកផង ។ ចំណែកបងស្រីទី៥ ដែលមានជំងឺប្រចាំកាយត្រូវអង្គការបញ្ចូលទៅក្នុងកងស្រ្តីវ័យ ចាស់ ។ ក្រោយពីពួកដំណឹងនេះ ខ្ញុំបានទៅសុំច្បាប់ពីប្រធានកងទៅ ផ្ទះ ប៉ុន្តែត្រូវបានប្រធានកងបន្ទោសថា “វាឆាប់ហើយ ពេលមិត្ត ឯងទៅ វាវស្សាវិញបានឬទេ?” រួចក៏យកមីងដែលផ្តល់ដំណឹង ពីបងប្រុសទៅប្រជុំរៀនសូត្រទៀត ។

ដោយសារនៅភូមិកោះចាស់ពុំសូវមានភ្លៀងធ្លាក់ អង្គការ បានចាត់តាំងខ្ញុំនិងនារីនៅក្នុងកងម្នាក់ទៀតទៅដាក់រហាត់មួយ យ៉ាងធំដើម្បីយកទឹកបញ្ចូលក្នុងស្រែ ។ ទោះបីជាខ្ញុំធ្វើការពិបាក

យ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែរបបអាហារដែលខ្ញុំទទួលបាននៅតែម្សៅ ជ្រៃតែពីរដុំតូចប៉ុណ្ណោះសម្រាប់កូរលាយជាមួយអំបិលហូប ។ ដូច្នេះខ្ញុំបានផ្លាស់វេនគ្នាដើម្បីរារាំងខ្យង ក្តាម ឬរកត្រីយកទៅចម្អិន ហូបបន្ថែម ។ ដោយសារនៅតែពុំមានទឹកគ្រប់គ្រាន់ក្នុងស្រែ អង្គការបានហៅខ្ញុំទៅប្រជុំ និងស្តីបន្ទោសយ៉ាងខ្លាំង ហើយថែមទាំង ឲ្យប្តេជ្ញាចិត្តកែខ្លួន “កុំយកដើងរាជីកឲ្យសោះ កង់ប្រវត្តិសាស្ត្រវិល ទៅមុខ ក៏ដាច់ខាតមិនថាយក្រោយឡើយ បើហ៊ានលូកដើងដាច់ ដើង បើលូកដៃដាច់ដៃ បើលូកក្បាលដាច់ក្បាល” ។ បន្ទាប់ពីប្រជុំ ចប់ អង្គការក៏ផ្លាស់ប្តូរខ្ញុំទៅលើកទំនប់នៅកន្លែងផ្សេងវិញ ។

ឃើញអ្នកមានកុណចុងក្រោយ

នៅរដូវប្រាំង ពេលកងនារីត្រូវអង្គការស្នើឲ្យមកជួយស្ទូង ស្រូវប្រាំងនៅជាប់មាត់ព្រែកស្ថិតក្នុងឃុំព្រែកស្តី នៅពេលសម្រាក ថ្ងៃត្រង់ខ្ញុំល្អចខ្ចីកង់របស់អ្នកភូមិដើម្បីយករបបដំឡូងរបស់ខ្ញុំ ទៅធ្វើឪពុក និងឈប់កង់ដើម្បីល្អចបេះប៉េងប៉ោះទំព្រាំងផ្ទះ ។ ទៅដល់ក្នុងផ្ទះ ខ្ញុំឃើញឪពុកខ្ញុំដែលមានជំងឺវង្វេងម្តងៗកំពុងតែ ត្រវាត់កន្ទេល ឡើយ និងរបស់របរប្រើប្រាស់ដែលលាក់ទុកយក ទៅបោះចោល ។ ដោយការស្រេកឃ្លាន និងអរពេកពេលឃើញ ដំឡូង គាត់បានស្រក់ទឹកភ្នែកនិងបានប្រគល់នាឡិកាដៃម៉ាកស៊ីធីហ្សេន ឲ្យខ្ញុំមួយ ។

នៅពេលធ្វើការមានមនុស្សជាច្រើនបានចោទខ្ញុំថា ជាអ្នក មូលធន និងមិនសូវនិយាយលេងជាមួយខ្ញុំទេ ទោះបីខ្ញុំព្យាយាម សួរគេក៏ដោយ ។ ពេលរសៀល អង្គការបានដកពួកខ្ញុំទៅច្រក ស្រូវដែលទំបាក់កន្ទេលដីស្លាប់ ក្នុងភូមិអន្លង់សាន ។ ពេលនោះ ខ្ញុំច្រកមិនមិនហ៊ានឈប់សម្រាកទេ ទោះហៅហាត់ប្តូរថ្ងៃក្តៅយ៉ាង ណាក៏ដោយ ។ ម៉ោងមួយថ្ងៃត្រង់ទើបប្រធានកងឲ្យខ្ញុំឈប់សម្រាក ហូបបាយនៅក្រោមម្លប់ដើមក្តុល ។ រយៈពេល៣ថ្ងៃក្រោយមក ចាស់ៗមកពីភូមិបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឪពុករបស់ខ្ញុំស្លាប់ហើយ បន្ទាប់ពី ត្រូវខ្មែរឲ្យថ្នាំគាត់លេបពីរគ្រាប់ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំដើរទៅសុំច្បាប់ ប្រធានកងដើម្បីទៅចូលរួមបុណ្យសពឪពុកនៅផ្ទះ ស្រាប់តែ ប្រធានកងស្រែកថា “មិត្តឯងមិនឃើញការងារកំពុងសម្រុកទេឬអី ហើយនរណាប្រាប់រឿងនេះ” ។ បន្ទាប់មក សមាជិកនៅក្នុងកង នៅសៀមនិងខំប្រឹងច្រកស្រូវបន្តទៀត ។ មួយសន្ទុះក្រោយមក

ដោយសារតែឃើញខ្ញុំសម្រកទឹកភ្នែកមិនហូបបាយ មិននិយាយស្តី ប្រធានកងក៏បានអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំឈប់សម្រាកមួយថ្ងៃ។ ទៅដល់ដូច ឪពុករបស់ខ្ញុំត្រូវអ្នកស្រុកយកទៅកប់ជាស្រេច។ ខ្ញុំបានឃើញ ម្តាយរបស់ខ្ញុំមានទឹកមុខស្លេកស្លាំងដើរត្រឡប់មកពីធ្វើការវិញ។ យប់នេះខ្ញុំបានសម្រាកជាមួយម៉ែខ្ញុំមួយយប់។

មិត្តលុយ

ក្រោយមក អង្គការបានផ្លាស់ខ្ញុំឱ្យមករស់នៅជាមួយមិត្ត លុយ ដែលជាប្រធានវេសនាទំលេង១១ មានសម្បុរខ្មៅមាឌធំ ទឹក មុខកាច មិនសូវចូលចិត្តនិយាយលេងច្រើនទេ។ នៅទីនោះ ខ្ញុំមាន ភារកិច្ចធ្វើរបាយការណ៍បូកសរុបឱ្យមិត្ត លុយ។ ទោះបីជាមិត្ត លុយ តែងតែស្តីបន្ទោសដល់សមាជិកក្រុមក៏ដោយ ប៉ុន្តែគាត់ក៏មាន សន្តានចិត្តល្អដែរ ព្រោះគាត់បានចុះហត្ថលេខាលើក្រដាសអនុញ្ញាត ឱ្យខ្ញុំយកកងដំរីមកសួរសុខទុក្ខម្តាយ។ ខ្ញុំដឹងកងកាត់តាមមាត់ព្រែក ដោយមិនស្គាល់ទិសតំបន់ឡើយ រហូតម៉ោងប្រហែលដប់យប់ទើប ទៅដល់ដូច។ ព្រឹកឡើង ខ្ញុំបានឧបម្ភាយទៅសួរសុខទុក្ខបងស្រី ដែលកើតពិសភ្នែកនៅមន្ទីរពេទ្យយុស្តិតក្នុងបរិវេណវត្តកោះ។ ពេលនោះខ្ញុំភិតភ័យយឺតយ៉ាវ ពេលជួបមិត្ត លុយ ជាមួយនិសារ នៅលើស្ពានក្នុងដំណើរទៅប្រជុំនៅវត្តកោះ ប៉ុន្តែគាត់បែរជាសើច ដាក់ខ្ញុំរួចក៏ដកដៃទៅ។ ពេលមកការដ្ឋានវិញខ្ញុំមិនហ៊ានជួបមិត្ត លុយ ទេ ព្រោះខ្លាចគាត់ថា ខ្ញុំកូតកុហក។ ប៉ុន្តែប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយ មក គាត់បែរជាហៅខ្ញុំឱ្យទៅជួយបូកសរុបរបាយការណ៍ដូចធម្មតា ហើយថែមទាំងសួរសុខទុក្ខអំពីសុខភាពរបស់ម្តាយទៀត ហើយ សួរខ្ញុំថាចង់ទៅដូចទៀតទេ។

ជំងឺសតិអារម្មណ៍

ក្រោយមក ក្រុមការងាររបស់ខ្ញុំត្រូវទៅលើកទំនប់ដែលមាន ទទឹង៥-១០ ម៉ែត្រ នៅលើដីដែលមានសភាពរឹង។ ដោយសារ ទ្រាំនឹងកម្ដៅថ្ងៃនិងការងារធ្ងន់ពុំបាន ខ្ញុំក៏បានធ្វើពុតជាចុកពោះ។ នៅមន្ទីរពេទ្យខ្ញុំទទួលបានការស្តីបន្ទោសពីកម្មាភិបាលពេទ្យយ៉ាងយូរ ដោយចោទខ្ញុំថាមានឈឺជំងឺសតិអារម្មណ៍។ ខ្ញុំបដិសេធពុំព្រមហូប អាហារទេ ព្រោះខ្លាចអង្គការបញ្ជូនទៅកែវីវិញ។ ដោយសារ អង្គការបានចាត់តាំងឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងធ្វើការជាមួយក្រុម ដទៃ មិត្ត លុយ ក៏បានផ្លាស់អ្នកដែលមានជំងឺនិងអ្នកមានកម្លាំង

ខ្សោយចាកចេញ ដោយជ្រើសរើសតែអ្នកដែលមានកម្លាំងមាំមួន ប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះ ទោះបីជាខ្ញុំឈឺសម្រាកនៅពេទ្យក៏ដោយ ក៏មិត្ត លុយ នៅតែត្រូវការខ្ញុំឱ្យជួយធ្វើរបាយការណ៍ឱ្យគាត់ដដែល ព្រោះគាត់មិនចេះគិតលេខ។

ស្រុក១៥៤ (ស្រុកកោះធំ)

ធ្វើដំណើរតាមកប៉ាល់និងរថយន្តជាច្រើនម៉ោង ក្រុមរបស់ ខ្ញុំក៏បានមកដល់ស្រុក១៥៤។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានបន្តដំណើរដោយ ថ្មើរជើងរហូតដល់ភូមិស្រយោង ឬស្រែយោង ជាមួយអីវ៉ាន់ដី ធ្ងន់នៅលើខ្នង។ ដោយសារអស់កម្លាំងខ្លាំងពេក ខ្ញុំបានទៅស្នាក់ នៅរោងកោដែលធ្វើពីឫស្សីប្រក់ស្បូវអត់ជញ្ជាំង មានជំកិនស្អុយ ទឹកនោមនិងលាមកកោយរាំងខ្លាំង។

ភ្លឺស្រាងៗជួនបន្តឡើង មិត្តទាំងអស់គ្នាប្រញាប់ប្រញាល់ ចេញទៅធ្វើការរៀងៗខ្លួន ចំណែកខ្ញុំវិញឈឺមិនអាចក្រោកបានទេ។ ពេលនោះ នារីពេទ្យឈ្មោះ ដូ ដើររាប់អ្នកជំងឺហើយស្រែកកំហក ថា «ម៉េចឯងឈឺមាយាត្រាន់តែស្រាយមុនក៏មិនកើត» រួចក៏ទាញ សក់ក្បាលខ្ញុំ។ ពេលនោះស្រាប់តែយាយ ស៊ឹម (ក្រោយមក គាត់ជាតណៈភូមិភាគ) ដើរមកឃើញ ក៏សួរខ្ញុំនិងលើកខ្ញុំដាក់ឱ្យ អង្គុយ ហើយបានឱ្យទឹកដោះកោខ្ញុំដឹក បន្ទាប់មកគាត់បញ្ជាឱ្យពេទ្យ ចាក់ថ្នាំបាវ៉ាវីនឱ្យខ្ញុំ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីក៏ត្រូវពេទ្យនៅតែតាមដាន ខ្ញុំជានិច្ច ព្រោះសង្ស័យថាខ្ញុំធ្វើពុត។ ដោយសារជំងឺខ្ញុំកាន់តែ ធ្ងន់ធ្ងរជាងមុន ទើបអង្គការពុំសូវតឹងតែងចំពោះខ្ញុំ។

ដោយសារអង្គការត្រូវការខ្ញុំដើម្បីសរុបបញ្ជីប្រឡង ប្រណាំងក្នុងការលើកទំនប់ លើកភ្លឺស្រែងៗក្នុងស្រុក១៥៤ ដូច្នេះ យាយ ស៊ឹម យកពេលមកអង្គុយលើកទឹកចិត្តខ្ញុំនិងបញ្ជាឱ្យពេទ្យ មើលថែទាំខ្ញុំជាបំប៉ន។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំបានបង្ហាញកូនសៀវភៅ ដែលសរសេរសង្ខេបនូវគំនិតនិងទ្រឹស្តីរបស់បក្សឱ្យគាត់មើលនិង ប្រាប់គាត់ថាជាទ្រឹស្តីដែលលោកគ្រូម្នាក់នៅភ្នំពេញបានបង្រៀន។ យាយ ស៊ឹម ជឿទុកចិត្តខ្ញុំនិងអាណិតស្រឡាញ់ខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំង ថែម ទាំងរៀបរាប់ពីរឿងជីវិតបដិវត្តន៍របស់គាត់ប្រាប់ខ្ញុំទៀត។ បន្ទាប់ មកគាត់បានដូរនាឡិកាថ្មីឱ្យខ្ញុំ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានបដិសេធព្រោះវាជា នាឡិកាដែលឪពុកគាត់ឱ្យ។

ព្រលឹមស្រាងៗ ខ្ញុំព្យាយាមក្រោកឱ្យបានមុនមិត្ត ឡាយ

ហើយលបចេញទៅលើកភ្លឺស្រែ ដោយយកបាយក្តាំងស្រូបខ្លាញ់ ទឹកស៊ីអ៊ុំរមួយដុំដែលនៅសល់លើតុយកទៅចែកចាយមិត្តៗនៅ ការដ្ឋាន និងយកអំបិលក្រូសព្យាស ឆ្នាំង ទីម៉ាស និងហ្ម ល្មម៉ាស ដែល មិនហូបសាច់ជ្រូកទៀត ។ ដោយសារតែសមាជិកផ្សេងទៀត ប្រណែននឹងខ្ញុំ ដូច្នេះអង្គការបានផ្លាស់ខ្ញុំមកនៅជាមួយកងនារីនិង តាមដានការងារខ្ញុំជាប់ជានិច្ច ។

ថ្ងៃមួយ ពេលដែលអង្គការបើកសន្និបាតស្តីពីការប្រឡង ប្រណាំងការងារនិងលើកផែនការការពារ និងកសាងប្រទេសជាតិ ដែលមានស្រុកចំនួនបីត្រូវចូលរួមគឺស្រុក១៥៤ ស្រុកកោះធំ និង ស្រុកមួយទៀតដែលខ្ញុំមិនចាំឈ្មោះ ក្រោមអធិបតីរបស់គណៈកង ធំៗនិងប្រជាជនចូលរួមជាច្រើន ពេលនោះយាយ ស៊ីម បានបង្ខំឱ្យ ខ្ញុំឡើងចាប់អារម្មណ៍ក្នុងនាមជាសមាជិក ទោះជាខ្ញុំមិនចេះនិយាយ ក៏ដោយ ។

ឃុំព្រា

មួយរយៈក្រោយមក អង្គការបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅធ្វើការនៅ ស្រុក១៥៤ ។ នៅទីនេះ ភាគច្រើនជាអ្នកជម្លៀសដែលមានរូបរាង ស្គមស្គាំងនិងសម្បុរខ្មៅដោយសារតែហូបមិនបានគ្រប់គ្រាន់ (ហូបពោតស្មារតីរដ្ឋ) និងធ្វើការងារធ្ងន់ៗ នៅសហករណ៍ ប្រធាននារីស្រុក១៥៤ បានប្រជុំប្រាប់ប្រជាជនថា “សូមកុំមាន ជំហរដើមត្រែង ត្រូវរឹងមាំជាប់ខាតក្នុងការកសាងប្រទេស” ។

បន្ទាប់ពីត្រឡប់មកភូមិវិញ ខ្ញុំត្រូវចូលរួមបោះឆ្នោតសម្រាប់ នៅភូមិព្រែកតាដូង ភូមិកំពង់សំបួរ និងដកសណែនសៀងដែលទឹក ជន់លិចនៅត្រពាំង ។ នៅខែកក្កដា ខ្ញុំត្រូវក្រោកម៉ោងប្រហែល ពីរយប់តាមស្ទួនជួន និងប្រញាប់យកបាននិងស្លាបព្រារត់ទៅ តម្រង់ជួរ ។ បន្ទាប់មក យើងដំរើទូកហូតដល់ម៉ោង៨ព្រឹកទើបទៅ ដល់ “វាលប្រដេះ” ដែលនៅទីនោះមានទូកសំណាបរបស់កងព្វា ចាំនៅទីនោះ និងកម្មាភិបាលពីរនាក់កាប់និងត្រួសកូនឈើដើម្បី ឱ្យខ្ញុំស្ទង់ ។ នៅថ្ងៃខ្ពស់បន្តិច ទើបខ្ញុំឃើញទូកដឹកបាយមកដល់ ហើយខ្ញុំក៏បានយកដុំសំណាបមកកល់បានសម្បូរអង្កុយក្នុងទឹកព័ទ្ធ ជុំវិញធ្វើដំរើនាំនាំបាំងខ្យល់ ។ ធ្វើការនៅទីនេះមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំក៏ ចាប់ផ្តើមហើមភ្នែក ដោយសារតែចាំងនឹងពន្លឺថ្ងៃ ។ ព្រោះតែមិន អាចទ្រាំបាន ខ្ញុំទៅសុំច្បាប់ប្រធានកងឈប់មួយថ្ងៃ ប៉ុន្តែប្រធាន

កងពោលថា “មិត្តឯងឈឺតែភ្នែក ដៃមិនឈឺទេ” ។ នៅពេលនោះ ដោយមិនអាចប្រកែកតវ៉ាបាន ខ្ញុំយកដើមអាចម៍មាន់ច្របាច់យក ទឹកមកបន្តក់ដាក់ភ្នែក ។ ដោយសារមេឃឯងតែ កងខ្ញុំបានល្អចយក ទឹកត្រីពីក្នុងពាងក្បែររោងចុងកៅមកចែកគ្នាហូបរហូតអស់ពីពាង ។

នៅការដ្ឋានថ្មី នៅពេលដែលសន្ទនាដើមដៃចាប់ផ្តើមបែក គុម្ព អង្គការចាប់ផ្តើមរៀបចំផែនការសម្រាប់ចាប់និងកណ្តុរដែល បំផ្លាញស្រូវ ។ ដូច្នេះ រាល់ថ្ងៃខ្ញុំត្រូវចូលព្រៃទូលកុកហាដើម្បី បោចរលួយមកបុកធ្វើថ្នាំសម្រាប់បំពុលនិងកាប់បូសរឹមក្រងធ្វើ ព្រួលសម្រាប់ចាប់កណ្តុរនិងត្រដោកដេញចាប់ ព្រោះអង្គការដាក់ ផែនការក្នុងម្នាក់ៗធ្វើឱ្យបានព្រួលប្រវែង៥ - ១០ ម៉ែត្រ ។

នៅពេលស្រូវទុំ អង្គការចាត់តាំងក្រុមខ្ញុំដែលមានសមាជិក ១០ នាក់ ចូលព្រៃទូលកុកហាដែលស្ថិតនៅខាងត្បូងរោងសហករណ៍ ដើម្បីកាប់ឈើមកធ្វើដងកណ្តៀវ ។ ការងារនេះមានការលំបាក ខ្លាំងណាស់ ព្រោះខ្ញុំត្រូវលូនចូលព្រៃជ្រៅដែលមានរលួយប្រឆាំង ក្រឡាព័ទ្ធជុំវិញ ហើយត្រូវដើរបែកពីគ្នាទើបអាចរកឈើតាមផែន ការកំណត់បាន ។ ថ្ងៃមួយ ខ្ញុំដើរទៅក្បែរផ្ទះខ្មោចដើម្បីកាប់មែក ឈើដែលមានរាងដូចកណ្តៀវ ពេលនោះផ្នែកបិទរបស់ខ្ញុំសណ្តូក ចេញពីដង ខ្ញុំក៏អុកបញ្ចូលផ្ទៃវិញ ស្រាប់តែវាភ្លៀងជាប់សាច់បាត ដែរបស់ខ្ញុំធ្វើឱ្យឈឺយ៉ាងខ្លាំង ទាញមិនចេញ ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំក៏វាចេញ មកក្រៅឱ្យអ្នកភូមិជួយដោះ ។

ក្រោយមក អង្គការបានចាត់ខ្ញុំទៅស្នាក់នៅកងយោធពល ព្រែកស្ទឹង ដើម្បីប្រតិបត្តិស្រូវ ។ ស្រូវបែកគុម្ពធំៗ ព្រោះដីសម្បុរ ដីជាតិ និងមានទឹកគ្រប់គ្រាន់ ប៉ុន្តែវាមិនទាន់ទុំគ្រប់ថ្ងៃទេ ដូច្នេះ ខ្ញុំនៅរង់ចាំនិងហូបបាយជាមួយកងយោធពលរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ ទៀត ។ ពេលទឹកបឹងជន់ជោរលិចវាលស្រែនៅភូមិចាមក្រោម ឃុំព្រែកស្ទឹង អង្គការក៏ចាប់ផ្តើមបែងចែកកងនារីនិងយុវជន១៧ មេសាម្តងទៀត ។ ពេលនោះ បងស្រីធំរបស់ខ្ញុំត្រូវទៅនៅរសេនា ភូមិគ១ ចំណែកខ្ញុំនៅគ១៣ ។

នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការបានចាប់ផ្តើមប្រជុំ បង្រៀនពីទ្រឹស្តីបដិវត្តន៍និងតាមដានសកម្មភាពការងារដើម្បីកែប្រែ សង្គម ដែលក្នុងនោះកងវរៈ៩១ គឺជាកម្លាំងស្រួចដែលត្រូវចុះធ្វើ ការគ្រប់សហករណ៍ ។ បន្ទាប់ពីបែងចែករួច ពេលព្រឹកខ្ញុំត្រូវចុះបេះ

ត្រកូន និងត្រកៀត ដោយមានកណ្តៀវមួយ និងខ្សែគោប្រវែង៥ ម៉ែត្រសម្រាប់ចងអ្នកត្រកូនមកកោកដល់ព្រលប់ទើបបានសម្រាក ។

កងពិសេស

ថ្ងៃមួយពេលសម្រាកហូបបាយរួម បងស្រីខ្ញុំភ្លេចយកខ្សែ គោទៅជាមួយ យើងទាំងពីរនាក់មិនហ៊ានចូលហូបបាយទេ ព្រោះ ខ្លាចអង្គការស្តីបន្ទោស ។ បន្ទាប់មក ប្រធាននារីប្រមូលនារីទាំងអស់ ឲ្យចូលរួមប្រជុំហើយសង្កត់ធ្ងន់ពីរឿងខ្លាំងបង្កប់ក្នុងបដិវត្តន៍ដែល ចង់បំផ្លាញផែនការអង្គការ ។ ក្រោយពីបញ្ចប់កិច្ចប្រជុំ អង្គការ បានបញ្ចូលបងស្រីទៅក្នុងកងពិសេសធ្វើការងារធ្ងន់ ។ សូម្បីតែ នារីម្នាក់បាននិយាយលេងបន្តិចបន្តួចថា “បបរកាន់តែរាវ” ក៏ត្រូវ បញ្ជូនទៅធ្វើការនៅក្នុងកងពិសេសដោយចោទថាមើលងាយ អង្គការដែរ ។

ដោយអាកាសធាតុត្រជាក់ខ្លាំង នៅក្នុងកងបានស្រែក ប្រៀងចម្រៀងបដិវត្តន៍ខ្លាំងៗ ដើម្បីបង្កើនកម្ដៅក្នុងខ្លួននិងបំភ្លេច ការឆ្ងើយហត់ៗ ពេលនោះ មិត្តនារី ខេង ជាប្រធានវៈលេខ៩ មានចិត្តរួសរាយ និងចិត្តល្អណាស់ ដោយចេះចុះធ្វើការងារតាម ក្រុមជាមួយប្រជាជន និងអនុគ្រោះឲ្យខ្ញុំសម្រាកមួយថ្ងៃ ពេលខ្ញុំ មានរបួសដាច់សាច់កូនដៃដោយសារបោចស្មៅ ។ អង្គការបាន ចែកពោតម្នាក់មួយចានជាមួយសម្លម្លូរត្រកូននិងដើមចេក ។ ដោយសារហូបមិនបានគ្រប់គ្រាន់ខ្ញុំបានលួចទៅបើងដកក្រអៅឈូក ព្រលិតហូបទាំងនៅទៀតផង ។

នៅទីនេះជាងមួយឆ្នាំទើបអង្គការបានចែកសាច់ឲ្យនារី ដែលកើតចំណីកម្លាំងកូនដុំ និងយកស្បង់ចិញ្ចឹមសង្ឃមកជ្រលក់ ពណ៌ខ្មៅកាត់ចែកម្នាក់មួយជំនួសក្រមា ។ ពេលនោះ ខោអាវ ខ្ញុំពុកផុយដោយសារត្រាំទឹករាល់ថ្ងៃ អង្គការបានបន្ទោសថា “ម៉េច ចង់បំពេញសាច់ទាក់ស្មារតីយុវជន” ។ ឮដូច្នេះខ្ញុំក៏ប៉ះអាវទាំងនេះ ប៉ុន្តែអង្គការនៅតែចោទថា ខ្ញុំមិនចោលគំនិតចាស់នៅចង់ភ្លើត ភ្លើនឆើតឆាយដដែល ។

ពេលមានភ្ញៀវធ្លាក់ ប្រធានកងបានចាត់តាំងកងនារី វៈលេខ៩១ឲ្យទៅស្នាក់នៅក្នុងដូះប្រជាជនមួយដែលនៅជាប់អូរ ។ ហើយកងខ្ញុំត្រូវចុះទៅមុជទឹកនៅអូរដែលមានព្រៃសណ្តាន់ឬបូស្សី នៅក្បែរៗនោះជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ បន្ទាប់មក ប្រធានកងបានប្រជុំណែនាំ

មិនឲ្យមុជទឹកដោយដោះសម្លៀកបំពាក់ ឬស្បែកសំពត់ទេ ព្រោះ នេះជាទម្លាប់ពលរដ្ឋអាវ៉ាសៃរបស់ខ្មាំងសក្តិភូមិ ។ អង្គការបានរឹត បន្តឹងកាន់តែខ្លាំងចំពោះកងពិសេសឲ្យបន្ថែមមេរៀនធ្វើការ ហើយ ថែមទាំងបន្ថយរបបអាហារទៀត ។

កំហុសអចេតនា

ក្រោយមក ក្រុមខ្ញុំត្រូវប្តូរមកស្នាក់នៅជម្រកស្រូវក្នុងវត្ត ទួលទំនប់ ក្បែរអនុវិទ្យាល័យកំពង់កុង ។

នៅទីនោះ មិត្ត ឈាន ជាគណៈកងបានមកបំផុសឲ្យវែកដី ដាក់ម្ចាស់ពីរបង្កី រួចប្រកាសថា សូមយកកម្មវិធីស្រែអំបិល ដែលអាចវែកបានបែបនេះមិនចាញ់យុវជនឡើយ ។ ព្រោះតែ បង្កើនរបស់ខ្ញុំមានដីច្រើនបានធ្វើឲ្យខ្សែបង្កើនរបស់ខ្ញុំរួច ហើយដងវែក ខ្លាតទៅខោកក្បាលនារីដែលជាគណៈកង ។ ពេលនោះ ខ្ញុំភិតភ័យ យ៉ាងខ្លាំង ព្រោះខ្លាចប្រធានកងចោទប្រកាន់ និងដាក់ទោសខ្ញុំ ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីសុំទោសគាត់ គាត់ក៏លែងស្តីបន្ទោសឲ្យខ្ញុំទៀត ។

រយៈពេល៤-៥ថ្ងៃ អង្គការបានបើកសន្និបាតនៅឃុំពង្រ កុង ។ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់កិច្ចប្រជុំ ប្រធាន-ក បានហៅខ្ញុំទៅបើកសំពត់ អាវ៉ា និងក្រមាថ្មីៗ ទន្ទឹមពេលនោះ គណៈស្រុកនិយាយរិះគន់ពី លក្ខណៈពលរដ្ឋអាវ៉ាសៃនៃរបបសង្គមចាស់ ពាក់អាវ៉ាវាលក ចំហ ទ្រូងដែលធ្វើឲ្យរាំងស្ទះដល់ចលនាកសាងប្រទេសមិនឲ្យមាន ដំណើរជឿនលឿន ខ្លះមានបំណងធ្វើឃាតកម្មភិបាលទៀត ។ គណៈស្រុកបន្ថែមថា មានខ្មាំងច្រើនណាស់ចូលមកបន្លំខ្លួនក្នុងជួរ បដិវត្តន៍ដើម្បីបំផ្លាញបដិវត្តន៍ ដូចជាខ្លះចាក់បាយចោល ខ្លះធ្វើឲ្យ បាត់ខ្សែ បាត់ដងវែកជាដើម ។ ប៉ុន្តែអង្គការឈ្លាសវៃដឹងពីសកម្ម ភាពក្បត់នេះបានមុន និងប្តេជ្ញាកម្មចម្លងឲ្យសល់ ដើម្បីភាពស្រស់ ថ្លាបដិវត្តន៍មហាអស្ចារ្យមហារុន្ទៀង ។ បន្ទាប់មក អង្គប្រជុំ ទះដៃទាំងអស់គ្នា រួចអញ្ជើញសមាជិកអង្គសន្និបាតម្នាក់ឡើងចាប់ អារម្មណ៍ ។ នៅពេលទឹកស្រក អង្គការត្រូវការកម្លាំងនារី១៧ មេសាជាច្រើនចុះស្ទូង ចំណែកយុវជនសម្រុកដឹកប្រឡាយ ។ ខ្ញុំ បានជញ្ជូនមកម្តេចកូនឈើយកទៅគរទុកសម្រាប់ដុតចោលដែល ធ្វើឲ្យមុតដៃចេញឈាមជាច្រើនក្អាក ។

កន្លះខែក្រោយមក ពេលកំពុងដកព្រលិត និងដើមឈូក ស្រាប់តែនារីពេទ្យ និងកុមារនិរសាររបស់គណៈវៈបានមកហៅ

ប្រធានកង ប្រធានក្រុមព្រឹទ្ធសភា ។ ពេលនោះប្រធានកងបាន ហៅឈ្មោះបងស្រី និងនារី៨-៩នាក់ទៀតឲ្យទៅកាន់រោងដើម្បី ដាស់កង ដែលមានកុមារនិស្សារនាំមុខ ហើយនារីពេទ្យ និងប្រធាន កងដើរពីក្រោយ ។ ទៅដល់រោង ប្រធានកងបានប្រាប់យើងទៅ រៀបចំខោអាវ ដោយមិនចាំបាច់យកអ្វីទៅជាមួយទេ ។ នៅពេល ល្ងាច ស៊ាន ជាម្ចាស់ផ្ទះបានប្រគល់បាយខោអាវ និងមុងដែលបង ស្រីខ្ញុំធ្វើមកឲ្យខ្ញុំ ហើយផ្តាំថា “កុំឲ្យខ្ញុំប្រាប់ម៉ែឲ្យសោះ” ។ ចាប់ តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលបានជួបបងស្រីទៀតទេ ។ ខ្ញុំយំជា ខ្លាំង បន្ទាប់មកមិត្តភក្តិនៅក្នុងកងជាមួយគ្នាតែងតែមកលួងលោម ខ្ញុំឲ្យទប់ចិត្ត ហើយប្រាប់ទៅប្រធានក្រុមថា ខ្ញុំចុកពោះខ្លាំងទើប យំបែបនេះ ។

ខ្ញុំជួបបងស្រី

យប់មួយពេលដើរទៅដកសំណាបនៅវាលស្រែដែលមាន រាយខ្សែភ្លើង និងអំពូលម៉ែត្រ ខ្ញុំក៏បានជួបបងស្រីច្រើនរូបរស់ខ្ញុំ ដែលមានរូបរាងស្គមស្គាំងកំពុងធាក់រហាត់ទឹក ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនបាន ប្រាប់ពីរឿងបងស្រីទេ ព្រោះពេលវេលាខ្លីៗ ប្រធានក្រុមស្រែក បញ្ជាឲ្យយើងចុះដកសំណាបឲ្យគ្រប់គ្នាមដន់ការកំណត់របស់បក្ស ។

នៅពេលលើកទំនប់១៧មេសាដែលភ្ជាប់ពីទន្លេកោះធំទៅ ស្រុកលើកដែក ខ្ញុំត្រូវស្នាក់នៅក្នុងបឹងក្បែរទំនប់ ។ ពេលនោះ មិត្តភក្តិ លន បានឡើងប្រាប់ខ្ញុំឲ្យប្រយ័ត្នមាត់ព្រោះពួកប្រធាន “គ” ប្រាប់មិត្ត “ស៊ីង” ដែលជាឈ្មោះក្នុងក្រុមតាមដានខ្ញុំ ព្រោះសង្ស័យ ខ្ញុំថាជាសេអ៊ីអា ។ ពួកនេះខ្ញុំភ័យយ៉ាងខ្លាំងព្រោះនៅថ្ងៃមួយ អង្គការបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យចុះទឹកបឹងដែលមានដង្កៅត្រឹមចម្រុះ ស្រាប់តែបុរស៨នាក់ ខ្លះកាន់ផ្តាក់ ខ្លះកាន់កណ្តៀរមកសួរចម្លើយ ខ្ញុំជាច្រើន ដើម្បីឲ្យខ្ញុំឆ្លើយថាជាសេអ៊ីអាឬការហ្សបេ ។ ប៉ុន្តែ ចម្លើយរបស់ខ្ញុំគឺនៅតែជាសិស្សដដែល ។ ដោយសារខ្ញុំមិនជាប់ ពាក់ព័ន្ធមែន ក្រុមសួរចម្លើយក៏បញ្ជាឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការ និងបានហាម ខ្ញុំមិនឲ្យនិយាយប្រាប់ពីរឿងរ៉ាវនេះដល់អ្នកដទៃទេ ។

ទំនប់១៧មេសាលើកមកដិតដល់ភូមិ អង្គការបានចាត់តាំង ខ្ញុំឲ្យដឹកដីពីបាតព្រែកយកទៅចាក់ទំនប់ ។ ថ្ងៃក្តៅខ្លាំងណាស់ ស្រាប់តែនារីម្នាក់ក្នុងកងខ្ញុំបានឲ្យលក់ស្លាបំពង់ដៃនៅកាន់ជាប់ ជាមួយប៉ែល ។ ព្រលប់ថ្ងៃនោះ មេឃដិតភ្លៀងធ្លាក់ខ្យល់ខ្លាំង

ធ្វើឲ្យខ្យល់បក់ខ្ញុំប៉ើងដួលរមៀលធ្លាក់ទៅបាតទំនប់ ។ ខ្ញុំឡើងមិនរួច ទើបមិត្ត២-៣នាក់ភ័យចុះមកជួយអូសខ្ញុំឡើងទៅលើ ។

ខ្មែរក្រហមបណ្តើរបងប្រសយកទៅ

រដូវស្រូវទុំ អង្គការស្មើនារីនិងយុវជន១៧មេសាឲ្យទៅ ជួយសម្រុកច្រូតស្រូវនៅឃុំសំពៅពូន ចំណែកប្រុសៗ៨ពួន កណ្តាប់និងបោកស្រូវ ។ ថ្ងៃក្តៅខ្លាំង លម្អស្រូវបានធ្វើឲ្យយើង រមាស់គ្រប់គ្នា ។ បន្ទាប់ពីហូបបាយរួច អង្គការបានបញ្ជាឲ្យចុះច្រូត ស្រូវក្បែរមាត់ប្រឡាយ ។ បានប្រហែលកន្លះម៉ោង មិត្តភក្តិម្នាក់ ដែលច្រូតក្បែរខ្ញុំនិយាយតិចៗប្រាប់ឲ្យមើលយុវជនប្រមាណជា ១០នាក់ ត្រូវកងឈ្នួបបណ្តើរយកទៅ ដែលក្នុងចំណោមនោះខ្ញុំ ស្គាល់ច្បាស់ថាម្នាក់នោះជាបងស្រី៤៩របស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិនអាចជួយ គាត់បានទេ គឺបានត្រឹមតែសម្រកទឹកភ្នែកប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រោយមក អង្គការបានដាស់ខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើការនៅក្បែរទន្លេ កុហរវិញ ។ ដោយសារភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំង ការរែកដីមានការលំបាក យ៉ាងខ្លាំងព្រោះដីអិលនិងធ្វើបង្គីឆាប់ពុកជុយ ។ អង្គការស្រាប តែងដាក់ដែនការថ្មីដោយកំហិតឲ្យម្ចាស់ការលើបង្គីរៀងៗខ្លួន ។

កងនារីកំពុងរែកដីអង្គរនៅដូចជាយូរមុន

អង្គការតឹងតែងណាស់មិនអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំឈប់សម្រាកមួយថ្ងៃទេ ទោះបីជាជើងរបស់ខ្ញុំមុតបបមិនអាចដើរបានក៏ដោយ ។ ខ្ញុំបានយកខ្សែមកចងចំមុខរបួស និងចុះធ្វើការបន្តព្រោះខ្លាចអង្គការចាប់កំហុសថាខ្លួនធ្វើការឈរ ។ លើសពីនេះទៅទៀត ពេលដែលសមាជិកក្នុងក្រុមរបស់ខ្ញុំមានជំងឺ ហើយពេលធ្វើការបានអាល ជើងធ្លាក់ចូលក្នុងប្រឡាយ ប្រធាន-គម្រោងតែចោទនារីនោះថា បង្កើតសកម្មភាពខ្លាំង រួចបញ្ជាឱ្យទៅរៀបចំខោអាវដើម្បីដាស់ប្តូរ ។ មួយសន្ទុះក្រោយមកប្រធានក្រុមបានរត់មកប្រាប់ថា នារីនោះ លេបគ្រាប់ស្នែងស្លាប់បាត់ទៅហើយ ។

ទំនប់មករា

ការផ្ទេរលើកទំនប់ចាប់ផ្តើមសម្រុកយ៉ាងខ្លាំង ទោះបីមានភ្លៀងធ្លាក់យ៉ាងណាក៏ដោយ ។ បន្ទាប់ពីហូបបាយល្ងាចហើយ ប្រធានក៏ចាប់ផ្តើមប្រមូលផ្តុំសមាជិកទៅលើកទំនប់ដើម្បីឱ្យហើយតាមផែនការកំណត់របស់កូនដើម្បីកុំឱ្យបាញ់ក្រមផ្សេង ។ ខ្ញុំដើរទាំងឆ្ងាយដេកនិងអស់កម្លាំងទៅកាប់ដីក្នុងទឹកទៀត ព្រោះទឹកភ្លៀងបានធ្វើឱ្យលិចដីបាតប្រឡាយ ។ នៅក្បែរនោះមានក្រុម

យុវជនកំពុងដាក់អំពូលសម្រាប់បង្កើន ប៉ុន្តែប្រធានក្រុមខ្ញុំប្រាប់ថាមិនត្រូវដាក់ភ្លើងអំពូលទេដើម្បីកុំឱ្យកងប្រុសៗដឹងថាយើងមកធ្វើការ ។ ប៉ុន្តែតាមពិត កងប្រុសមិនបានធ្វើការពេលយប់ដូចប្រធានកងគិតនោះទេ គេនាំគ្នាដេកសម្រាកទាំងអស់ ។ ដោយសារឃើញលទ្ធផលវែកដីបានតិច ប្រធានក៏មិនអនុញ្ញាតឱ្យយើងត្រឡប់ទៅសម្រាកនៅរោងវិញទេ ។ ថ្ងៃដែលអង្គការបើកមហាសន្និបាតនៅលើទំនប់អូរត្រឡម ខ្ញុំក៏បានជួបប្អូនប្រុសទី៧ដែលមានជំងឺហើមពេញខ្លួន ។ ពេលនោះគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា បងប្រុសធំត្រូវអង្គការយកទៅបាត់ហើយ ។ នៅពេលស្តាប់រួចធ្វើឱ្យខ្ញុំនឹកយ៉ាងខ្លាំង ។

ក្រោយមក ខ្ញុំកំពុងទប់ព្រែកនៅវត្តជ្រុងរមាស អង្គការបានប្តូរទៅវែកទំនប់នៅព្រែកបិរិញ ។ មេឃងងឹតទៅហើយ កងនារីនៅវេលា១៩របស់ខ្ញុំត្រូវឆ្លងទៅត្រើយខាងលិចទាំងភិតភ័យ ដោយសារទឹកទន្លេកំពុងឡើងខ្លាំង ។ មានកងនារីនិងយុវជនជាច្រើនបានចូលរួមលើកទំនប់ព្រែកបិរិញ ព្រោះមានប្រវែងវែងនិងខ្ពស់ ។ ម៉ោងប្រហែលជា១០ ព្រឹក ខ្ញុំភ័យខ្លាំងណាស់ព្រោះប្រធានក្រុមបានហៅខ្ញុំទៅប្រជុំ ។ ពេលទៅដល់ ខ្ញុំឃើញនារីប្រធានក

ឈ្មោះមិត្ត អេង មកឈរសម្លឹងមើលខ្ញុំនិងនារីប្រធានកងម្នាក់ ទៀតបញ្ជាឲ្យប្រធានក្រុមជូនខ្ញុំមកឲ្យត្រឡប់ទៅកន្លែងស្នាក់នៅ វិញ បន្ទាប់មកនារីគណៈទាំងពីរនោះក៏ប្រវត្តិប្រវត្តិជាថ្មីម្តងទៀត ។ ដំបូងចោទថាខ្ញុំជាកុម្ម័ន៍ដូ ហើយប្រាប់ថាមានរូបថតជាភស្តុតាង ដូច្នេះខ្ញុំត្រូវតែបញ្ជាក់ពីជំហរស្មោះត្រង់ចំពោះបក្ស ។ ខ្ញុំឆ្លើយថា ខ្ញុំជាសិស្ស បើបងមិនជឿសុំបងសរសេរពីអ្វីដែលបងចង់បានចុះ ព្រោះវាជាអ្វីដែលខ្ញុំមិនដឹង ។ មួយម៉ោងក្រោយមក គេអនុញ្ញាត ឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការជាធម្មតាវិញ ព្រោះគេត្រូវការពេលប្រជុំបន្ត ។ ពេលទៅដល់ការងារ នារីទាំងឡាយសម្លឹងមើលខ្ញុំដោយយល់ ថាជារឿងមិនល្អឡើយ ។ ខ្ញុំក៏ដើរទៅធ្វើការដោយមិននិយាយស្តី រហូតដល់ពេលបាយខ្ញុំនៅតែមានអារម្មណ៍ភ័យ ហើយគិតក្នុងចិត្តថា ដល់វេនខ្ញុំហើយ ។ បន្ទាប់ពីបាយរួច ខ្ញុំទៅសម្រាកនៅក្រោមដើម ក្តុលតែម្នាក់ឯង ចំណែកឯមិត្តនារី២-៣នាក់ដែលធ្លាប់តែស្និទ្ធស្នាល ជាមួយខ្ញុំមិនហ៊ានមកជិតខ្ញុំទេ ចំណែកមិត្តនារីៗទៀតមើលមកខ្ញុំ ដោយប្រើទឹកមុខអាក្រក់ ។ មិនយូរប៉ុន្មានស្ទើរជួបបន្តិចឡើងជា សញ្ញាថាដល់ពេលធ្វើការ ខ្ញុំក៏ស្ទុះយ៉ាងលឿនមុនគេចុះទៅបាត ព្រែកដឹកដីដាក់ពេញបង្គោលរែកដីឡើងទំលប់ ។ ពេលដែលខ្ញុំចុះ ទៅម្តងទៀត ប្រធានកងក៏ចុះទៅតាមខ្ញុំហើយបញ្ជាឲ្យខ្ញុំដាក់បង្គីចុះ បន្ទាប់មកដឹកដីដាក់បង្គីបន្ថែមរហូតដល់ពេញហៀរ ។ ប្រធាន កងចូកដីមួយប៉ែលបោះសំដៅមកត្រូវជង្គង់ខ្ញុំពីក្រោយហៀបនឹង ដួលផ្តាប់មុខទៅហើយ ។ បន្ទាប់មក នារីទាំងឡាយឈរមើលខ្ញុំ ដែលដើរព័ន្ធដើងបណ្តាលមកពីទម្ងន់នៃដី ។

ស្រណោះបាច់ស្មៅ

ផែនការរកស្មៅកោម្នាក់ឲ្យបានពីរបាច់ពិតជាពិបាកណាស់ ព្រោះទឹកលិចជុំវិញទីទួល សូម្បីតែភៀនផ្ទះអ្នកស្រុកក្បែរទួល ម៉្លង់ខ្លាចក៏គ្មានកំប្លោកដែរ ។ ដោយគ្មានមធ្យោបាយ ខ្ញុំក៏សម្រេច ចិត្តចុះទៅទឹកជ្រៅខាងកើតផ្ទះជាតិម្តុំភូមិកោះចាស់ ព្រោះឃើញ ចុងស្មៅខ្សែវាជាច្រើន ។ ខ្ញុំដើររាវខ្លាចផ្តុំជើង ហើយការ ស្មៅបានមួយបាច់ធំមកចែកជាពីរបាច់តូចៗហើយអូសឡើងតោក ។ ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ដោយសម្រេចផែនការនេះបាន ។ ក្រោយ មកពេលដែលខ្ញុំសម្លឹងរកមើលខ្សែ ស្មៅមួយបាច់ក៏អណ្តែតទៅ កន្លែងទឹកជ្រៅហើយហូរយ៉ាងខ្លាំង ។ ខ្ញុំមិនដឹងធ្វើយ៉ាងណាទេ

ព្រោះថ្ងៃរសៀលទៅហើយ ហើយបើរកស្មៅទៀតក៏មិនទាន់ដែរ ខ្ញុំបានត្រឹមតែឱបស្មៅមួយបាច់ដែលនៅសល់ហើយយំប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលនោះទូកមួយបានមកដៃបក្សខ្ញុំ ហើយពួកវាបានហុចបាច់ ស្មៅមកឲ្យខ្ញុំវិញ ព្រោះគាត់ឃើញអណ្តែតតាមទឹក ។

ខ្ញុំបានដំណឹងថាបងស្រីទីប្រាំបានរៀបការជាមួយបុរស ពោះម៉ាយម្នាក់តាមការចាត់តាំងរបស់អគ្គការ ។ នៅវៈលេខ៩ នារីជាង២០នាក់ត្រូវចូលរួមប្រជុំដើម្បីកសាងក្រសួងថ្មី ក្រៅពី នេះត្រូវទៅរកស្មៅឲ្យគោស៊ី ។ ក្រោយពីប្រគល់ស្មៅឲ្យតាៗយាម គោហើយ ខ្ញុំនិងមិត្តនារីម្នាក់ទៀតនាំគ្នាទៅបេះក្តីបអម្ពិល ។ មាន ប្រធានវៈយុវជនម្នាក់បណ្តើរកង់ដែលប្រឡាក់ភក់មកលាងនៅ ក្បែរនោះ ធ្វើឲ្យខ្ញុំទាំងពីរភ័យផងខ្មាសផងព្រោះខ្លួនខ្ញុំទឹកជោក ។

ថ្ងៃអវសាននៃបងវត្តន៍

ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយបុរសម្នាក់ហើយត្រូវមករស់នៅក្នុង ឧមតូចៗ តម្រៀបជួរគ្នាក្បែរមាត់ស្ទឹង ដើម្បីកាត់ក្បាលត្រីធ្វើ ប្រហុកនិងក្បាលរាស់ដកស្ទូន ។ ពេលថ្ងៃយើងទៅធ្វើការរៀងៗខ្លួន ពេលព្រលប់នាំគ្នាអង្គុយនៅបាតរណ្តៅផ្នែកនឹងជញ្ជាំង ដើម្បីស្តាប់ សូរគ្រាប់ភ្លើងផ្ទុះ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ពេលខ្ញុំកំពុងស្ទូនស្រូវនៅខាង ត្បូងរោង ស្រាប់តែខ្ញុំឃើញមនុស្សជាច្រើនដើរលើទំលប់មករា ឆ្លងស្ទឹងទៅខេត្តតាកែវ ។ ពេលនោះខ្ញុំក៏យំណាស់ អង្គុយសម្លឹង ខ្ទមរៀបចំខោអាវប្រកបចូលបាញ់ដើម្បីរង់ចាំមើលជួរក្រសួងដែល ទៅក្នុងនោះឆ្ងាយ ។ ខ្ញុំស្តាយបាញ់ពីរយ៉ាងធ្ងន់ ហើយរត់ទៅមុខ តាមប្រជាជនដោយភ្នែកសំឡឹងរកប្តី និងព្យាយាមស៊ើបសួរដំណឹង ពីគាត់ ។ ធ្វើដំណើរជាច្រើនម៉ោង ខ្ញុំក៏បានជួបគាត់នៅមាត់ស្ទឹង បន្ទាប់មកយើងទាំងពីរនាក់បាននាំគ្នារត់ទៅខេត្តតាកែវ ។

ទោះបីជាបបខ្មែរក្រហមដួលរលំហើយក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំនៅ តែមិនអាចបំភ្លេចបាននូវរឿងរ៉ាវដែលខ្មែរក្រហមបានធ្វើមកលើ ខ្ញុំ ក្រសួងខ្ញុំ និងបងប្អូនរបស់ខ្ញុំដែលបានស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុង សម័យនោះបានដែរ ។ នៅពេលខ្ញុំនឹកឃើញរឿងនេះ ទឹកភ្នែក របស់ខ្ញុំក៏ចាប់ផ្តើមស្រក់មកដោយមិនដឹងខ្លួន ។ ហេតុនេះដើម្បី បង្ហាញនូវការឈឺចាប់ដែលខ្ញុំមាន ខ្ញុំក៏សរសេរអំពីរឿងរ៉ាវជីវិត របស់ខ្ញុំដើម្បីឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយបានដឹង ។

ឈន ឡា

សេចក្តីប្រកាសរកថ្មី និងបងប្អូនមួយ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ម៉ី សយ អាយុ៥៧ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិត្រី ឃុំគគី ស្រុករមាសហែក ខេត្តស្វាយរៀង ។ ខ្ញុំមានកូនប្រុស៥នាក់ ស្លាប់អស់៤នាក់ ។ ខ្ញុំសូមប្រកាសសួររកថ្មីឈ្មោះ គឹម ពុធ (សព្វថ្ងៃគាត់មានអាយុ៦៣ឆ្នាំ) និង បងប្អូនដ៏ដូនមួយឈ្មោះ ខ្នង ថន (សព្វថ្ងៃមានអាយុ៤០ឆ្នាំ) មានស្រុកកំណើតនៅភូមិត្រី ឃុំគគី ស្រុករមាសហែក ខេត្តស្វាយរៀង ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលដែល កងទ័ពខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំត្រូវបានជម្លៀសទៅរស់នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមបាន ចាត់តាំងប្តីរបស់ខ្ញុំឲ្យធ្វើការនៅកន្លែងមួយឆ្ងាយពីភូមិ ។ ក្រោយមក ប្រជាជននៅក្នុងភូមិបានមកប្រាប់ខ្ញុំថា គាត់ត្រូវអង្គការចាប់ ដាក់រថយន្ត រួចបញ្ជូនទៅក្រុងភ្នំពេញ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះ ខ្ញុំមិនដែលបានទទួលដំណឹងពីគាត់ឡើយ ។ ចំណែក ថន ត្រូវខ្មែរក្រហម បញ្ជូនទៅរស់នៅខេត្តបាត់ដំបង រួចក៏បាត់ខ្លួនរហូតដែរ ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានស្គាល់ ឬបានឮដំណឹងពីឈ្មោះទាំងពីរខាងលើនេះ សូមមេត្តាទាក់ទងមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាមអាសយដ្ឋាន ផ្ទះលេខ៦៦ ផ្លូវព្រះសីហនុ ទំនៀមការមន ក្រុងភ្នំពេញ ។ សូមអរគុណ ។

សេចក្តីប្រកាសរកគ្រួសារបងស្រី

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ត្រាន់ ហ៊ុយឆេង ហៅ ឡា សព្វថ្ងៃរស់នៅអាមេរិក មានឪពុកឈ្មោះ ត្រាន់ ម៉ុងឈាន និង ម្តាយឈ្មោះ ឈូ ហ្គេចឆេង មានស្រុកកំណើតនៅភូមិជ្រូកកំពត ឃុំកំពត ស្រុកកំពត ខេត្តកំពត ។ ខ្ញុំជាកូនទី៣ក្នុងចំណោមបងប្អូន១៤នាក់ (ស្រី៧ និងប្រុស៧) ។ សូមប្រកាសសួររកគ្រួសារបងស្រីឈ្មោះ ត្រាន់ ហ៊ុយគឹម ហៅ ត្រាន់ ហ៊ុយឡាន និងប្តីឈ្មោះ ប៉ូ តាន់ មានមុខ របរធ្វើចម្ការម្រេចនៅព្រៃប៉េ ខេត្តកំពត ។ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គ្រួសាររបស់ ហ៊ុយគឹម មានកូនស្រីពីរនាក់ និងប្រុសពីរនាក់ ១) តាន់ ស៊ីឈី (ប្រុស) នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមអាយុប្រហែល១០ឆ្នាំ, ២) តាន់ ស៊ីធី (ប្រុស) អាយុប្រហែល៨-៩ឆ្នាំ, ៣) តាន់ ស៊ីនឡេង (ស្រី) អាយុ៥ឆ្នាំ និង ៤) តាន់ ស៊ីនអ័ង (ស្រី) អាយុ៤ឆ្នាំ ។ មួយសប្តាហ៍មុនពេលដែលខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុង ភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសាររបស់ ហ៊ុយគឹម រស់នៅជ្រូកកំពតសោម ខេត្តកំពតសោម ។ ក្រោយមក ខ្ញុំបានទទួលដំណឹងថា គ្រួសារ របស់ ហ៊ុយគឹម បានចុះឈ្មោះទៅរស់នៅប្រទេសវៀតណាម ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលទទួលបានដំណឹងពីគ្រួសារ របស់ ហ៊ុយគឹម ទេ ។

ប្រសិនបើបងស្រីបានឃើញសេចក្តីប្រកាសនេះ ឬបងប្អូនណាបានស្គាល់ ឬបានឃើញឈ្មោះខាងលើនេះ សូមទាក់ទងមកនាងខ្ញុំ តាមអាសយដ្ឋាន: ៣១៧/០ Serena Avenue CLOVIS, CA 93619 US, Phone: (559) 322-5175/ Cel (559) 301-1888, and Email: www.sovannkuoch@yahoo.com ។

ដំណឹងសួររកម្តាយ និងប្អូនប្រុសឈ្មោះ មិន លី

នាងខ្ញុំឈ្មោះ មិន គឹមអាង ភេទស្រី អាយុ៥២ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិត្រីពាំងឈូក ឃុំមានទិទ្ធិ ស្រុកដងទង់ ខេត្តកំពត ។ ម្តាយឈ្មោះ ពៅ សួន ឪពុកឈ្មោះ មិន ម៉ាង ស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ។ មានបងប្អូនចំនួន ៥នាក់ ប្រុស ៣នាក់ និង ស្រី ២នាក់ ។ ១) មិន គឹមអាង ភេទស្រី ២) មិន លី ភេទប្រុស (បាត់ខ្លួន) ៣) មិន ដាន ភេទប្រុស (ស្លាប់) ៤) មិន ដល ភេទប្រុស (ស្លាប់) និង ៥) មិន អេង ភេទស្រី (ស្លាប់) ។

សូមប្រកាសសួររកម្តាយឈ្មោះ ពៅ សួន និងប្អូនប្រុសទី២ឈ្មោះ មិន លី ដែលបានបែកគ្នាក្នុងពេលរត់ទៅខេត្តពោធិ៍សាត់ មួយខែ មុនពេលកងទ័ពវៀតណាមដោះប្រទេសក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ។

ប្រសិនបើបងប្អូនញាតិមិត្តណាបានទទួលដំណឹងអ្នកទាំងពីរ សូមមេត្តាជួយផ្តល់ដំណឹងមកនាងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានខាងលើ ឬមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ទូរស័ព្ទលេខ (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ។ សូមអរគុណ ។

ការបង្រៀន "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)"

២០០៩

និសាវចន្តរសន្តិសុខ ស-២១

សៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" ត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយដោយប្រវត្តិវិទូជាតិ និងអន្តរជាតិ និងគណៈកម្មការរបស់ក្រសួងព័ត៌មាន យុវជន និងកីឡា ខេត្តប៉ៃលិន ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ ។

(យោង: របបក្រសួងមេធាវីស៊ីការណ៍រដ្ឋមន្ត្រី លេខ៧៧សសរ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦)

សៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" អាចរកបាននៅ ព្រឹត្តិបត្រយុវជនកម្ពុជា ការអានសហគមន៍ខ្មែរក្រម: ផ្ទះលេខ២២ វិថីព្រះសីហនុ រាជធានីភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទ: ៨៥៥ ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ: ៨៥៥ ២៣ ២១១ ៣៥៨ អ៊ីមែល: dccam@online.com.kh

ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

(១៩៧៥-១៩៧៩)

ដំណើរការ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

កាតាឡង់

- បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ២,០០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក និងវិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ស៊ុយអែដ ។
- បោះពុម្ពលើកទី២ ចំនួន ៣,០០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។
- បោះពុម្ពលើកទី៣ ចំនួន ៩,០០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។

កាតាឡង់

- បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ៣,០០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។
- បោះពុម្ពលើកទី២ ចំនួន ២,៩៣០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។
- បោះពុម្ពលើកទី៣ ចំនួន ២,៧០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។
- បោះពុម្ពលើកទី៤ ចំនួន ១៩០,៥០០ ក្បាល ដែលជំនួយទ្រទ្រង់ពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។

ការបោះពុម្ពផ្សាយ ក្រោមជំនួយទ្រទ្រង់របស់ស្ថាប័នអន្តរជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ គឺដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សិស្សវិទ្យាល័យស្ថាប័ន, ទី១០, ទី១១ និងទី១២ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

រដ្ឋាភិបាលប្រទេសថៃលើក បោះពុម្ពផ្សាយទ្រទ្រង់ផ្នែកពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសដោយអង្គការទេសចរណ៍ជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, វិទ្យាស្ថានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរបស់ហុនរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំនៅក្រុងភ្នំពេញ ។

ចិន

កម្ពុជា

ឡាវ

វៀតណាម

សហរដ្ឋអាមេរិក

គម្រោងបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន២០០៩

- គ្រូបង្រៀនរៀនសូត្រចំនួន១០០ គឺជាគ្រូបង្រៀនដោយគ្រូបង្រៀនដ៏ល្អបំផុត និងអន្តរជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យអន្តរជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ការបង្រៀននេះនឹងប្រព្រឹត្តទៅលើគ្រូបង្រៀនស្ថាប័នកម្ពុជា និងអន្តរជាតិ ។ គ្រូបង្រៀនរៀនសូត្រចំនួន១០០ គឺជាគ្រូបង្រៀនដ៏ល្អបំផុត និងអន្តរជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យអន្តរជាតិ និងអន្តរជាតិ ។
- យោគា-យុទ្ធសាស្ត្រប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវិស័យ ចំនួន ៣,០០០ គឺជាគ្រូបង្រៀនដោយគ្រូបង្រៀនដ៏ល្អបំផុត និងអន្តរជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យអន្តរជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ យោគា-យុទ្ធសាស្ត្រប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវិស័យ ចំនួន ៣,០០០ គឺជាគ្រូបង្រៀនដោយគ្រូបង្រៀនដ៏ល្អបំផុត និងអន្តរជាតិដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ, ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, ដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យអន្តរជាតិ និងអន្តរជាតិ ។

WWW.DCCAM.ORG • WWW.CAMBODIATRIBUNAL.ORG • INDEPENDENTLY SEARCHING FOR THE TRUTH SINCE 1997 • MEMORY & JUSTICE

SUPPORTED AND FUNDED BY:

OPEN SOCIETY INSTITUTE
A Soros Foundations Network

NE National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

SELEUKITH INSTITUTE

ខុបត្តមការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ជេនម៉ាក នីវើ ស៊ីតាដេន និងសហរដ្ឋអាមេរិក

អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ពម/៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨